

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Srovnání ziskovosti vybraných evropských bank

Bc. Pavla Kouřilová

**Diplomová práce
2015**

Na tomto místě je v tištěné verzi vložen zadávací list.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 22. 4. 2015

Bc. Pavla Kouřilová

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Ing. Liběně Černohorské, PhD. za její cenné rady, poskytnuté materiály a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat Ing. Pavle Koťátkové Stránské, PhD. za vstřícnost a pomoc při zpracování potřebných analýz.

ANOTACE

Práce se zaměřuje na problematiku ziskovosti evropských bank se zaměřením na vybrané české banky a jejich zahraniční vlastníky. Zabývá se ukazateli ziskovosti a identifikací determinantů, které ovlivňují ziskovost bank. Součástí práce je také komparace ukazatelů ziskovosti a jejich determinantů u vybraných bank před, během i po finanční krizi.

KLÍČOVÁ SLOVA

ziskovost, banka, rentabilita aktiv, rentabilita vlastního kapitálu, úroková marže, úvěrové riziko

TITLE

Comparison of selected European bank profitability

ANNOTATION

The work focuses on the problems of European banks profitability. It pays special attention to selected Czech banks and their foreign possessors. It deals with indicators of the profitability and with the identification of determinants, which influence the profitability of banks. A part of the work is also a comparison of the profitability indicators and their determinants at selected banks before, during and after a financial crisis.

KEYWORDS

profitability, bank, return on assets, return on equity, interest margin, credit risk

Obsah

Úvod	10
1 Vymezení bank a bankovního systému	11
1.1 <i>Funkční vymezení bank</i>	11
1.2 <i>Právní vymezení bank</i>	12
1.3 <i>Bankovní systémy</i>	13
1.4 <i>Bankovní regulace a dohled</i>	15
1.4.1 <i>Kapitálová přiměřenost</i>	16
2 Bankovní sektor v České republice	17
2.1 <i>Struktura českého bankovního sektoru</i>	18
2.1.1 <i>Struktura dle velikosti bank</i>	19
2.1.2 <i>Vlastnická struktura bankovního sektoru</i>	21
2.2 <i>Regulace a dohled</i>	21
3 Vymezení hospodaření banky	23
3.1 <i>Bilance bank</i>	23
3.1.1 <i>Finanční aktiva banky</i>	24
3.1.2 <i>Finanční pasiva banky</i>	26
3.2 <i>Výkaz zisku a ztráty</i>	28
3.3 <i>Hospodářský výsledek</i>	31
4 Hodnocení ziskovosti bank	34
4.1 <i>Ukazatelé ziskovosti</i>	34
4.1.1 <i>Ukazatel výnosnosti aktiv (ROA)</i>	35
4.1.2 <i>Ukazatel výnosnosti kapitálu (ROE)</i>	36
4.2 <i>Vztah ukazatelů ROA a ROE</i>	36
4.3 <i>Rozklad ukazatelů ziskovosti</i>	38
4.4 <i>Determinanty ziskovosti bank</i>	39
5 Analýza ziskovosti vybraných bank	43
5.1 <i>Představení vybraných bank</i>	43

5.1.1	Česká spořitelna a.s. a rakouská Erste Group Bank AG	43
5.1.2	Československá obchodní banka, a.s. a belgická KBC Bank NV.....	45
5.1.3	Komerční banka, a.s. a francouzská Société Générale	47
5.1.4	UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. a italská UniCredit SpA.....	49
5.2	Výběr proměnných.....	51
5.3	Sběr dat pro analýzu ziskovosti	53
5.4	Analýza ziskovosti jednotlivých bank.....	54
5.4.1	Korelační analýza jednotlivých bank	54
5.4.2	Regresní analýza jednotlivých bank	56
5.5	Analýza ziskovosti všech vybraných evropských bank	59
5.5.1	Korelační analýza vybraných evropských bank.....	60
5.5.2	Regresní analýza vybraných evropských bank	60
5.6	Shrnutí zjištěných skutečností.....	63
6	Komparace vybraných finančních ukazatelů u zvolných bank	65
6.1	<i>Komparace rentability vlastního kapitálu sledovaných bank</i>	<i>65</i>
6.2	<i>Komparace rentability aktiv sledovaných bank.....</i>	<i>66</i>
6.3	<i>Komparace vybraných determinantů ziskovosti</i>	<i>67</i>
6.4	<i>Shrnutí zjištěných skutečností.....</i>	<i>70</i>
	Závěr	71
	Použitá literatura	72
	Seznam příloh	76

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Celkový počet bank a zahraničních poboček v ČR, k 31. 12. příslušného roku ...	18
Tabulka 2 - Zjednodušená struktura bilance banky.....	23
Tabulka 3 - Výkaz zisku a ztráty	29
Tabulka 4 - Hospodářské výsledky českého bankovního sektoru za rok 2013.....	30
Tabulka 5 - Základní složky hospodářského výsledku banky a odvozené marže.....	32
Tabulka 6 - Doporučená vyhodnocení ROA (ROAA)	35
Tabulka 7 - Vzájemný vztah mezi ROE, ROA a multiplikátorem kapitálu.....	37
Tabulka 8 - Korelační analýza faktorů ovlivňujících ziskovost u České spořitelny, a.s.	55
Tabulka 9 - Regresní analýza ROA Československé obchodní banky a.s.	58
Tabulka 10 - Regresní analýza ROE Société Générale.	58
Tabulka 11 - Korelační analýza vybraných evropských bank.....	60
Tabulka 12 - Regresní analýza ROE	61
Tabulka 13 - Regresní analýza ROA.....	62

Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj počtu bank dle velikosti bilanční sumy v letech 2009 – 2013.	20
Graf 2 - Podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě v %.....	20
Graf 3 – Vývoj počtu bank dle vlastnické struktury v letech 2009 – 2013.	21
Graf 4 - Graf struktury aktiv českých bank	26
Graf 5 - Graf struktury pasiv českých bank.....	28
Graf 6 - Graf struktury zisku z finanční činnosti českého bankovního sektoru dle druhu v %	31
Graf 7 - Rentabilita vlastního kapitálu sledovaných evropských bank, v %	65
Graf 8 - Rentabilita aktiv sledovaných evropských bank, v %	67
Graf 9 - Úvěrová rizikovost sledovaných evropských bank, v %	68
Graf 10 - Vývoj ROA a úvěrového rizika sledovaných bank, v %	68
Graf 11 - Vývoj úrokové marže u sledovaných bank, v %.....	69

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Schématické znázornění vztahů ukazatelů v ROE analýze	38
Obrázek 2 – Mapa působení Erste Group v jednotlivých evropských zemích.....	45
Obrázek 3 – Mapa působení KBC Group v jednotlivých evropských zemích.....	46
Obrázek 4 - mapa působnosti finanční skupiny Société Générale na světových trzích.	48
Obrázek 5 - mapa působení společností finanční skupiny UniCredit SpA.	50

Seznam použitých zkratek a symbolů

CB	Centrální banka
ČBA	Česká bankovní asociace
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS, a.s.	Česká spořitelna, a.s.
ČSOB	Československá obchodní banka a.s.
Erste	Erste Group Bank AG
EU	Evropská unie
ECB	Evropská centrální banka
ESCB	Evropský systém centrálních bank
HDP	Hrubý domácí produkt
KB	Komerční banka a.s.
KBC	KBC Group NV
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ROA	Výnosnost aktiv (<i>return on assets</i>)
ROAA	Výnosnost průměrných aktiv (<i>return on average assets</i>)
ROE	Výnosnost kapitálu (<i>return on ekvity</i>)
ROAE	Výnosnost průměrného kapitálu (<i>return on average ekvity</i>)
Sb.	Sbírka zákonů
Société Générale	Société Générale, Crédit du Nord a Boursorama
s.p.ú.	státní peněžní ústav
UniCredit	UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

Úvod

V nedávné době zasáhla světovou ekonomiku, a bankovníctví především, finanční krize. Řada významných světových i evropských bank musela být zachraňována státními zásahy, v lepším případě jim poklesl zisk o desítky procent nebo vykazovaly ztrátu. Ne však české banky. České banky přečkaly finanční krizi bez potřeby či nutnosti státního zásahu a ve většině případů ještě dosahovaly výrazných zisků.

Za jeden z důvodů těchto vynikajících a v rámci Evropy ojedinělých výsledků je považována skutečnost, že od nákladné záchrany bank státem uplynulo pouze několik let, během nichž se v bankách nestačila nahromadit nekvalitní aktiva. Český bankovní sektor prošel krizí způsobenou především vysokým podílem klasifikovaných úvěrů na konci 20. století. Stát musel tehdy vynaložit několik set miliard korun na záchranu největších bank, a následně byly tyto banky privatizovány do rukou zahraničních finančních skupin. Od té doby jsou téměř všechny české banky ve vlastnictví zahraničních subjektů. Vyznačují se nebývalou stabilitou a dokonce i v období světové finanční a hospodářské krize vykazovaly mnohamiliardové zisky.

Abychom mohly potvrdit, či zamítnout hypotézu, zda se české banky skutečně vypořádaly s finanční krizí lépe než jejich zahraniční vlastníci, bude provedena analýza ziskovosti velkých českých bank, tedy České spořitelny, a.s., Československé obchodní banky, a.s., Komerční banky, a.s. a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. a jejich mateřských bank, kterými jsou rakouská Erste Group Bank AG, belgická KBC Bank NV, francouzská Société Générale a italská UniCredit SpA.

Analýza ziskovosti bude zohledňovat tři na sebe navazující fáze, kterými v posledních letech světová ekonomika i bankovníctví prošlo. První část bude věnována době před finanční krizí, která zahrnuje období do roku 2008, druhá době v průběhu trvání finanční krize tedy v letech 2008 - 2011 a třetí část bude zaměřena na fázi po skončení finanční krize, tedy od roku 2012. Předmětem bude pomocí regresní analýzy zjistit, které faktory ovlivňují ziskovost vybraných evropských bank, a následně bude provedena komparace vybraných finančních ukazatelů zkoumaných bank v jednotlivých etapách.

1 Vymezení bank a bankovního systému

Prvky, které tvoří konkrétní bankovní systémy fungující v jednotlivých státech, označujeme jako banky. Jejich typová odlišnost daná historickým vývojem i specifičností související s vlastnickou formou, funkční, produktovou či segmentovou specializací je velmi výrazná. Proto může být základní charakteristika banky jen velmi obecná. (Půlpánová, 2007)

Způsoby jak vyjádřit definici bank můžeme obecně rozdělit do dvou rovin. Za prvé funkční vymezení bank, které zachycuje základní funkce bank, jejich činností a služeb. Druhý způsob jak definovat banku je pomocí právního vymezení, které vychází z judikatury daného státu.

1.1 Funkční vymezení bank

Banky jsou podnikatelské subjekty, jejich předmětem činnosti je finanční zprostředkování, tedy realizace toku finančních prostředků mezi ekonomickými subjekty. Základní formou bankovního zprostředkování je přijímání dočasně volných finančních prostředků od přebytkových ekonomických subjektů ve formě vkladů a následné poskytnutí finančních prostředků ve formě bankovních úvěrů dočasně nedostatkovým ekonomickým subjektům.

Bankovní teorie si však nevystačí s touto základní formulací a funkce bank v tržních ekonomikách zpravidla vymezuje širěji pomocí oblastí poskytovaných bankovních služeb:

- finanční zprostředkování - alokace zdrojů,
- provádění platebního stylu - nabídka přístupu k platebnímu a zúčtovacímu mechanismu,
- emise bezhotovostních peněz,
- řízení rizika,
- zpracování informací a monitoring dlužníků,
- zprostředkování finančního investování na peněžním a kapitálovém trhu a další.

Banky a bankovní sektor jsou pro svoji specifičnost prováděných operací a poskytovaných služeb, která má zásadní vliv na hospodářský vývoj, jedním z klíčových odvětví každé ekonomiky. Přesto se v určitých charakteristikách banky od jiných podniků vůbec neliší např. jedním z hlavních cílů banky je zpravidla, stejně jako u většiny ostatních podniků, vytváření a maximalizace zisku.

1.2 Právní vymezení bank

Právní úprava bank a bankovních systémů je individuální a specifická u každého státu, rozdíly mohou být v právní formě společnosti, ve způsobu a podmínkách získání bankovní licence, ve škále možných poskytovaných služeb, v regulaci a dohledu nad bankovním trhem apod. V Evropské unii je právní úprava také odvislá od skutečnosti, zda se jedná o zemi Eurozóny nebo o země s vlastní měnou. Přesto jsou pro všechny členské státy Evropské unie bez ohledu na příslušnost k Eurozóně závazné směrnice¹ a nařízení² vydané orgány EU upravující sektor bankovníctví.

V České republice spadá bankovní činnost pod přísný dohled regulátora³ a specifická bankovní činnost je definována Zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, který vychází z příslušných právních předpisů Evropské unie a upravuje některé vztahy související se vznikem, podnikáním a zánikem bank se sídlem na území České republiky, včetně jejich působení mimo území ČR, a dále některé vztahy související s působením zahraničních bank na území ČR. Specifické druhy bank jsou dále upraveny v dalších zákonech, například v Zákoně č. 93/1993 Sb., o stavebním spoření, případně v Zákoně č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech. Mimo výše jmenované zákonné normy je bankovníctví v české republice vázáno vyhláškami a nařízeními České národní banky, jako regulátora bankovního trhu.⁴

Bankami se v zákoně o bankách rozumějí akciové společnosti se sídlem v ČR, které přijímají vklady od veřejnosti, poskytují úvěry, a které k výkonu těchto činností mají bankovní licenci. Mimo těchto činností může banka vykonávat i další činnosti, například: investování do cenných papírů, platební styk a jeho zúčtování, vydávání a správu platebních prostředků a další činnosti vymezené v § 1, odstavci (3) zákona.

Bankovní podnikání je realizováno na dvou základních, spolu souvisejících principech: na principu návratnosti a na principu ziskovosti. (Kašparovská, 2006) Na těchto principech založené banky společně utváří bankovní systémy.

¹ Více v: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0338:0436:CS:PDF>

² Více v: Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0001:0337:CS:PDF>

³ Podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance je orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem v České republice Česká národní banka.

⁴ Více k vyhláškám a opatřením České národní banky na webu ČNB. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/pravni_predpisy.html

1.3 Bankovní systémy

Bankovní systém, v některých pramenech též nazývaný bankovní soustava, představuje centrální banka a síť obchodních bank působících na daném území, jejich vzájemné vazby a vazby k okolí. S bankovním sektorem související bankovní okolí je tvořeno podnikovým sektorem, domácnostmi, státem i zahraničím.

Bankovní systémy z hlediska uspořádání vztahů mezi bankovními institucemi mohou nabývat dvou podob:

- jednostupňový bankovní systém,
- dvoustupňový bankovní systém.

Jednostupňový bankovní systém nerozlišuje centrální banku od ostatních bank, respektive v tomto systému dochází k absenci centrální banky. Vybrané funkce centrální banky včetně emisní plní některá či některé z bank působících na trhu. S jednostupňovým bankovním systémem jsme se mohli setkat v počátcích bankovníctví, v netržních centralizovaných totalitních či autokratických zřízeních, ale je také součástí teorie fungování svobodného bankovníctví, které prosazují někteří monetaristé, kteří kritizují roli centrální banky a její omezující vliv na trh. (Revenda, 2012)

Oproti tomu **dvoustupňový bankovní systém** spočívá v institucionálním oddělení makroekonomické funkce, kterou zabezpečuje centrální banka, a mikroekonomické funkce, kterou plní síť komerčních bank. Na dvoustupňovém modelu je v dnešní době založena většina bankovních systémů světa, včetně České republiky, kde funkci centrální banky plní Česká národní banka.

Hlavním cílem centrálních bank ve dvoustupňovém bankovním systému je v dnešní době zpravidla efektivní zabezpečení cenové stability, případně další dílčí cíle⁵. Základními funkcemi centrální banky v tržní ekonomice, kterými se centrální banka ve dvoustupňovém bankovním systému odlišuje od dalších bank, je: emisní funkce, funkce vrcholového subjektu měnové politiky, funkce regulace bankovního systému, funkce banky státu a správce devizových rezerv státu.

Národní centrální banky však mohou delegovat provádění měnové politiky na společnou centrální banku v rámci měnové unie, tak jako v případě Evropské centrální banky a Evropské

⁵ Cenová stabilita jak hlavní cíl ČNB zakotvena přímo v §2 zákona č. 6/1993Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Pro ECB je péče o cenovou stabilitu definována v čl. 127 Smlouvy o fungování EU.

měnové unie. V dané zemi potom zůstává národní centrální banka k plnění ostatních funkcí centrální banky a také jako vykonavatel měnové politiky, o které spolurozhoduje v rámci Eurosystemu.⁶

Hlavním cílem obchodních bank je zisk, respektive kapitalizace majetku akcionářů. Mají tedy stejné motivy a cíle činností jako nebankovní akciové společnosti. Předmět a možný dopad činnosti bank se však od nebankovních institucí zásadně liší, jelikož předmětem podnikání bank jsou peníze, jejich nabídka a poptávka po nich. Tyto a další specifčnosti bank jsou jedním z hlavních důvodů relativně vysoké míry regulace bank.⁷ (Revenda, 2013)

Bankovní systémy se klasifikují také dle rozsahu činností prováděných jednotlivými obchodními bankami na dva rozdílné modely:

- model univerzálního bankovníctví,
- model odděleného bankovníctví.

Banky provádějící na určitém trhu jak úvěrové obchody, tak i správu aktiv a investiční bankovníctví, jsou považovány za univerzální banky. (Wernz, 2014)

V rámci univerzálního bankovníctví mohou obchodní banky provádět komerční i investiční činnosti, což jim dává jistou konkurenční výhodu před bankami aplikujícími model odděleného bankovníctví, tedy striktní oddělení komerčního a investičního bankovníctví.⁸ Systém univerzálního bankovníctví je nyní aplikován v zemích Evropské unie a prosazuje se i v anglosaských zemích, i když ve Velké Británii a USA byl až do nedávna uplatňován model odděleného komerčního a investičního bankovníctví.

Přestože dosavadní zkoumání vlivu bankovního sektoru na ekonomiku, její efektivnost, na alokaci kapitálu, hospodářský růst a řadu dalších ekonomických faktorů nepřineslo jednoznačné výsledky, mají banky ve většině zemí velmi významné postavení. (Polouček, 2006)

⁶ Evropská centrální banka je nadnárodní evropská instituce, jejímž úkolem je pečovat o cenovou stabilitu v eurozóně. Společně s národními CB zemí eurozóny tvoří Eurosystem. Ten společně s národními CB tvoří Evropský systém centrálních bank.

⁷ Bankovní regulaci a dohled spadá zpravidla do působnosti centrální banky. V České republice vykonává nad bankovním sektorem regulaci a dohled Česká národní banka a je zakotven ve speciálních právních předpisech upravujících bankovní sektor a jeho činnost, např. předpis č. 21/1992 Sb. Zákon o bankách, č. 6/1993 Sb. Zákon České národní rady o České národní bance a další právní předpisy, blíže uvedené na stránkách ČNB <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/pravni-ramce>.

⁸ Komerční bankovní činnosti zahrnují především přijímání vkladů, poskytování úvěrů, provádění platebního styku a další související činnosti. Do investičních bankovních činností spadá investování do cenných papírů, obchody s cennými papíry, správa finančních aktiv, investice do majetkových účastí apod.

Bez kvalitně fungujících bank není myslitelný výraznější ekonomický pokrok, jak ostatně na konci první dekády 21. století v negativním smyslu potvrdila ekonomická recese spojená s finanční krizí. Vztah bankovního odvětví a ostatních sfér každé ekonomiky je oboustranný. Vyspělá ekonomika potřebuje vyspělý bankovní systém. (Revenda, 2013)

1.4 Bankovní regulace a dohled

Bankovníctví bylo a zůstává vysoce regulovaných odvětvím a vysoce regulovanou činností. Tato skutečnost bývá zdůvodňována jak významem stability bankovního sektoru pro stabilitu ekonomiky jako celku, tak specifickostí bankovní činnosti, tedy především tím, že banky hospodaří v první řadě s cizími zdroji. I krach jediné banky může mít negativní dopad na celý bankovní sektor i na celou ekonomiku, jelikož nestabilita jedné banky může vést k obavám o solventnost dalších, což může vést k runu na banky, tedy hromadnému vybírání vkladů. V důsledku snížené nabídky peněz v ekonomice dochází k poklesu výdajů, snížení výroby, důchodů a zaměstnanosti.

Reakcí Evropské unie na nedávnou dluhovou krizi je vznik Bankovní unie, která byla veřejnosti představena v květnu 2012. Pro její vymezení se vžilo označení čtyř pilířů bankovní unie, do kterých patří jednotná bankovní regulace, jednotný bankovní dohled, jednotné řešení bankovních problémů a jednotný systém pojištění vkladů. Bankovní unie je budována postupně, neboť záleží na rychlosti, při které se formují pilíře. Česká republika doposud není členem a ČNB zastává názor, že vstup ČR do Bankovní unie by byl vhodný až v souvislosti se zavedením eura. (Bankovníctví, 2014)

V České republice je podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem Česká národní banka, která stanovuje pravidla bankovního podnikání, chrání stabilitu bankovního sektoru, kapitálového trhu, pojišťovnictví a sektoru penzijních fondů. ČNB mimo jiné při výkonu pravomocí dohledu vydává bankovní licence, vydává opatření a vyhlášky definující pravidla obezřetného podnikání bank, monitoruje činnost bank, poboček zahraničních bank a družstevních záložen, provádí kontroly v bankách, včetně poboček zahraničních bank a v družstevních záložnách, ukládá opatření k nápravě a sankce za zjištěné nedostatky v činnosti banky a rozhoduje o zavedení nucené správy a odnětí bankovní licence. Mezi nejhlavnější ukazatele sledované bankovním dohledem patří i dodržování stanovené kapitálové přiměřenosti.

1.4.1 Kapitálová přiměřenost

Kapitálová přiměřenost banky znamená poměr mezi kapitálem banky na straně jedné a aktivy, případně rizikovými aktivy, na straně druhé. Dle běžně používaných účetních principů patří ke kapitálu banky, označovaném jako Tier 1, upsaných splacený základní kapitál, ážiové fondy a nerozdělený zisk. Širší pojetí kapitálu Tier 2 zahrnuje, kromě Tier 1 kapitálu, také všeobecné rezervy na krytí ztrát a dlouhodobý podřízený dluh. Tier 3 je spojen s podřízenými dluhopisy se lhůtou splatnosti od dvou do pěti let.

Podíl kapitálu na aktivech je velice starý a daleko nejrozšířenější ukazatel, používaný pro posuzování finanční situace firmy, její stability a také solventnosti. V posledních dekáдах se prosazuje snaha sjednotit rozdílné přístupy k výši kapitálové přiměřenosti v jednotlivých zemích, což vedlo k přijetí pravidel Basel I. V rámci Basel I bylo požadováno, aby banky udržovaly minimální kapitál ve výši 8 % vzhledem k rizikově váženým aktivům. Na něj navázal Basel II, který se netýká pouze kapitálové přiměřenosti, ale řeší i podmínky bankovního dohledu a rozsah zveřejňovaných informací bankami. Dle Černohorské (2015) je tvořen na principu tří pilířů:

- Minimální kapitálové požadavky – která oproti původním rizikům, tržnímu a úvěrovému, zahrnuje i riziko operační.

$$\text{Kapitálová přiměřenost} = \frac{\text{Kapitál}}{KP_{\text{ÚR}} + KP_{\text{TR}} + KP_{\text{OP}}} \geq 0,08 \quad (9)$$

Kde $KP_{\text{ÚR}}$ kapitálový požadavek k úvěrovému riziku,

KP_{TR} kapitálový požadavek k tržnímu riziku,

KP_{OR} kapitálový požadavek k operačnímu riziku.

- Aktivita bankovního dohledu – upravuje práva a povinnosti národních regulátorů.
- Tržní disciplína – udává povinnost zveřejňování ukazatelů rizik, tedy způsob výpočtu rizik a poměr vlastního kapitálu k přijatým rizikům, který drží v rezervě.

Nedávná celosvětová finanční krize, upozornila na nedostatky pravidel Basel II, což podnítilo vznik nových pravidel Basel III. Banky budou mít povinnost mimo kapitálové přiměřenosti dodržovat i požadavky na maximální zadluženost, tj. minimální velikost vlastního kapitálu vzhledem k bilančním a mimobilančním aktivům.

2 Bankovní sektor v České republice

Novodobá historie českého bankovníctví se začala psát po roce 1989, kdy se Československo ze socialistické země transformovalo na demokratický stát. V souvislosti se změnou politického systému došlo i ke změně ekonomického systému. Ekonomická transformace zásadním způsobem zasáhla do struktury, postavení a úlohy bankovního sektoru v celém národním hospodářství.

Do té doby byla v tehdejší Československu v dominantním postavení Státní banka československá, která svou činností odpovídala vládě. Odpovědnost nesla za uskutečnění cílů státních plánů a postupně převzala úlohu centrální banky a zároveň obchodní banky pro všechna odvětví. Přesto v bankovní struktuře existovalo ještě několik málo dalších peněžních ústavů, které nebyly zcela zrušeny: (Černohorská, 2015)

- **Československá obchodní banka** sloužila jako banka pro zahraniční obchody.
- **Investiční banka** prováděla investiční činnost především pro cizince na území tehdejšího Československa.
- **Živnostenská banka** zabezpečovala zahraniční operace pro soukromou klientelu, disponovala i pobočkou v Londýně.
- **Česká státní spořitelna** a **Slovenská státní spořitelna** byly jediné dva bankovní ústavy, které přijímaly úsporové vklady běžného obyvatelstva.

Bankovní sektor se v tržních podmínkách začal intenzivně rozvíjet v roce 1990, kdy vstoupily v platnost důležité zákony⁹, kterými byl vytvořen alespoň základní předpoklad pro fungování bankovního systému tak, jak je běžné v ekonomicky vyspělých zemích. V České republice od té doby existuje dvoustupňový bankovní systém s centrální bankou a obchodními bankami, které jsou především univerzálního typu. Specifikem českého bankovního trhu, že se vyznačuje vysokou koncentrací, tedy malým počtem bank s dominancí tří největších bank a také jejich zcela převažujícím zahraničním vlastnictvím.

Česká bankovní asociace (ČBA, 2015) spatřuje pro základní charakteristiku finančního a především pak bankovního sektoru v České republice typické následující body:

- Finanční sektor v ČR je výrazně koncentrován a dominován velkými bankami.

⁹ Zákon č. 130/1989 Sb., o Státní bance československé, a zákon č. 158/1989 Sb., o bankách a spořitelnách.

- Navzdory vysoké míře koncentrace přetrvává dosti významná míra vzájemné kompetitivity mezi jednotlivými bankami, přestože lze vnímat odlišnosti mezi jednotlivými segmenty bankovního trhu.
- Hlavní role hrají velké banky vedené evropskými finančními skupinami.
- Banky střední velikosti neustále posilují svou aktivitu a představují jednu z hybných sil zaměřených na neustálý přísun tržních inovací a to i tím, že pro velké bankovní domy v některých vybraných segmentech bankovního trhu představují reálnou konkurenci.
- Dynamickým segmentem bankovního trhu je v ČR retailové úvěrování. V posledních letech věnují banky velkou pozornost rozvíjení retailového bankovníctví, kam spadají úvěry domácnostem a to jak spotřebitelské, tak na uspokojení potřeby vlastnického bydlení.

2.1 Struktura českého bankovního sektoru

Bankovní sektor České republiky tvořilo ke konci roku 2014 celkem 45 bank a poboček zahraničních bank. Počet bank na českém finančním trhu je relativně stabilní s mírně stoupajícím trendem, který dokládá následující tabulka 1, která zobrazuje celkový počet všech bank a zahraničních poboček v bankovním systému ČR.

Tabulka 1 - Celkový počet bank a zahraničních poboček v ČR, k 31. 12. příslušného roku

Období	Celkem banky a pobočky zahraničních bank	Banky s rozhodující českou účastí	Banky s rozhodující zahraniční účastí	Pobočky zahraničních bank
2009	39	7	14	18
2010	41	8	14	19
2011	44	8	15	21
2012	43	8	15	20
2013	44	8	15	21
2014	45	8	15	22

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z databáze ARAD z ČNB¹⁰.

¹⁰ Databáze ARAD je databáze časových řad, ve které ČNB pravidelně uveřejňuje základní informace o vývoji jednotlivých sektorů finančního trhu, dostupná z: <http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>.

Česká národní banka používá různá členění bank působících na domácím trhu: jednak podle bilanční sumy a jednak podle toho, zda u nich převažuje české nebo zahraniční vlastnictví. Ve statistikách je většinou použito třídění podle skupin bank, které je založeno na velikosti bilanční sumy. Struktura českého bankovního sektoru se však dlouhodobě příliš nemění.

2.1.1 Struktura dle velikosti bank

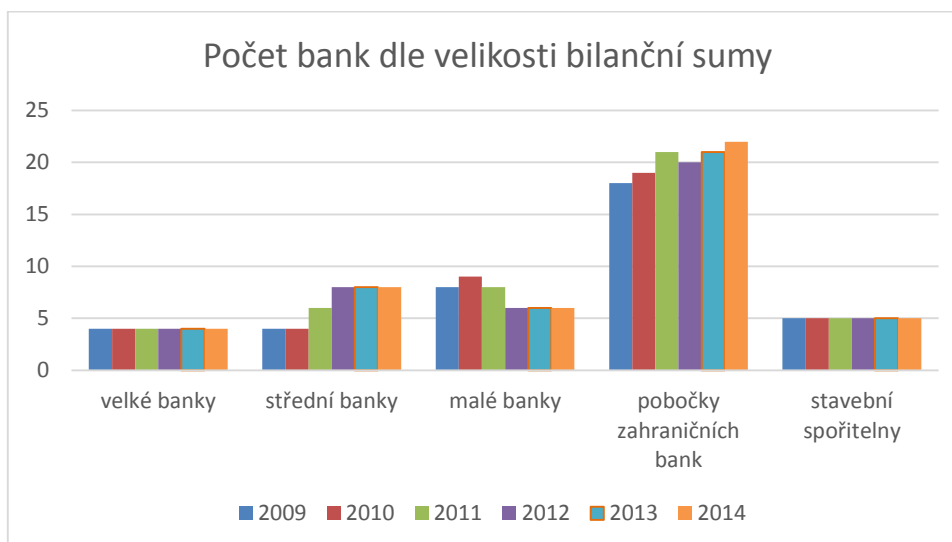
Struktura českého bankovního sektoru ke konci roku 2014 zahrnovala čtyři velké banky, osm středních a šest malých bank, dále pět stavebních spořitelů a 22 poboček zahraničních bank. Členění bank podle bilanční sumy vychází z platné metodiky ČNB a od roku 2012 zde platí následující rozdělení:

- **Velké banky** s bilanční sumou nad 250 mld. Kč. Skupinu velkých bank, které mají nejvýznamnější vliv na podobu obchodních bank v České republice, současné době tvoří čtyři banky, a to: Česká spořitelna, a.s., Československá obchodní banka a.s., Komerční banka a.s., UniCredit Bank, a.s.
- **Střední banky** s bilanční sumou 50 až 250 mld. Kč. Do této skupiny se aktuálně řadí osm bank: Česká exportní banka, a.s., Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s., GE Money Bank, a.s., Hypoteční banka, a.s., Jand T BANKA, a.s., PPF banka a.s., Raiffeisenbank a.s. a jako poslední Sberbank CZ, a.s.
- **Malé banky** s bilanční sumou nižší než 50 mld. Kč. Skupinu bank s nejnižší bilanční sumou tvoří Air Bank a.s., Equa bank a.s., Evropsko-ruská banka, a.s., Fio banka, a.s., LBBW Bank CZ a.s. a Wüstenrot hypoteční banka a.s.

Mimo základní členění stojí dvě skupiny:

- **Pobočky zahraničních bank.** Skupinu poboček zahraničních bank, tvoří celkem 21 bank s licencí ČNB pro poskytování bankovních služeb na území ČR. Patří sem například: ING Bank N. V., Citibank Europe plc – pobočka Praha, ZUNO BANK AG organizační složka a další.
- **Stavební spořitelny.** Na českém bankovním trhu působí dlouhodobě 5 stavebních spořitelů: Českomoravská stavební spořitelna, a.s., Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., Raiffeisen stavební spořitelna a.s., Stavební spořitelna České spořitelny, a.s. a Wüstenrot – stavební spořitelna a.s.

Graf 1 – Vývoj počtu bank dle velikosti bilanční sumy v letech 2009 – 2013.

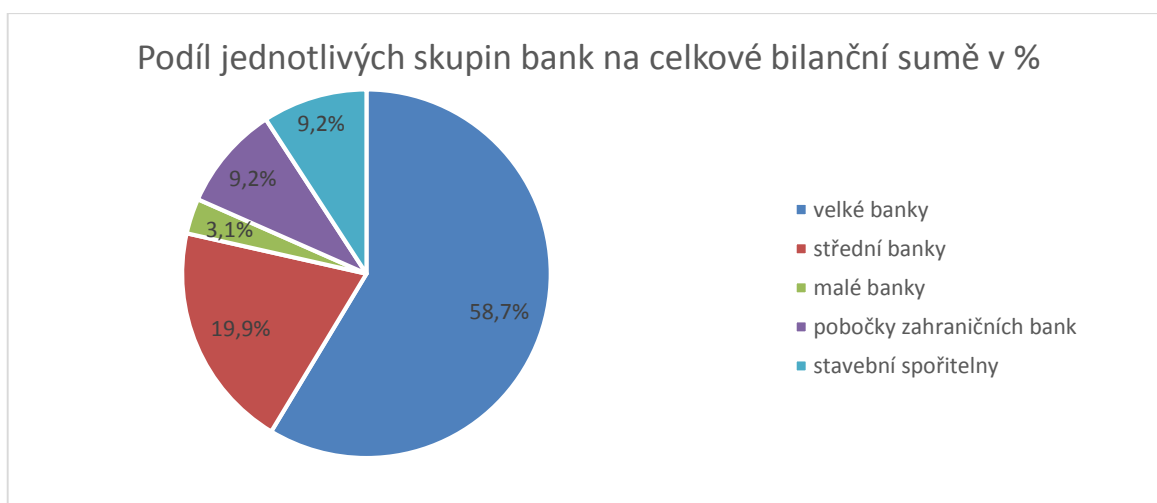

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z databáze ARAD z ČNB.

Struktura českého bankovního sektoru dle velikosti je velmi stabilní. Za posledních pět let nevykazuje žádné zásadní výkyvy, což ilustruje graf č. 5. Pouze mezi lety 2011 a 2012 můžeme spatřit mírné zvýšení počtu středních bank a snížení počtu malých bank, což je však důsledkem změny metody určení velikosti ze strany ČNB. Zároveň z grafu vyplývá trend atraktivnosti českého bankovního trhu pro zahraniční banky, které zde otevírají nové pobočky.

Obraz o podílu jednotlivých skupin na výsledku českého bankovního sektoru nám poskytne následující graf zachycující podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě v procentech. Z grafu je patrné, že rozhodující část tuzemského bankovního sektoru tvoří skupina velkých bank, v roce 2013 dosáhl jejich podíl více než 58 % na aktivech celého sektoru.

Graf 2 - Podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě v %

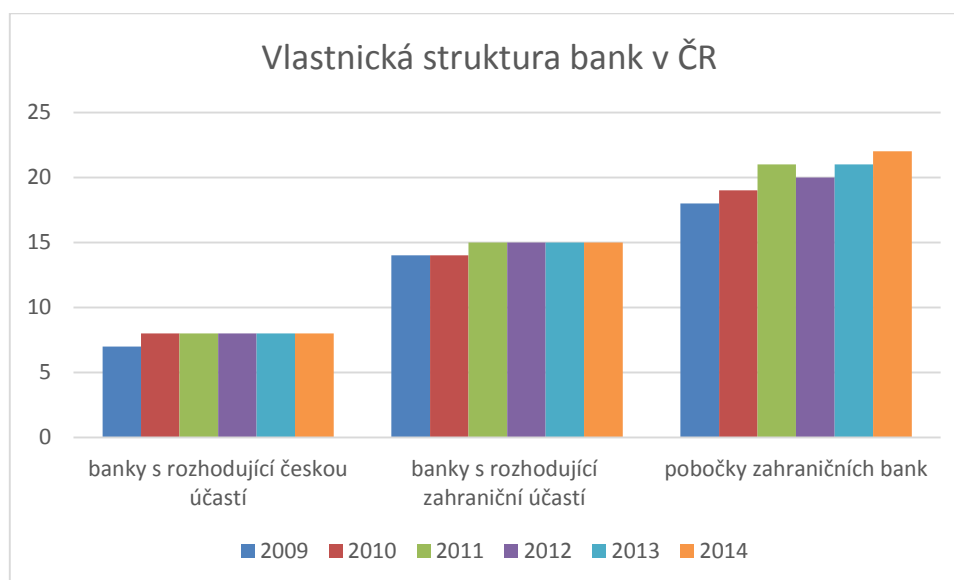
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2013, ČNB 2014.

2.1.2 Vlastnická struktura bankovního sektoru

Bankovní sektor v ČR má ustálenou vlastnickou strukturu. Převažující podíl na celkovém základním kapitálu tuzemského bankovního sektoru má dlouhodobě zahraniční kapitál s přímým podílem, tedy přímý zahraniční akcionář vlastní akcie na první úrovni. Ke konci roku 2014 činil zahraniční kapitál téměř tři čtvrtiny celkového základního kapitálu bankovního sektoru.

Z následujícího grafu je patrné nejen stabilita vlastnické struktury bankovního sektoru, ale také fakt, že co do počtu institucí jsou v ČR nejpočetnější skupinou pobočky zahraničních bank. Druhou skupinou v počtu jsou banky s rozhodující zahraniční účastí a nejméně početnou skupinou jsou banky s rozhodující českou účastí.

Graf 3 – Vývoj počtu bank dle vlastnické struktury v letech 2009 – 2013.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z databáze ARAD z ČNB.

Zahraníční vlastníci měli ke konci roku 2013 pod přímou i nepřímou kontrolou celkem 95,7 % aktiv bankovního sektoru ČR. Téměř 94 % z toho činil podíl zahraničního kapitálu ze zemí Evropské unie. Čemuž odpovídá skutečnost, že skupina velkých bank je ovládána vlastníky ze zemí EU. (ČNB, 2014)

2.2 Regulace a dohled

Finanční sektor v ČR je dohlížen a regulován Českou národní bankou, která je vykonavatelem dohledu a regulace nad finančním sektorem v ČR na základě zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. V ČNB jsou koncentrovány dozorové aktivity nad celým finančním trhem

a všemi jeho segmenty. ČNB tedy provádí dohled nejen nad úvěrovými institucemi (bankami a družstevními záložnami), ale i nad kapitálovým trhem (investičními společnostmi, investičními fondy a obchodníky s cennými papíry) pojišťovnictvím, penzijními fondy, směnárny a také dohled nad institucemi v oblasti platebního styku (společnosti vydávající a spravující platební karty atd.).

Vzhledem k faktu, že v českém finančním sektoru působí převážně subjekty kontrolované zahraničními vlastníky, je pro dohled nad českým trhem velmi významná spolupráce ČNB se zahraničními orgány regulace a dohledu. Pravidla vzájemné spolupráce jsou obsažena v bilaterálních, multilaterálních a skupinových dohodách o spolupráci. Skupinové dohody jsou zacíleny na významné bankovní skupiny působící ve více zemích, jako například v České republice rakouská Erste a její česká dceřiná společnost Česká spořitelna, a.s., belgická KBC a Československá obchodní banka, a.s. nebo francouzská Société Générale a Komerční banka, a.s.

Český bankovní trh je však otevřen i dalším subjektům, které zde mohou podnikat a využívat volný pohyb služeb na principu jednotné licence bez založení pobočky. Takto může na území ČR nabízet své služby i dalších 340 bank z členských zemí EU. Působení těchto bank na tuzemském bankovním trhu nespadá pod výkon dohledu ČNB. (ČNB, 2014)

3 Vymezení hospodaření banky

Existence bank je, tak jako u každého ekonomického subjektu založeného na tržních principech, podmíněna úspěšným hospodařením. Pokud chceme pochopit tvorbu zisku, musíme analyzovat položky jednotlivých účetních výkazů. Podobně jako u jiných podniků podávají základní informace o hospodaření banky dva nejdůležitější účetní výkazy:

- bilance banky, která zachycuje informace o struktuře majetku na straně aktiv a o zdrojích na straně pasiv,
- výkaz zisku a ztrát, který ukazuje výsledky hospodaření banky za dané období.

3.1 Bilance bank

Bilance neboli rozvaha bank vypovídá stejně jako bilance klasického podniku, o struktuře jejího majetku a zdrojích financování. Rozdíl od rozvah ostatních podniků je dán základní funkcí bank, tedy přijímáním vkladů a poskytováním úvěrů. Banka je dynamickým spojením zdrojů, jejichž objem i struktura se neustále mění v závislosti na tom, jak na jedné straně nové zdroje přitékají do banky a jak jsou na druhé straně bankou využívány, jak z banky odtékají.

Tabulka 2 - Zjednodušená struktura bilance banky

Aktiva	Pasiva
1. Pokladní hotovost	1. Závazky k bankám
2. Vklady u centrální banky a	2. Závazky ke klientům
3. Státní pokladniční poukázky a poukázky centrální banky	3. Závazky z dluhových cenných papírů
4. Pohledávky za bankami	4. Rezervy
5. Pohledávky za klienty	5. Ostatní pasiva
6. Cenné papíry	6. Podřízený dluh
7. Majetkové účasti	7. Základní kapitál
8. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek	8. Kapitálové fondy
9. Pohledávky z upsaného základního kapitálu	9. Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku
10. Ostatní aktiva	10. Emisní ážio
	11. Nerozdělený zisk z přechozích období

Zdroj: Kašparovská V. 2006: Řízení obchodních bank, str. 4.

Zdroje plynoucí do banky i z banky mohou mít různou formu. Mezi hlavní zdroje plynoucí směrem do banky řadíme navýšení kapitálu, růst depozit a získaných úvěrů, splátky úvěrů a úroků, kapitalizovaný zisk, emise dluhopisů, splácené investice a další. Oproti tomu na odlivu zdrojů se podílí především růst poskytnutých úvěrů, růst investice, růst hotovosti, snížení depozit a vypůjčených zdrojů a platba dividend.

Abychom mohli provádět analýzu bilance, která vypovídá mnohé o hospodaření banky, musíme v první řadě chápat strukturu a původ položek rozvahy. Zjednodušenou strukturu bilance banky zobrazuje tabulka 2, ze které je patrné členění rozvahy na aktiva, tedy majetek banky na levé straně a pasiva, tedy zdroje financování banky na straně pravé.

3.1.1 Finanční aktiva banky

Výše a struktura jednotlivých aktiv se u různých bank liší v závislosti na typu banky, jejím ekonomickém prostředí a složení zákazníků. Rozdílnost jednotlivých aktiv je také ovlivněna jejich rizikovostí, likviditou a výnosem. Přehledy nejčastějšího členění aktiv jsou proto v odborné literatuře různé. Následující přehled aktiv vychází z členění dle Kašparovské (2006):

Pokladní hotovost obsahuje hotovostní peníze v tuzemské měně i zahraničních měnách, které má banka na pokladnách a v trezorech. Představuje nejvíce likvidní aktivum nesoucí ovšem nulový příjem.

Vklady u centrálních bank tvoří dvě hlavní skupiny. Část těchto aktiv jsou takzvané povinné minimální rezervy. Zbylou část vkladů tvoří tzv. dobrovolné rezervy u centrální banky. Cílem jejich tvorby je zajištění likvidity banky, tedy zajištění schopnosti banky uhradit své závazky vůči jiným bankám.¹¹ Výnos je závislý na tom, zda jsou či nejsou vklady centrální banky úročeny.¹²

Státní pokladniční poukázky a poukázky centrální banky, jedná se o relativně likvidní a téměř bezriziková aktiva, která banka drží zpravidla za účelem posílení likvidity či snížení rizikovosti svého portfolia.

¹¹ V ČR se bankovní platební závazky vzniklé z příkazů bankovních klientů vyrovnávají prostřednictvím platebního systému CERTIS provozovaného ČNB. V rámci systému vede ČNB účet každé bance, na němž se připisují či odepisují finanční prostředky, a to vždy na základě příkazu příslušné banky. Více na: www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html

¹² V České republice jsou povinné minimální rezervy úročeny reposazbou, aktuální 2T reposazba je ve výši 0.05 % p.a. platná od listopadu 2012 a Česká národní banka nepředpokládá v nejbližší době její změnu. (ČNB, 2015)

Pohledávky za bankami, sem řadíme pohledávky formou vkladů u jiných bank či úvěrů poskytnutých jiným obchodním bankám. Banky je drží také z důvodu realizace platebního styku.

Pohledávky za klienty představují rozvahovou položku, která je u univerzálních bank dominantní. Jedná se o pohledávky z poskytnutých úvěrů všem typům nebankovních klientů, tedy firmám, domácnostem i municipalitám. Ve srovnání s předchozími skupinami přináší relativně vyšší výnosy, ale jsou současně spjaty s vyšší mírou rizika a nižší likvidností.

Cenné papíry zahrnují nejen obchodovatelné dluhopisy s pohyblivým i pevným výnosem, ale také majetkové cenné papíry, které banky drží za účelem obchodování a tím získávání výnosů z cenových rozdílů. Nutno však odlišit vlastní dluhové cenné papíry, které spadají do pasivní strany bilance.

Majetkové účasti jsou skupinou obsahující cenné papíry majetkové povahy, tedy především akcie, zatímní listy, podílové listy a jiné formy majetkových účastí, prostřednictvím nichž banka získává vliv nad jinou společností. Podrobněji lze rozlišovat majetkové účasti s rozhodujícím a podstatným vlivem.¹³

Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek představuje majetek, který banka potřebuje ke své činnosti, jako jsou budovy a pozemky ve vlastnictví, dopravní prostředky a podobně. Většina dlouhodobého hmotného majetku, jako budovy, dopravní prostředky atd., se postupně opotřebovává, tedy znehodnocuje, což je účetně zachycováno formou odpisů. Část hmotného majetku jako například pozemky, je využíván, až by se znehodnotil. Dlouhodobým nehmotným majetkem je například zakoupený software, který banka dlouhodobě využívá. Dále se může jednat i o goodwill, tedy dobré jméno banky, který se finančně vyjadřuje při případných fúzích či akvizicích.

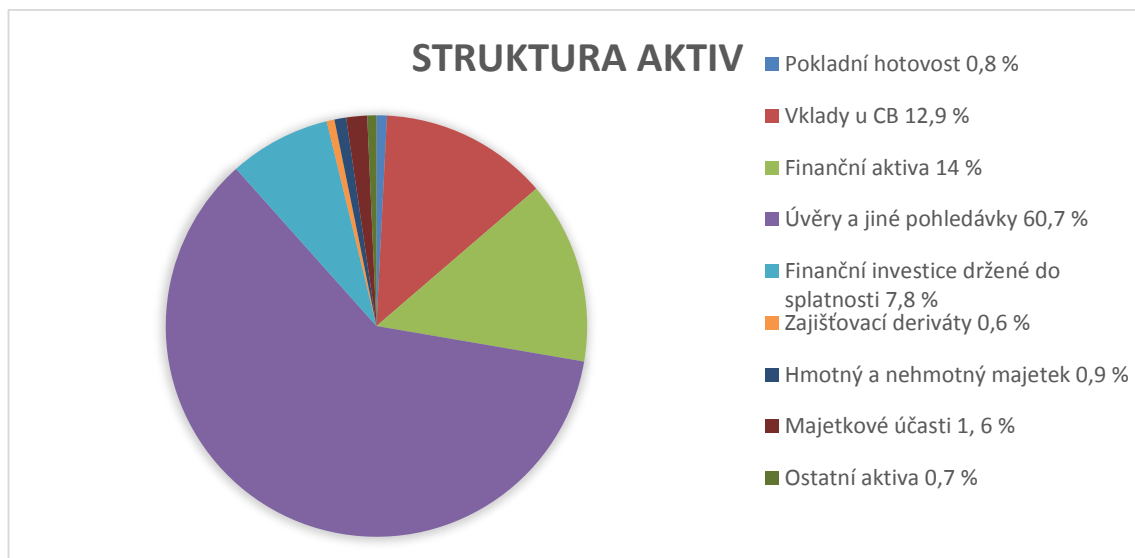
Pohledávky z upsaného základního kapitálu, jedná se o pohledávky za akcionáři, které vyplývají z upsaného a dosud nesplaceného základního kapitálu akcionáři banky.

Ostatní aktiva, do této různorodé skupiny aktiv můžeme zařadit například pohledávky za zaměstnanci, daňové pohledávky za státem, časové rozlišení nákladů a podobně.

¹³ Účasti s rozhodujícím vlivem se rozumí společnost, v níž banka fakticky či právně vykonává rozhodující vliv na řízení podniku, tj. řídí finanční a operativní politiku podniku a dosahuje prospěchu z jejich aktivit. O účasti s podstatným vlivem mluvíme tehdy, kdy má banka nejméně 20% podíl na základním kapitálu a zároveň nemá rozhodující vliv.

Představu o poměrovém zastoupení jednotlivých druhů bankovních aktiv nám zprostředkovává následující graf, který obsahuje strukturu aktiv v českém bankovním sektoru za banky s licenci ke konci roku 2013.

Graf 4 - Graf struktury aktiv českých bank

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2013, ČNB 2014.

V grafu 4 je především patrné dominantní zastoupení úvěrů a jiných pohledávek na celkových aktivech bankovního sektoru, které tvoří více jak 60 % celkových aktiv českého bankovního sektoru.

3.1.2 Finanční pasiva banky

Pasiva jsou zdrojem ke krytí aktivních obchodů banky. Pasiva mohou pocházet z vlastních či cizích zdrojů. Zdroje banky mají také vliv na jednotlivé transakce, které banka provádí, a proto ovlivňují zisk banky ve výrazné míře. Složení pasiv je různé, v závislosti na druhu banky, na ceně a různorodosti jejich nabídky, a proto se základní členění pasiv v odborné literatuře liší. Následující přehled pasiv vychází opět z členění dle Kašparovské (2006):

Závazky k bankám, do této položky patří úvěry a vklady od jiných bank, tedy jak úvěry poskytnuté centrální bankou, tak úvěry a vklady nakoupené od jiných obchodních bank.

Závazky ke klientům jsou tvořeny všemi typy primárních vkladů, včetně úvěrů od nebankovních subjektů, například vládních institucí. Tyto cizí zdroje představují jednu z největších částí bankovních pasiv. Struktura a stabilita této položky je z tohoto důvodu pro banky velice důležitá.

Závazky z dluhových cenných papírů představují bankou emitované dluhopisy, jejichž emisí získává cizí zdroje pro financování svých pasiv.

Rezervy znamenají cizí zdroje, vytvářené na vrub nákladů a určené ke krytí rizik z bankovního podnikání. Část z nich má charakter zákonných rezerv.

Ostatní pasiva jsou nesourodou položkou cizích zdrojů, která obsahuje závazky banky různorodého charakteru.

Podřízený dluh značí specifický cizí zdroj v tom smyslu, že představuje přechod mezi cizími a vlastními zdroji banky. Jde o peněžní půjčku dané bance, která je charakteristická tím, že není zajištěná, má určenou minimální splatnost a v případě krachu banky jsou pohledávky věřitele plynoucí z podřízeného dluhu vyrovnány až po uspokojení pohledávek ostatních věřitelů banky.

Základní kapitál představuje vlastní zdroj banky, který je tvořen vklady akcionářů, respektive účetní hodnotou akcií upsaných akcionáři banky.

Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku jsou vlastní zdroje banky, které se tvoří ze zdaněného zisku. Tvorba části z nich má zákonný charakter.

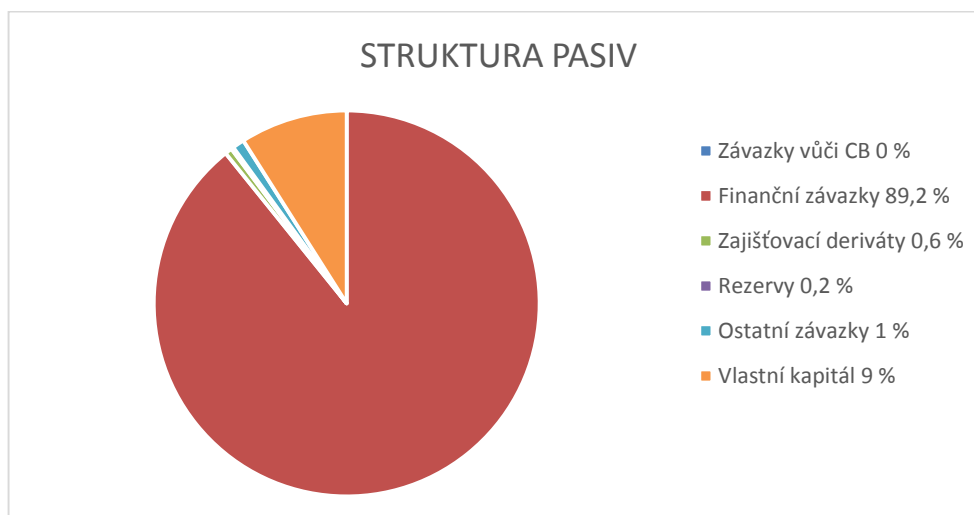
Kapitálové fondy jsou fondy, které banka tvoří z jiných zdrojů než z bankovního zisku. Tvorba části z nich má zákonný charakter a spadají do vlastních zdrojů banky.

Emisní ážio je rozdílem mezi emisním kurzem a jmenovitou hodnotou akcií banky, jedná se tedy o vlastní zdroj banky.

Nerozdělený zisk z předchozích let může být po splnění zákonem stanovených podmínek součástí vlastních zdrojů banky, které slouží pro financování aktiv.

Následující graf nám poskytne představu o poměrovém zastoupení jednotlivých druhů bankovních pasiv. Graf obsahuje strukturu pasiv v českém bankovním sektoru, kam jsou za banky s licenci ke konci roku 2013.

Graf 5 - Graf struktury pasiv českých bank

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2013, ČNB 2014.

Graf zcela jasně dokládá, že dominantní část pasiv, téměř 90 % všech pasiv, představují finanční závazky ke klientům a bankám, což potvrzuje tvrzení, že banky jsou financovány především cizími zdroji.

3.2 Výkaz zisku a ztráty

Výkaz zisku a ztráty podává souhrnnou aktuální informaci o hospodaření banky, když porovnává realizované výnosy s vynaloženými náklady. Z podstaty výnosů a nákladů vyplývá, že výkaz zisku a ztráty je tokovým finančním výkazem. Rozdíl mezi celkovými výnosy a náklady představuje hrubý zisk, z něhož se podle platných daňových předpisů vypočte daň z příjmu. Po odečtení daňové povinnosti dostáváme čistý zisk z hospodaření banky. (Polouček, 2006)

Výkaz zisků a ztráty je jedním z klíčových zdrojů ke zjištění ziskovosti banky. Obsahuje informace týkající se velikosti a kvality položek výnosů, ale i kvality a složení úvěrového portfolia banky a ostatních nákladů. Z výkazu zisku a ztráty neboli výsledovky lze také vyčíst, o jaký druh banky se jedná a jaký je podíl nebankovních obchodů. (Ráčzová, 2007)

Specifika bankovního podnikání se promítají i do struktury výsledovky, která je do jisté míry rozdílná v porovnání s ostatními podniky. Základní struktura výkazu zisku a ztráty se u jednotlivých autorů liší, následující přehled základní struktury včetně grafického znázornění v tabulce 3, vyhází od Černohorského (2011).

Tabulka 3 - Výkaz zisku a ztráty

Výnosy	Náklady
Výnosy z úroků	Náklady na úroky
Výnosy z poplatků	Náklady na poplatky
Výnosy z dividend	Správní náklady:
Výnosy z ostatních finančních operací	Náklady na zaměstnance
Ostatní výnosy	Provozní náklady
	Daně
	Odpisy, tvorba rezerv a opravných položek
	Ostatní náklady

Zdroj: Černohorský, J. 2011. Základy financí, str. 215.

Výnosy z úroků vyplývají ze základní činnosti banky, tedy z poskytování úvěrů domácnostem, podnikům i bankám. Dále se sem počítají úroky z vkladů uložených u jiných bank, úroky z repo-obchodů a z držení dluhových cenných papírů.

Výnosy z poplatků souvisejí s vedením účtů klientů, prováděním platebního styku, správou úvěrů, operacemi s cennými papíry, devizovou a valutovou činností a za další služby.

Výnosy z dividend přináší bance držení akcií akciových společností.

Výnosy z ostatních finančních operací zahrnují výnosy z obchodování s cennými papíry, devizových operací a z obchodů s deriváty.

Do **ostatních výnosů** lze zahrnout výnosy z nefinančních operací jako je prodej či pronájem nemovitostí a podobně.

Náklady na úroky vyplývají podobně jako výnosové úroky ze základní činnosti banky, v tomto případě však z přijímání vkladů. Kromě úroků připisovaných na účty klientů banky se sem počítají i úroky z úvěrů přijatých od jiných bank.

Náklady na poplatky zahrnují poplatky, které platí banka zpravidla jiným bankám za poskytnuté služby včetně služeb za zprostředkování platebního styku.

Správní náklady tvoří dvě dílčí položky, náklady na zaměstnance a provozní náklady. Do nákladů na zaměstnance se kromě mzdy počítá i sociální a zdravotní pojištění za zaměstnance, náklady na školení, zdravotní péči, stravování a podobně. Provozní náklady znamenají náklady

vyplývající z běžného provozu banky, tedy nájemné, náklady a nakupované služby, spotřeba energií, náklady na reklamu, dopravu, poštovní opravy a řadu dalších činností.

Daně jsou rovněž nákladovou položkou, protože představují úbytek finančních zdrojů placených z rozdílu mezi výnosy a náklady. Znamenají tak snížení disponibilního zisku banky.

Odpisy, tvorba rezerv a opravných položek jsou podstatnou položkou v rámci bankovní činnosti. Odpisy znamenají finanční vyjádření postupného opotřebení dlouhodobého majetku. Rezervy se vytvářejí a vstupují do nákladů, pokud dochází k nesplácení úvěru. Pominou-li důvody pro tvorbu rezerv a opravných položek, pak jsou tyto rezervy a opravné položky rozpuštěny do výnosů. Pak je dopad na hospodářský výsledek nulový.

Do **ostatních nákladů** lze zahrnout různé druhy mimořádných nákladů nezahrnutých ve výše uvedených položkách.

Konkrétnější představu o struktuře výkazu zisku a ztrát i kvantitativním významu jednotlivých položek je možné si udělat na základě tabulky 4, která zachycuje výkaz zisku a ztrát celého českého bankovního sektoru za rok 2013.

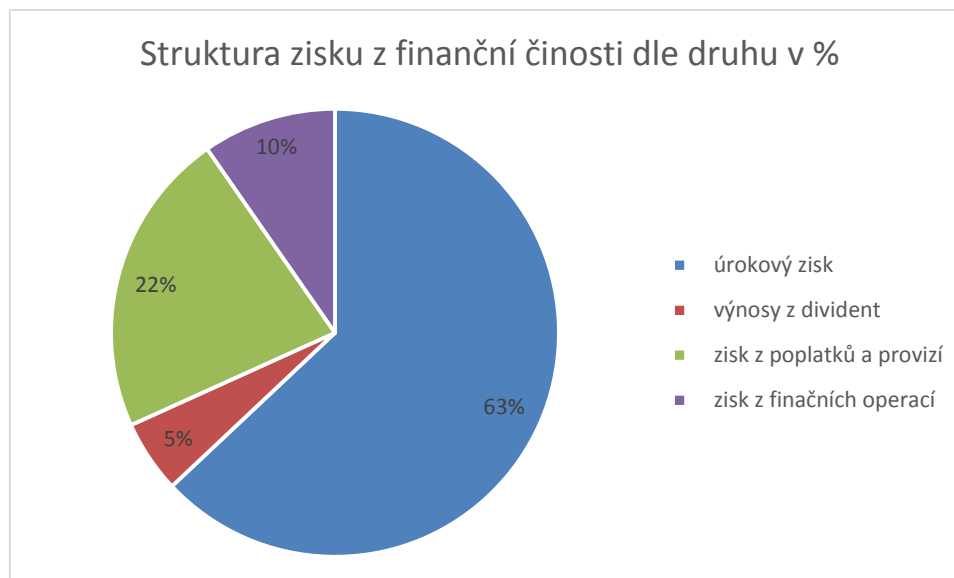
Tabulka 4 - Hospodářské výsledky českého bankovního sektoru za rok 2013

Hospodářské výsledky bankovního sektoru (v miliardách Kč)	
Zisk z finanční činnosti:	168,1
úrokový zisk	105,5
výnosy z dividend	8,8
zisk z poplatků a provizí	37,0
zisk z finančních aktiv nevykázaných do zisku/ztrát	5,7
zisk z finančních aktiv k obchodování	-6,7
zisk z finančních aktiv vykázaných do zisku/ztrát	-0,6
zisk ze zajišťovacího účetnictví	-1,1
zisk z ostatních činností	19,5
Správní náklady	65,8
Odpisy, tvorba rezerv	8,1
Ztráty ze znehodnocení	21,0
Zisk/ztráta z běžné činnosti	102,4
Hrubý zisk před zdaněním	73,4
náklady na daň z příjmů	12,2
Čistý zisk	61,2

Zdroj: Česká národní banka, 2014. Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem.

Kvantitativní význam jednotlivých druhů finančních činností banky poskytuje následující graf, který procentuálně vyjadřuje podíly struktury zisku z finanční činnosti českého bankovního sektoru v roce 2013.

Graf 6 - Graf struktury zisku z finanční činnosti českého bankovního sektoru dle druhu v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat České národní banky, 2014. Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem.

Nejvýznamnější položkou je úrokový zisk, který tvoří 63 % celkového zisku bankovního sektoru v České republice. Zisk z poplatků, které bývají v ČR často diskutovány¹⁴, se podílí na zisku bankovního sektoru 22 %, přiměřenost této položky má své zastánce i odpůrce, což je dle mého názoru, v demokratickém tržním prostředí zcela v pořádku. Třetí položkou dle podílu na tvorbě zisku je s 10% podílem zisk z finančních operací. Nejméně významnou je tvorba zisku z dividend.

3.3 Hospodářský výsledek

Informační základnu pro zjištění hospodářského výsledku, tedy zisku či ztráty, tvoří údaje finančního účetnictví a také z manažerského účetnictví banky. Údaje finančního účetnictví jsou zveřejňovány a podávají informace o tom, ve kterých oblastech bankovní činnosti je generován zisk, a ve kterých ztráta. Oproti tomu údaje z manažerského účetnictví vypovídá o tržních výsledcích obchodů za skupiny produktů, za klientské segmenty či za prodejní střediska. Údaje z manažerského účetnictví jsou neveřejné a slouží pouze managementu banky pro hodnocení a

¹⁴ Například webový server bankovnipoplatky.com pořádá již deset let anketu o nejabsurdnější bankovní poplatky. V roce 2014 byl jako nejabsurdnější poplatek zvolen poplatek za zaslání výpisu elektronickou cestou.

plánování obchodů. Soustava ukazatelů pro výpočet hospodářského výsledku bankovního podnikání z údajů finančního účetnictví je uvedena v následující tabulce. Přehled uvádí v levé části tabulky základní kategorie hospodářského výsledku a v pravé části pak odpovídající marže, které jsou blíže specifikovány v kapitole 4.3.

Tabulka 5 - Základní složky hospodářského výsledku banky a odvozené marže

Složky hospodářského výsledku	Dílčí marže
čisté úrokové výnosy	úroková marže
± čisté provizní výnosy	provizní marže
± čisté výnosy z obchodních operací	marže obchodních operací
± čisté ostatní provozní obchody	marže ostatních výnosů
= čisté výnosy z obchodní činnosti	výnosová marže
- provozní náklady	nákladová marže:
z toho: personální náklady	marže personálních nákladů
věcné náklady	marže věcných nákladů
= provozní zisk / ztráta	marže provozního zisku
± rizikové náklady	riziková marže
= rizikově upravený provozní zisk	rizikově upravená marže provozního zisku
zisk / ztráta z prodeje majetkových účastí	marže z prodeje majetkových účastí
= zisk / ztráta před zdaněním	rentabilita aktiv (před zdaněním)
- daň ze zisku	daňová marže
= zisk po zdanění	rentabilita aktiv (po zdanění)

Zdroj: Kašparovská, V., a kolektiv, 2014. Bankovníctví II, vybrané kapitoly z bankovního řízení, str. 101.

Obsah jednotlivých složek hospodářského výsledku dle Kašparovské (2014):

Čisté úrokové výnosy jsou rozdílem úrokových výnosů a úrokových nákladů bankovních obchodů. Pokud banka používá efektivní úrokovou sazbu, jsou součástí této sazby i provize související s realizací obchodu.

Čisté provizní výnosy jsou výsledkem rozdílu provozních výnosů a nákladů, tedy všech poplatků souvisejících s obchody.

Čisté výnosy z obchodních operací jsou rozdílem mezi výnosy a náklady z obchodů s cennými papíry, s finančními deriváty, cizími měnami a drahými kovy.

Do **čistých provozních výnosů** banka zařazuje přijaté náhrady mank a škod, zhodnocení hmotného a nehmotného majetku.

Čisté výnosy z obchodní činnosti jsou výsledkem vzniklým součtem předchozích položek.

Provozní náklady obsahují personální a věcné náklady. Jsou stěžejními náklady pro provoz banky. Personální náklady tvoří především mzdy včetně příspěvků na sociální, důchodové a zdravotní pojištění. Stěžejní položkou jsou také odpisy dlouhodobého majetku, rezervy a opravné položky na dlouhodobý majetek. V neposlední řadě se sem řadí také náklady na propagaci a marketing.

Rizikové náklady jsou rozdílem mezi tvorbou a rozpouštěním opravných položek a rezerv k bankovním pohledávkám a zárukám.

Rizikově upravený provozní zisk vzniká úpravou provozního zisku o rizikové náklady.

Zisk / ztráta z prodeje majetkových účastí vstupuje do výkazu zisku a ztráty pravidelně, ale pouze v případě, kdy banka realizuje prodej držené majetkové účasti.

Zisk před zdaněním vzniká korekcí provozního zisku o rizikové náklady a výsledku z prodeje majetkových účastí. Promítnutím daňového zatížení získáme **zisk po zdanění**.

4 Hodnocení ziskovosti bank

Dopady hospodaření bank jsou širokosáhlé a viditelné jak u jednotlivců, především akcionářů banky, tak v bankovním sektoru a následně i v sektoru firemním i v národním hospodářství jako celku. Proto musí být hospodaření bank neustále velmi pozorně sledováno a pečlivě posuzováno. Analýzy hospodaření pak slouží jako podklad pro rozhodování managementu. Zároveň jsou analýzy hospodaření ve velké míře využívány orgánem pro regulaci a dohled nad finančním trhem k přijetí adekvátních opatření usilujících o zachování stability bankovního sektoru. (Polouček, 2006)

Finanční zisk je klíčovým ukazatelem hospodaření banky a právě k němu se vztahují i hlavní indikátory ziskovosti bankovního podnikání. Pojmy zisk a ziskovost neznamení totéž. Zisk je sám o sobě pouhým číslem, které samostatně vypovídá pouze o tom, zda banka vydělává nebo prodělává. Ziskovost je určitým indikátorem, je to poměr zisku k jiným aktivům.

Doposud byl vždy zmíněn zisk jako jednotlivá položka v rámci rozvahy nebo výkazu zisku a ztrát. Vzhledem k tomu, že se jedná o ukazatel v absolutním vyjádření, nelze z něj odvodit, jak efektivně daná banka hospodaří. Abychom mohli porovnat více bankovních subjektů s různými bilančními sumami nebo schopnost dosahovat zisku jedné banky v různých časových obdobích, je nutné vyjádřit zisk ne absolutně, ale relativně jako ziskovost určitých poměrových ukazatelů.

4.1 Ukazatelé ziskovosti

K hodnocení ziskovosti bank se nejčastěji používají poměrové ukazatele. Jejich používání má dlouhou tradici, je poměrně jednoduché a populární a výsledné hodnoty jsou dobře srovnatelné s ostatními bankami.

Hodnota určitého poměrového ukazatele má sama o sobě omezenou vypovídací schopnost. Pro kvalifikovanou analýzu je zapotřební pracovat s časovou řadou ukazatelů a sledovat trendy jejich vývoje v uplynulých obdobích. Takto provedená časová analýza však obsahuje pouze kvantitativní stránky výkonosti banky.

Pro objektivní kvalitativní zhodnocení ziskovosti banky je vhodné provést i porovnání dosažených hodnot s hodnotami ukazatelů dalších bankovních institucí. Srovnávací analýza prováděná v rámci skupin srovnatelných bank, tzv. peer analýza, umožňuje posoudit vztah mezi zisky a podstupovanými riziky v porovnání s konkurencí.

K nejčastěji používaným a nejdůležitějším ukazatelům měření a hodnocení ziskovosti banky patří výnosnost aktiv a výnosnost kapitálu.

4.1.1 Ukazatel výnosnosti aktiv (ROA)

Ukazatel výnosnosti aktiv měří, jak efektivně jsou aktiva využívána k vytváření zisku, tedy kolik vydělá průměrná jednotka aktiv. Ukazuje především na schopnost managementu využít aktiva banky k vytvoření zisku. Zahrnuje výsledky všech typů bankovních operací, odráží se v něm rozhodnutí o struktuře aktiv a pasiv, řízení nákladů i schopnost managementu reagovat na vnější prostředí a tržní podmínky. (Polouček, 2006)

Ukazatel výnosnosti aktiv se vypočítá jako poměr zisku a bankovních aktiv. Jelikož celková aktiva jsou u banky dynamicky se měnícím ukazatelem, doporučuje se pro výpočet použít nikoliv hodnotu celkových aktiv k určitému datu, ale průměrnou hodnotu aktiv za sledované období.

$$ROA = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{celková aktiva}} \quad (1)$$

$$ROAA = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{průměrná aktiva}} \quad (2)$$

Řada autorů již v souvislosti s ukazatelem ROA zmiňuje přímo průměrná aktiva, například Ziegler (2006) a Kašparovská (2006), ovšem Polouček (2006) rozlišuje ROA jako poměr zisku a celkových aktiv a ROAA jako poměr zisku a průměrných aktiv.

Tabulka 6 - Doporučená vyhodnocení ROA (ROAA)

Hodnoty ukazatele výnosnosti aktiv	Návratnost aktiv
< 0,75	slabá
0,75 - 1,00	pod standardem
1,00 – 1,25	dobrá
1,25 – 1,75	velmi dobrá
> 1,75	excelentní

Zdroj: Hrdý, M. 2002, Oceňování bank, Oeconomica, str. 41. Vlastní zpracování.

Za mezinárodně uznávanou úroveň tohoto ukazatele se všeobecně považuje hodnota 1,00. (Ziegler, 2006). Doporučená vyhodnocení pro jednotlivé hodnoty jsou uvedena v předchozí tabulce 6.

4.1.2 Ukazatel výnosnosti kapitálu (ROE)

Ukazatel ROE měří, jak efektivně je investovaný kapitál akcionářů. Při hodnocení jsou započítávány veškeré fondy akcionářů, tedy základní jmění, kapitálové fondy, kapitálové rezervy, nerozdělený zisk minulých let a nerozdělený zisk běžného roku.

Při hodnocení tohoto ukazatele je třeba však brát na zřetel jeho omezení. Ukazatel vychází z ročního zisku, tedy není schopen postihnout finanční dopady rozhodnutí, která se týkají více období, například výrazný růst nákladů v důsledku zavedené nové bankovní technologie, jejíž efekty se projeví až v budoucích obdobích. Tato situace může vyvolat pokles ROE a bylo by chybné jej interpretovat jako snížení finanční výkonnosti banky. ROE také nezohledňuje rizika bankovních obchodů. Poskytováním rizikových obchodů může banka krátkodobě zvýšit ROE, ovšem tento stav je dlouhodobě neudržitelný. (Kašparovská, 2006)

$$ROE = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{kapitál}} \quad (3)$$

$$ROAE = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{průměrný kapitál}} \quad (4)$$

Pro výpočet ROE se zpravidla využívá kapitál definovaný jako Tier 1. Dle běžně používaných účetních principů patří ke kapitálu banky označovaného jako Tier 1 upsaný splacený základní kapitál ve formě běžných a prioritních akcií, ážiové fondy, tj. prémie čili přecenění ze splacených akcií a nerozdělený zisk po zdanění.

I ukazatel výnosnosti kapitálu může být vypočítáván z veličin stavových k určitému dni, nebo z hodnot průměrného kapitálu za sledované období. Potom hovoříme o ROE případně ROAE.

4.2 Vztah ukazatelů ROA a ROE

Při analýze ziskovosti může některé ukazatele rozložit na jejich dílčí komponenty a proniknout tak více do hloubky výsledků hospodaření bank. Jako nezákladnější příklad lze uvést vztah ROE a ROA. Pokud u obou ukazatelů použijeme v čitateli čistý zisk po zdanění, pak můžeme jejich propojení zapsat následovně:

$$\frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{\text{Kapitál}} = \frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{\text{Celková aktiva}} = \frac{\text{Celková aktiva}}{\text{Kapitál}} \quad (5)$$

neboli

$$ROE = ROA \times LM \quad , \quad (6)$$

Kde LM je multiplikátor kapitálu, označovaný také jako pákový multiplikátor. Multiplikátor kapitálu vyjadřuje rizikovost bankovního podnikání, roste se zvyšující se rizikovostí bankovního podnikání.

Uvedený rozklad demonstruje, jak citlivá je výnosnost na způsob financování aktiv, tedy na poměr cizích zdrojů a kapitálu. Dokonce i banka s poměrně nízkou hodnotou ROA může za využití značných cizích zdrojů, dluhového financování a nízké hodnotě kapitálu dosáhnout poměrně vysoké výnosnosti kapitálu.

Vztah ROE – ROA představuje jedno ze základních dilemat managementu banky, tedy nastavení optimální kombinace výnosu a rizika. Pokud má banka za cíl dosažení hodnoty 1 % ROA, bude banka k dosažení ROE ve výši 10 % potřebovat 10 korun aktiv na jednu korunu kapitálu. Očekává-li propad ROA na 0,5 %, udržení stejné výnosnosti kapitálu už musí být zajištěno 20 korunami v aktivech na jednu korunu kapitálu banky a tím i vyšší míru rizika. (Polouček, 2006)

Vazbu výnosu a rizika dokumentuje následující tabulka 7, která ukazuje, jak s rostoucím rizikem bankovního podnikání a konstantní hodnotou ROA roste hodnota ROE. Dochází-li k poklesu výkonnosti aktiv, musí management banky pro zajištění výnosu požadovaného akcionáři přistoupit k masivnějšímu využívání cizích zdrojů.

Tabulka 7 - Vzájemný vztah mezi ROE, ROA a multiplikátorem kapitálu

Pákový multiplikátor	ROA (%)			
	0,5	1,0	1,5	2,0
	ROE (%)			
5	2,5	5,0	7,5	10,0
10	5,0	10,0	15,0	20,0
15	7,5	15,0	22,5	30,0
20	10,0	20,0	30,0	40,0

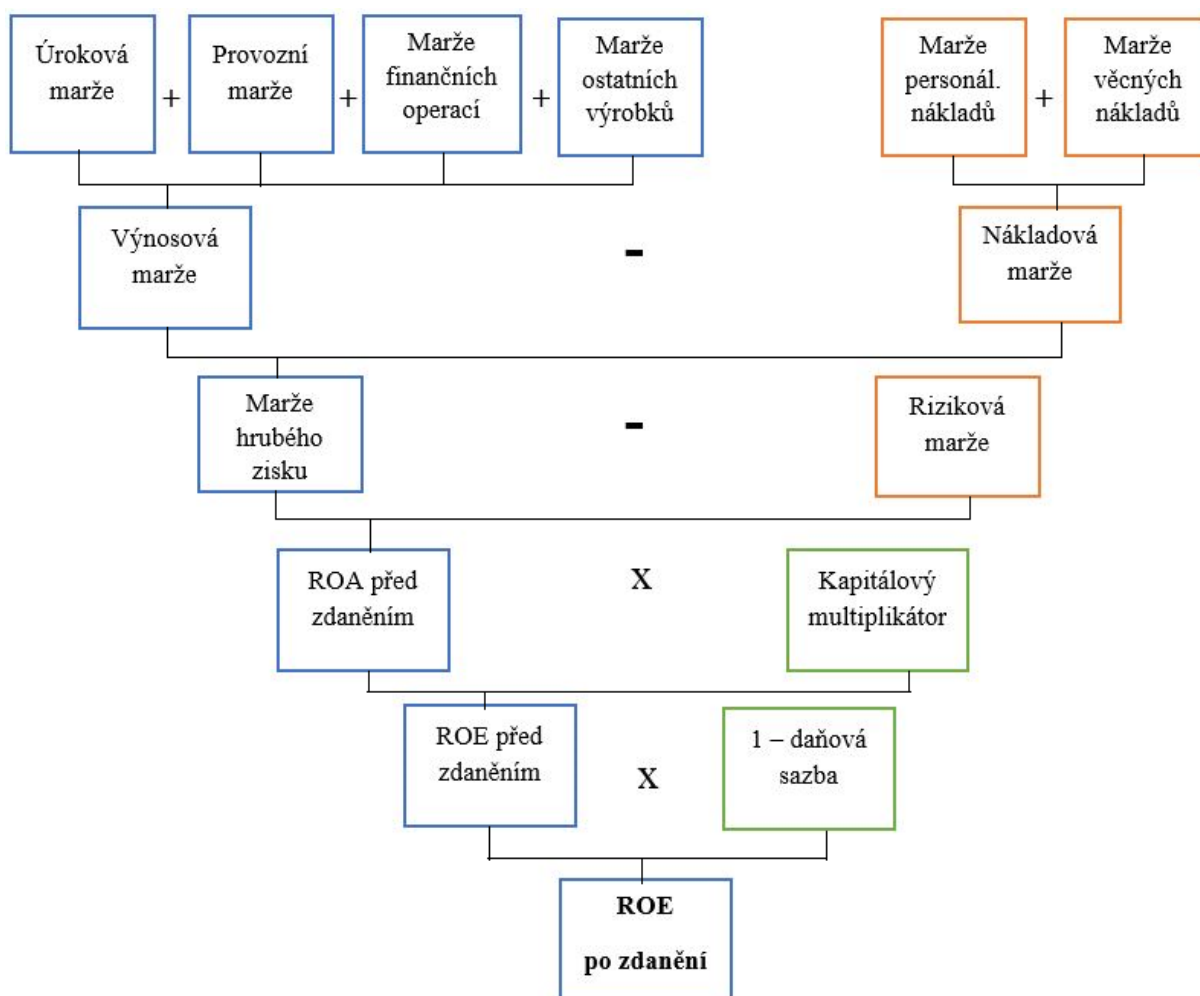
Zdroj: Polouček, S., Bankovníctví, 2006, str. 261.

4.3 Rozklad ukazatelů ziskovosti

Jednotlivým složkám hospodářského výsledku odpovídají relativní veličiny označované jako marže, které jsou vytvořeny jako podíl absolutních hodnot složek hospodářského výsledku a průměrné hodnoty bilanční sumy, respektive průměrné hodnoty bilančních aktiv. Vazbu jednotlivých složek hospodářského výsledku a odpovídajících marží zobrazuje tabulka 5. Použití poměrových ukazatelů umožňuje efektivnější srovnání hospodářského výsledku mezi různými bankami navzájem. Umožňuje také srovnání bankovní výkonnosti v čase a lepší plánování jednotlivých veličin v čase. (Kašparovská, 2006)

Následující obrázek ukazuje rozšíření ROA analýzy na ROE analýzu a vzájemné vazby dílčích relativních ukazatelů v systému ROE analýzy. Ze schématu je patrné, že ziskovost banky je ovlivněna mnoha základními faktory. Mezi nejvýznamnější z nich patří úroková a další ziskové marže, náklady a rizika.

Obrázek 1 - Schématické znázornění vztahů ukazatelů v ROE analýze

Zdroj: Kašparovská, V., 2006. Řízení obchodních bank. Str. 205.

Ukazatele ziskovosti lze rozložit na dílčí položky mnoha způsoby. Následující rozklad ilustruje možnosti rozložení prostřednictvím vzorců.

$$ROE = \frac{\text{Čistý zisk po zdanění}}{\text{Celkové provozní výnosy}} \times \frac{\text{Celkové provozní výnosy}}{\text{Celková aktiva}} \times \frac{\text{Celková aktiva}}{\text{Kapitál}} \quad (7)$$

Rozklad lze zapsat zjednodušeně pomocí ziskové marže, využití aktiv a multiplikátoru:

$$ROE = \text{Čistá zisková marže} \times \text{využití aktiv} \times \text{pákový multiplikátor} \quad (8)$$

Každá ze složek rozkladu vypovídá o odlišné stránce hospodaření banky. Vztah kapitálu a cí-
zích zdrojů vyjadřuje pákový multiplikátor. Čistá zisková marže zrcadlí úspěšnost řízení ná-
kladů banky a snahy o jejich minimalizaci společně s cenovou politikou bank při oceňování
produktů a služeb. Položka využití aktiv zase představuje řízení bankovního portfolia a jeho
strukturu z hlediska výnosu, rizika a likvidity včetně rozhodnutí o zastoupení jednotlivých typů
aktiv. (Polouček, 2006)

4.4 Determinanty ziskovosti bank

V české odborné literatuře je ziskovost zpravidla spojována pouze s ukazateli rentability aktiv
ROA nebo rentability kapitálu ROE. Zkoumání faktorů ovlivňujících ziskovost je zpravidla ome-
zeno na rozklady uvedených ukazatelů. Rozklady a vztahy ukazatelů jsou řešeny v podkapito-
lách 4.1 až 4.3. Rozklady indikátorů ziskovosti na dílčí komponenty lze efektivně použít také
k identifikaci příčin nedostatečné nebo zhoršující se ziskovosti bank.

Ze zdrojů od českých autorů se blíže zabýval ziskovostí českých bank Staník (2014), který
ziskovost českých bank spatřuje v pěti důvodech: ve vysoké koncentraci trhu, slabé konkurenci
menších a středních bank, příznivém vnějším prostředí, rigidní klientele a v solidním bankov-
ním dohledu.

Koncentrace trhu se dá specifikovat pomocí tržního podílu tří největších bank, nebo sofisti-
kovaněji prostřednictvím Herfindahl - Hirshman indexu¹⁵, který se standardně používá pro mě-
ření tržní koncentrace. Nízká koncentrace značí velkou konkurenci na trhu, která vyvíjí konku-

¹⁵ Jedná se o součet čtverců tržních podílů jednotlivých subjektů působících na daném trhu. Pokud tržní podíl
subjektu na příslušném trhu dosahuje 100 % a jedná se tedy o monopol, představuje výsledná hodnota číslo
10 000. Herfindahl - Hirshman index nabývá hodnot mezi 0 a 10 000. Jeho pokles je ukazatelem zvyšující se
úrovně konkurence na daném trhu. Jako takový jej řada antimonopolních úřadů používá jako základní ukazatel
pro hodnocení celkové míry konkurence na daném trhu.

renční tlaky na ceny produktů a služeb a tedy i na zisk. Koncentraci bankovního trhu jako významný determinant ziskovosti označuje i řada zahraničních autorů. Molyneux a Thornton (1992) potvrzují pozitivní a statisticky významný vztah mezi koncentrací trhu a ziskovostí bank, které v málo konkurenčním prostředí působí. Naopak výsledky Staikourse a Wooda (2004) ukazují negativní, ale statisticky nevýznamný vztah mezi koncentrací a zisky bank.

Rigidní bankovní klientelou Staněk (2014) rozumí neochotou klientů natrvalo měnit svoji privátní banku. Tvrdí, že klienti otestují novou banku zlákáni nižšími poplatky či krátkodobě výhodnějším úrokem, ale je těžké je přesvědčit, aby změnil svoji privátní banku natrvalo. Částečně to přisuzuje omezené nabídce malých bank, které nejsou schopny nabídnout kromě ceny další služby a částečně to vidí v problému konzervativního českého naturelu.

Solidní bankovní dohled jako determinant ziskovosti českých bank Staněk (2014) demonstruje srovnání s problémy většiny postkomunistických zemí. Jako příklad uvádí nedostatečnou regulaci cizoměnového hypotečního úvěrování v Polsku, Maďarsku, Rumunsku nebo politické úvěrování a následné problémy slovinských bank.

Příznivé vnější prostředí spatřuje Staněk (2014) jako jeden z důvodů ziskovosti českých bank. Dle něj se jedná o skupinu ukazatelů, kam řadí celkový HDP, výši mezd, míru nezaměstnanosti, inflaci, zadluženost veřejného a privátního sektoru a také politické prostředí. Blíže se však k jednotlivým determinantům nevyjadřuje.

Oproti českým autorům, kteří ziskovosti bank, zatím nevěnují zvláštní pozornost, zahraniční autoři se determinanty ziskovosti zajímají už více jak třicet let. Prvním autorem spojovaným s analýzou ziskovosti je Short (1979), který hledal souvislosti mezi ziskovostí a **ekonomickým cyklem banky**. Vazbu ziskovosti a ekonomického cyklu banky dokládají i následné studie zahraničních autorů jako jsou Bourke (1989), Molyneux a Thornton (1992) nebo Bikker a Hu (2002).

Řada světových autorů v minulosti zaměřila analýzu ziskovosti na výzkum kombinací vnitřních a vnitřních determinantů ziskovosti bank, jako velikost bilanční sumy, velikost kapitálu, řízení rizik a řízení nákladů a podobně.

Pozitivní vztah mezi **velikostí banky** a ziskovostí našel Smirlock (1985). Větší banky podle něj bývají zpravidla ziskovější, jelikož dosahují úspor z rozsahu, oproti malým bankám, které naopak spojuje se ztrátou plynoucí z rozsahu. Velikost banky bývá zpravidla měřena dle bilanční sumy. Z tohoto předpokladu vychází i metodika ČNB, která rozděluje banky dle bilanční

sumy do třech skupin: velké, střední a malé. Blíže se tématu věnuje kapitola 1.1.2. Pro identifikaci potenciálního vlivu velikosti banky na ziskovost, se používají umělé proměnné pro malé, střední a velké banky.

Micco a kol. (2007) v souvislosti s analýzou ziskovosti bank zkoumal, zda soukromé či státní **vlastnictví banky** má vliv na její výkon. Podle jeho výsledků mají banky ve vlastnictví státu nižší marže, vyšší režijní náklady a nižší ziskovost než srovnatelné soukromé banky. Svůj výzkum však podmínil zkoumáním méně rozvinutých ekonomik. V ekonomicky vyspělých zemích bylo zjištěno, že vztah vlastnictví a ziskovosti je mnohem slabší. Vlastnictví bank v českém bankovním sektoru se více věnuje kapitola 2.1.2. Vlastnictví bank se především v českém bankovním sektoru v průběhu historie měnilo. A právě vlivem **stáří banky** na ziskovost se zabýval Beck s kolektivem (2005), kteří dospěli k závěru, že ziskovost starých a nových bank se liší. Nové banky podle něj dokáží lépe využít nové příležitosti k dosažení zisku.

Kromě toho, jak tvrdí Short (1979), velikost a ziskovost banky úzce souvisí s **kapitálovou přiměřeností banky**. Velké banky mají tendenci zvyšovat levnější, tedy cizí kapitál, a tudíž se jeví jako ziskovější. O měření kapitálové přiměřenosti banky pojednává kapitola 1.4.1.

Poměr rizikových úvěrů k aktivům použili při své analýze Abreu a Mendes (2002) jako náhradu za riziko. Vyšší akumulace nesplacených úvěrů může snížit výnosy takto postižených bank, což značí negativní vztah mezi rizikem a ziskovostí banky. Jako zástupný ukazatel rizika použili poměr opravných položek k úvěrům a aktiv.

Dalším významným determinantem ziskovosti je **poměr nákladů a výnosů**, který empiricky podložil Goddard s kolektivem (2009). Poměr nákladů a výnosů se nejčastěji rozumí podíl provozních výdajů před započtením čistých rezerv k provozním výnosům. Poměr provozních nákladů k provozním výdajům je ukazatelem provozní efektivity. Ilustruje v procentech, kolik nákladů bylo zapotřebí vynaložit na dosažení zisku. Na rozdíl od úrokové maže nebo úrokových výnosů zahrnuje i provize. Za provize se pokládají i bankovní poplatky. Provize a poplatky se mohou vyskytovat v souvislosti prakticky se všemi bankovními obchody, tedy při úvěrových obchodech, při platebním styku, při obchodech s cennými papíry, u emisních obchodů, při devizových obchodech, ve směnárenských obchodech, ale i při správě majetku a podobně.

Základní zdroj výnosů u komerčních bank představují **úrokové výnosy**, proto jsou úrokové výnosy jedním ze základních vysvětlujících proměnných ve většině studií na dané téma, například Dietrich a Wanzenried (2011). Úrokový zisk, jak se čistý úrokový výnos také označuje, je

rozhodující položkou celkového zisku banky. Pro měření a hodnocení vzájemného vztahu mezi úrokovými příjmy a náklady se často používají dva ukazatele, čistá úroková marže a úrokové rozpětí. **Čistá úroková marže** značí podíl čistého úrokového výnosu na celkových aktivech přinášejících úroky. Z hodnoty čisté úrokové marže lze vyčíst informace o obchodní strategii banky, míře její angažovanosti v depozitně-úvěrových obchodech a závislosti banky na úrokových příjmech. **Úrokové rozpětí** vyjadřuje rozdíl mezi průměrnou výnosností aktiv a průměrnou nákladností pasiv. Pomocí úrokového rozpětí lze primárně hodnotit ziskovost tradičních aktivních i pasivních obchodních operací a schopnost managementu efektivně řídit depozitně-úvěrové obchody. Vypovídá také o míře konkurence na bankovním trhu, která vytváří tlak na snížení úrokového rozpětí. (Polouček, 2006)

Studie zabývající se ziskovostí banky se z velké části věnují externím determinantům. Vztah mezi ziskovostí a **inflací** řešil mimo jiné i Revell (1979), který poznamenává, že vliv inflace na ziskovosti bank závisí na tom, zda mzdy a ostatní provozní náklady bank rostou rychleji než inflace. Vzhledem k faktu, že management bank může růst mezd a provozních nákladů částečně ovlivnit a přizpůsobit očekávané inflaci a především vhodně upravit úrokové sazby s cílem většího růstu příjmů než nákladů, pak se důležitou veličinou stává rozdíl mezi očekávanou a skutečnou inflací. Většina studií (např. Bourke, 1989, Molyneux a Thornton, 1992) ukázaly pozitivní vztah mezi inflací a ziskovostí.

Úrokovými sazbami centrální banky jako faktorem, který vstupuje do nákladové položky bank, a tudíž ovlivňuje ziskovost, se zabývali také Molyneux a Thornton (1992). Centrální banka a sazby, za které poskytuje zdroje k financování obchodním bankám, jsou bezesporu nákladovým vstupem bank, který ovlivňuje ziskovost bank. Zároveň se od nich odvíjí ostatní úrokové sazby na trhu, tedy i výnosová část hospodářského výsledku.

Hrubý domácí produkt (HDP) jako jeden z makroekonomických determinantů ziskovosti uvádí Bikker a Hu (2002). Huizing (2000) ve své studii používá **HDP na obyvatele**.

Huizing (1999) ve svých studiích také dokazuje, že **zdanění bank** snižuje ziskovost bank, oproti tomu studie Albertazzi a Gambacorta (2009) dochází k závěru, že dopad zdanění na ziskovost bankovního sektoru je malá, protože banky mohou přenést velkou část daňové zátěže na klienty.

5 Analýza ziskovosti vybraných bank

5.1 Představení vybraných bank

Pro analýzu ziskovosti byly zvoleny vybrané české banky a jejich zahraniční vlastníci. Jako zástupci českých bank byly vybrány banky, které se, dle členění ČNB podle bilanční sumy, řadí do kategorie velké banky. Skupinu velkých bank aktuálně tvoří čtyři banky, které jsou ovládány evropskými finančními skupinami dle následujícího přehledu:

- Česká spořitelna a.s. - rakouskou Erste Group Bank AG,
- Československá obchodní banka, a.s. - belgickou KBC Bank NV,
- Komerční banka, a.s. - francouzskou Sociétés Générale,
- UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. – italskou UniCredit SpA, prostřednictvím rakouské UniCredit Bank Austria AG.

Pro analýzu ziskovosti, bylo proto vybráno právě těchto evropských bank. Takto zvolený výběr nám umožní zodpovědět otázku, zda se české banky vyrovnaly s finanční krizí lépe než jejich zahraniční vlastníci. Následující dílčí kapitoly poskytují krátký přehled jejich vývoje a vzájemné vazby.

5.1.1 Česká spořitelna a.s. a rakouská Erste Group Bank AG

Česká spořitelna a.s.

Česká spořitelna, a.s. (dále ČS) byla založena v roce 1825 jako první spořitelní instituce na území dnešní České republiky a následovaly ji desítky dalších spořitel. Po únoru 1948 byly všechny spořitelny znárodněny. V roce 1967 byly sloučeny do jedné Státní spořitelny, která byla v roce 1969 rozdělena na Českou státní spořitelnu a Slovenskou státní spořitelnu, jako výsledek přijetí zákona o Československé federaci.

Česká státní spořitelna byla až do roku 1989 jedinou bankovní institucí, která prováděla bankovní operace pro běžného občana. V důsledku demokratizace tehdejšího Československa po roce 1989 je v prosinci 1991 Česká spořitelna transformována na akciovou společnost, jejímž většinovým akcionářem zůstával stát.

V létě 2000 vstoupila do České spořitelny, a.s. Erste Bank, která se s 52 % akcií stala jejím majoritním akcionářem. Svůj podíl postupně navyšovala, až se stala vlastníkem 98,57 % akcií

České spořitelny, a.s. Zbývající drobný podíl je rozdělen mezi municipality¹⁶, které vlastní 0,59 % akcií, a ostatní vlastníky, kteří mají v držení 0,48 % akcií.

Česká spořitelna, a.s. je dle počtu klientů tradičně největší retailovou bankou v ČR, její služby využívá více jak 5 milionů klientů od občanů, přes municipality, malé a střední podniky až po velké korporace. Konsolidovaná bilanční suma¹⁷ k 31. 12. 2013 činila 968 723 mil. Kč a individuální bilanční suma ke stejnému dni činila 855 879 mil. Kč.

K 30. 12. 2014 disponovala Česká spořitelna sítí 644 poboček a 1561 bankomatů, čímž se stále řadí na první místo na trhu. V posledních letech výrazně roste objem hypotečních úvěrů, částečně na úkor úvěrů ze stavebního spoření. Ve snaze udržet dominantní postavení v retailovém segmentu přistupuje Česká spořitelna k výraznější segmentaci klientů a snaží se modernizovat své služby a přizpůsobit je jednotlivým skupinám klientů. (Česká spořitelna, a.s., 2015)

Česká spořitelna, a.s. společně s dalšími patnácti společnostmi tvoří koncern Finanční skupina České spořitelny. Mezi další členy koncernu se řadí Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s., sAutoleasing, a.s. a další.

Erste Group Bank AG

Počátky Erste Group se datují až do roku 1819, kdy byla založena „Erste Österreichische Spar-Casse“, jako malá vídeňská spořitelna, která se postupně rozvíjela a rozšiřovala, až se stala univerzální bankou. V roce 1993 se transformovala na akciovou společnost. A již v roce 1997 se rozšířením svých aktivit za hranice Rakouska stává bankou mezinárodního významu, tím, že koupila většinu akcií maďarské banky GiroCregi. Zároveň provedla změnu názvu na Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG. V roce 2000 se Erste stává vlastníkem více jak 52% podílu v České spořitelně, a.s. čímž jí vzrostl počet klientů více než desetinásobně z 600 tisíc na 6,2 milionu klientů. Touto akvizicí se stává největší bankou ve střední Evropě. V následujícím roce vstupuje na Slovenský bankovní trh, kdy se stává majoritním vlastníkem Slovenské spořitelny. Další akvizicí Erste vytváří 3. největší bankovní skupinou v Chorvatsku sloučením Erste & Steiermärkische Bank d.d. a Rijecka banka d.d. Dosavadní rozšíření do východní a jihovýchodní Evropy dokončuje Erste v letech 2005 až 2006 prostřednictvím akvizic Novosadské banky v Srbsku a banky Banca Comerciala Romana SA, největší banky v Rumunsku.

¹⁶ Zajímavostí je, že municipality drží tzv. prioritní akcie, tedy s prioritním právem na výplatu dividend, ale bez hlasovacího práva.

¹⁷ **Konsolidovaná bilanční suma** slučuje hospodářské výsledky mateřského podniku s jeho podílovou účastí v podnicích, kde má podstatný nebo rozhodující vliv.

Od roku 1997 se původně rakouská spořitelna vyvinula v jednoho z největších poskytovatelů finančních služeb ve východní části Evropské unie. Téměř 46 000 zaměstnanců poskytuje služby 16 milionům klientů ve 2 800 pobočkách v 7 zemích: v Rakousku, České republice, na Slovensku, v Rumunsku, Maďarsku, Chorvatsku a Srbsku. Následující obrázek ilustruje působnost skupiny Erste v Evropě.

Obrázek 2 – Mapa působení Erste Group v jednotlivých evropských zemích.

Zdroj: Erste Group AG, Časová osa – rozšíření, dostupná on-line: www.erstegroup.com/de/Ueber-uns/Expansion

5.1.2 Československá obchodní banka, a.s. a belgická KBC Bank NV

Československá obchodní banka, a.s.

Československá obchodní banka byla založena státem v roce 1964 jako státní peněžní ústav pro poskytování služeb v oblasti financování zahraničního obchodu a volnoměnových operací. V červnu 1999 byla privatizována. Jejím majoritním vlastníkem se stala belgická KBC Group NV, prostřednictvím své mateřské společnosti KBC Bank NV. V červnu 2000 ČSOB převzala Investiční a poštovní banku. Po odkoupení všech minoritních podílů se v červnu 2007 stala KBC Bank jediným akcionářem ČSOB. Do konce roku 2007 působila ČSOB na českém i slovenském trhu, ale 1. lednu 2008 došlo k oddělení slovenské pobočky ČSOB. Do té doby slovenská organizační složka ČSOB byla přetvořena do samostatné právnické osoby, ovládané společností KBC Bank prostřednictvím 100% podílu na hlasovacích právech. Československá obchodní banka, a.s. je dle bilanční sumy největší bankou v ČR. Konsolidovaná bilanční suma skupiny ČSOB k 31. 12. 2013 činila 1 034 830 mil. Kč.

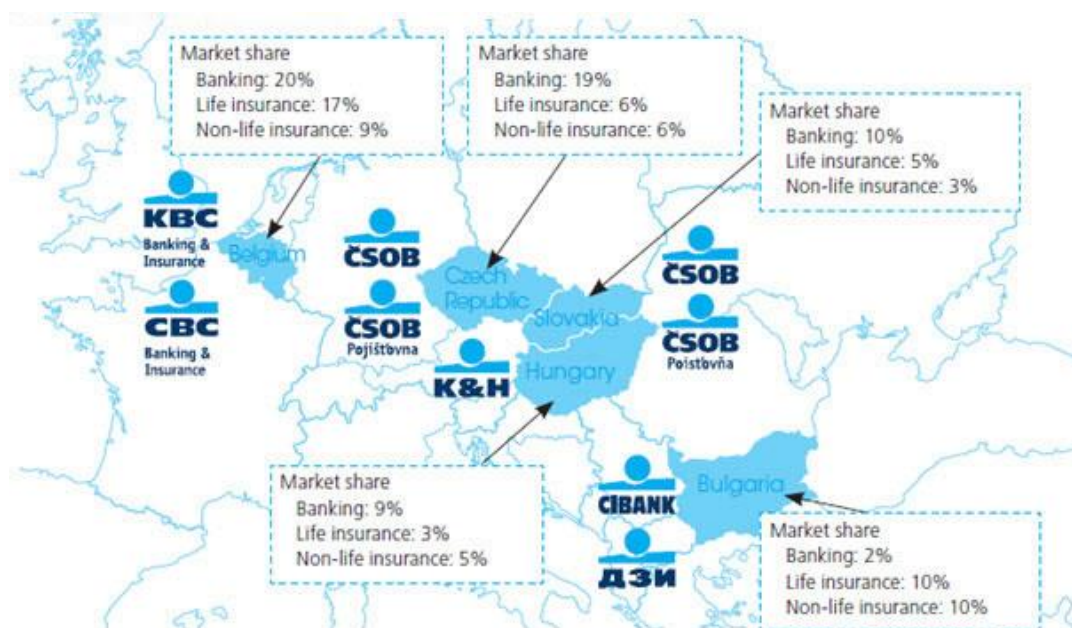
ČSOB poskytuje své služby všem klientským segmentům, tj. fyzickým osobám, malým a středním podnikům, korporátním a institucionálním klientům. V retailovém bankovníctví v ČR působí banka pod třemi základními obchodními značkami: pobočky zůstávají pod hlavičkou ČSOB a finanční centra nesou označení Era a obchodní místa České pošty vystupují dlouhodobě pod hlavičkou Poštovní spořitelny. K 30. 12. 2014 disponovala ČSOB sítí 243 poboček a 76 Era finančních center. Její služby rovněž nabízelo asi 3 100 obchodních míst České pošty, s.p. ČSOB ke konci roku 2013 spravovala 1 034 bankomatů. (ČSOB, 2015)

ČSOB svým zákazníkům nabízí širokou škálu bankovních produktů a služeb, včetně produktů a služeb osmi dceřiných společností ČSOB, mezi které patří například: Českomoravská stavební spořitelna, a.s., ČSOB Penzijní společnost, a.s., nebo ČSOB Pojišťovna. Od 1. ledna 2015 přibila do finanční skupiny ČSOB také skupina Patria, která poskytuje služby spojené s obchodováním s akciemi na finančních trzích.

KBC Group NV

Historie KBC se datuje teprve do roku 1998, kdy spojením dvou belgických bank Kredietbank a CERA Bank s belgickou pojišťovnou ABB vzniká KBC Bank a Insurance Holding Company, která v roce 2005 transformuje na KBC Group NV. Již v roce 1999 začíná expandovat do střední a východní Evropy, nejprve vstupem na český a slovenský trh prostřednictvím ČSOB a v dalších letech rozšiřuje svou působnost i na bankovní trhy i Maďarsku a Bulharsku.

Obrázek 3 – Mapa působení KBC Group v jednotlivých evropských zemích.

Zdroj: KBC Group NV, Group Profile, dostupná on-line: https://www.kbc.com/MISC/D9e01/Homepagina_KBCCOM_Engels/group_profile/strategy

Obrázek 3 ilustruje působnost skupiny KBC v Evropě a významnost jednotlivých podílů na místních bankovních trzích. Nejvýznamnější podíl na trhu dle zákazníků má KBC v České republice, kde jejich služeb užívá téměř 20 % všech uživatelů bankovních produktů.

KBC měla v uplynulých dvou dekáдах své aktivity i v dalších zemích, například v Polsku, Rumunsku, Srbsku a Rusku, ovšem v posledních letech se z těchto států stáhla a dle strategie z roku 2013 si mimo své domovské aktivity ponechává pouze finanční skupinu ČSOB v České republice, finanční skupinu ČSOB na Slovensku, skupinu KαH v Maďarsku a Cibank v Bulharsku.

5.1.3 Komerční banka, a.s. a francouzská Sociétés Générale

Komerční banka a.s.

Komerční banka byla založena v roce 1990 jako státní instituce v souvislosti s potřebou oddělit ve Státní bance československé funkce obchodní banky, tak aby mohla plnit pouze funkce centrální banky. V roce 1992 byla transformována na akciovou společnost. V roce 2001 koupila státní 60 % podíl v Komerční bance francouzská Sociétés Générale. Po této privatizaci začala KB kromě své tradičně silné pozice na trhu podniků a municipalit výrazně rozvíjet aktivity také pro individuální zákazníky a podnikatele. V roce 2006 Komerční banka odkoupila zbývající 60% podíl v Modré pyramidě, čímž banka získala plnou kontrolu nad třetí největší stavební spořitelnou v České republice, a mohla tak dále rozšiřovat své retailové aktivity.

Ke konci roku 2010 nabyla účinnosti přeshraniční fúze sloučením Komerční banky a Komerční banky Bratislava. Nástupnickou společností se stala Komerční banka, která pokračuje v aktivitách na Slovensku prostřednictvím své pobočky. Významným krokem v rozšiřování nabídky klientům byla v květnu 2011 akvizice 50,1% podílu ve společnosti SG Equipment Finance, která je předním poskytovatelem financování zajištěného aktivity v České republice, a prostřednictvím pobočky je aktivní také na Slovensku.

Komerční banka, a.s. je třetí největší bankou v České republice. Konsolidovaná bilanční suma KB k 31. 12. 2013 činila 836 980 mil. Kč. K 31. 12. 2013 disponovala ČSOB sítí 399 poboček a 729 bankomatů.

Société Générale

Společnost Société Générale založila skupina továrníků a finančníků v Paříži 4. května 1864 na základě císařského dekretu. Již v roce 1871 otevřela společnost svou první zahraniční pobočku v Londýně. V následujících desetiletích se společnost zaměřila i na Ruské a Asijské trhy, kde otvírala své pobočky, nebo se alespoň spojila s místními bankami. V polovině dvacátého století banka rozšiřuje svou oblast působnosti o severní Afriku a následně i východní Středomoří.

V roce 1987 byla Société Générale součástí první z několika vln privatizace ve Francii, 100 % akcií banky bylo upsáno na pařížské burze. Po pádu želené opony si upevňuje své významné postavení na světových bankovních trzích prostřednictvím akvizic BRD v Rumunsku, KB v České republice a Rosbank v Rusku. V roce 2008 musela francouzská vláda bance poskytnout krátkodobý úvěr, aby se banka snáze vyrovnala s výkyvy na finančních trzích v důsledku finanční krize.

V současnosti působí v 76 zemích, skupina Société Générale obsluhuje na denní bázi více než 32 milionů klientů po celém světě. O rozsahu působnosti finanční skupiny ve světě vypovídá následující obrázek 4, kde červené body představují zastoupení Société Générale.

Obrázek 4 - mapa působnosti finanční skupiny Société Générale na světových trzích.

Zdroj: Société Generale [on-line] dostupné z: <https://www.societegenerale.com/infographie/va/#>

Société Générale nabízí poradenství a služby pro individuální, firemní a institucionální klienty ve třech klíčových oblastech:

- Retailové bankovníctví s pobočkovou sítí Société Générale, Crédit du Nord a Boursorama, které nabízí komplexní škálu vícekanálových finančních služeb.
- Mezinárodní retailové bankovníctví, finanční služby a pojištění, jehož složky působí na rozvíjejících se trzích, vytvářející významné specializované obchody.
- Podnikové, investiční a privátní bankovníctví, správa aktiv a služby s cennými papíry.

Société Générale je také součástí hlavních ekonomických indexů včetně Dow Jones.

5.1.4 UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. a italská UniCredit SpA

UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

UniCredit Bank zahájila svoji činnost na českém trhu 5. listopadu 2007. Vznikla integrací dvou dosud samostatně působících bankovních domů HVB Bank a Živnostenské banky. Od konce roku 2013 poskytuje bankovní produkty a služby v České republice i na Slovensku pod jednotným obchodním názvem UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. Na obou trzích patří mezi přední finanční instituce. Většinovým akcionářem UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. s podílem 99,94 % na základním kapitálu je UniCredit Bank Austria AG.

UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., působí ve všech regionálních městech v obou zemích. Ke konci roku 2013 měla celkem 174 poboček, z toho 98 na území ČR. Klientům bylo ke stejnému datu k dispozici 365 bankomatů. Bilanční suma ke konci roku 2013 za Českou republiku činila 318 909 mld. Kč a celkem za obě země pak 464 622 mld. Kč.

Zvláštností jsou obchodní místa pod značkou UniCredit Bank Expres, které představují unikátní koncept spojení UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. a obchodního partnera, samostatného podnikatele, provozujícího vybrané obchodní místo. Obchodní místa UniCredit Bank Expres jsou jako distribuční kanál provozována na franšízovém principu a jejich hlavní role je nabídka a prodej základních produktů a služeb pro občany, podnikatele, malé a střední firmy ve svých lokalitách. Obchodní místa UniCredit Bank Expres poskytují služby jen se souhlasem UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. a činnost obchodního místa, jeho pracovníků, a spolu s tím i nabídka a proces zpracování veškerých produktů a služeb podléhají jednotným standardům UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

UniCredit SpA

Finanční skupina UniCredit uvádí, že její počátky skupiny sahají až do roku 1473, kdy byl založen italský bankovní dům Rolo Banca. Novodobá historie UniCredit Group je spojena se sloučením devíti velkých italských bank a s následnou integrací s německou skupinou HVB a italskou bankou Capitalia. Akvizicí polské Bank Pekao začala v roce 1999 expanze skupiny do regionu střední a východní Evropy. V následujících letech pak růst pokračoval prostřednictvím strategických akvizic uskutečněných postupně v Bulharsku, na Slovensku, v Chorvatsku, Rumunsku, České republice a Turecku. V roce 2005 se UniCredit Group spojila s německou skupinou HVB, tato integrace je pro skupinu motorem dalšího růstu, zvláště k fúzi HVB s rakouskou Bank Austria Creditanstalt, které byla silně zastoupena v mnoha regionech postkomunistické Evropy. Další významná fúze se uskutečnila v roce 2007 se skupinou Capitalia, která UniCredit ještě více konsolidovala a upevnila postavení na svém domovském trhu, v Itálii.

Skupina UniCredit patří podle bilanční sumy ve výši 1,028 bilionu EUR k největším finančním skupinám v Evropě. Působí přímo ve 22 zemích a v dalších 27 zemích prostřednictvím svých obchodních zastoupení. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. je majetkově spjata s UniCredit Group prostřednictvím UniCredit Bank Austria AG. Konsolidovanou účetní závěrku provádí za celou skupinu UniCredit SpA, Milano. Mezinárodní působnost banky ilustruje následující mapa zobrazující státy, ve kterých má své zastoupení skupina UniCredit.

Obrázek 5 - mapa působení společností finanční skupiny UniCredit SpA.

Zdroj: UniCredit, [on-line], dostupné z: <https://www.unicreditgroup.eu/en/banking-group/at-a-glance.html>

5.2 Výběr proměnných

Jako zdroje informací a dat pro tuto práci budou sloužit především výroční zprávy jednotlivých zkoumaných bank a ostatní veřejně dostupné informace na webových stránkách předmětných bank. Za zahraniční banky bude pracováno s jejich konsolidovanými výsledky. Makroekonomická data jsou čerpána z databází OECD, Eurostatu, ČNB a Evropské centrální banky. Analyzována budou data za období 2001 – 2013, zpravidla k 31. 12. příslušného roku.

Vysvětlované proměnné

Pro posuzování ziskovosti bank se používají dva ukazatele, ukazatel rentability aktiv a ukazatel rentability vlastního kapitálu. Oba tyto poměrové ukazatele jsou popsány v kapitole 4.1. Každý z těchto ukazatelů je důležitý pro jiného posuzovatele. Ukazatel rentability aktiv je důležitý především pro management banky, jako ukazatel výkonnosti banky. Zatímco ukazatel rentability vlastního kapitálu vyjadřuje výkonnost vložených prostředků pro vlastníky banky. Z tohoto důvodu bude následující analýza prováděna pro oba uvedené ukazatele.

Vysvětlující proměnné

Výběr posuzovaných faktorů ziskovosti vychází z přehledu determinantů ziskovosti, který je obsahem kapitoly 4.4.

Z uvedených determinantů byl pro následující analýzu vyřazen faktor rigidní bankovní klientely, který je obtížně měřitelný, stejně tak jako kvalita bankovního dohledu. Zkoumání těchto faktorů by bylo vhodné řešit v samostatné práci. Faktor příznivého vnějšího prostředí je velmi široce definovanou oblastí makroekonomických ukazatelů, které jsou však součástí dalších ukazatelů, které budou do analýzy zařazeny, proto ani tato proměnná nebude zařazena do zkoumání. Posledními vyřazenými ukazateli jsou vlastnictví banky a stáří banky. Skupinu zkoumaných bank z poloviny tvoří velké české banky, český bankovní trh se na demokratických a tržních principech formuje teprve od první poloviny devadesátých let dvacátého století a všechny české sledované banky byly poměrně nedávno privatizovány, tudíž nemohou stavět na historických tržních základech, proto nebude ani tento faktor zařazen do analýzy. Zbývající ukazatele budou do analýzy zařazeny.

Velikost banky. Všechny ze sledovaných bank, jsou svými centrálními bankami řazeny mezi velké, tedy jejich bilanční suma má významný podíl na celkovém výkonu bankovního systému dané země. Proto bude pro potřeby této práce použita relativní velikost jako poměr bilanční sumy a počtu obyvatel dané země.

Kapitálová přiměřenost je výrazným ukazatelem stability banky, proto lze vyvodit předpoklad, že banky s vyšší kapitálovou přiměřeností budou stabilnější a tedy ziskovější.

Poměr rizikových úvěrů k aktivům. Objem rizikových úvěrů bude pro potřeby analýzy vyjádřen pomocí rezerv a opravných položek k rizikovým úvěrům, jelikož o kvalitě úvěrového portfolia banky svědčí právě tvorba opravných položek k úvěrům, které představují pro banku riziko ztráty. Předpokládáme tedy, že vyšší podíl rizikových úvěrů bude vést k nižšímu zisku.

Úroková marže představuje rozdíl mezi úrokovými sazbami z aktivních a pasivních obchodů. Očekáváme tedy pozitivní determinaci ziskovosti bank.

Poměr nákladů a výnosů na rozdíl od úrokové marže obsahuje i poplatkové a provozní výnosy, jakožto i provozní náklady. Dá se tedy předpokládat, že čím vyšší bude poměr nákladů a výnosů, tím nižší bude ziskovost banky, očekáváme tedy negativní vliv na ziskovost banky.

Koncentrace trhu je pro potřeby práce měřena pomocí Herfindahl - Hirschmanova indexu, jehož data pro jednotlivé státy jsou dostupná v databázi OECD. Velikost indexu označuje stupeň monopolu na trhu. Předpokládáme tedy pozitivní ovlivnění ziskovosti bank.

Inflace je ve sledovaném období u všech předmětných států mírná, nejvyšších hodnot dosáhla v roce 2008 v České republice. Zajímavostí je výskyt ukazatele záporné inflace neboli deflace v Belgii v roce 2009. V návaznosti na závěry dřívějších analýz očekáváme pozitivní vztah mezi inflací a ziskovostí.

HDP na obyvatele je další z determinantů ziskovosti, u kterého očekáváme pozitivní vliv na ziskovost. Ve sledovaném období vykazují hodnoty HDP na obyvatele u všech států růst, s výjimkou let 2008 a 2009, které jsou spojovány s ekonomickou krizí ve světě.

Daňová sazba - sazba daně z právnických osob v jednotlivých státech. Jedná se o data OECD. Daňové sazby ve sledovaném období obecně vykazovaly klesající trend. Nejvyšší zdanění dlouhodobě vykazuje daňový systém v Belgii, kde v průběhu sledovaného období daňová sazba klesla ze 40,2 % na 34 %. Oproti tomu nejnižší daňové zatížení je s výjimkou roku 2005 a 2006 v České republice. Zde sazba daně z příjmu právnických osob klesala z 31 % v roce 2001 až na současných 19 % příjmů banky.

Úroková sazba centrální banky je předpokládána jako determinant ziskovosti s pozitivním vlivem. Pro analýzu jsou použity hlavní úroková sazba Evropské centrální banky a reposazba České národní banky.

Časová řada pro analýzu

České bankovníctví se může opřít pouze o krátkou historii, která je spojena s porevolučním vývojem v ČR. Zásadní zlom pro české bankovníctví nastal v letech 2000 a 2001, kdy do České spořitelny, a.s. vstoupila rakouská Erste, ČSOB převzala Investiční a poštovní banku a do Komerční banky vstoupila Société Générale. Proto časová řada pro analýzu začíná rokem 2001 a končí rokem 2013, jelikož novější data nejsou v době psaní této práce k dispozici.

Cílem této práce je zhodnotit ziskovost českých bank a jejich zahraničních vlastníků před ekonomickou krizí, během krize a po skončení krize. Časové omezení nedávné ekonomické a hospodářské krize je různé dle názorů jednotlivých autorů. Pro účely této práce budeme vycházet z následujícího rozdělení do tří etap. Časový úsek před krizí stanovíme pro roky 2001 – 2007, období krize vymežeme lety 2008 - 2011 a období po skončení krize bude zahrnovat roky 2012 – 2013.

5.3 Sběr dat pro analýzu ziskovosti

Makroekonomická data pro analýzu byla získána z databází OECD a z Eurostatu. Data týkající se přímo hospodaření jednotlivých bank byla čerpána z jednotlivých výročních zpráv bank, případně chybějící data byla doplněna informacemi z databáze Bankscope. Při sběru dat však bylo zjištěno, že UniCredit SpA zveřejňuje pouze poslední výroční zprávu a data o hospodaření dokonce nejsou dostupná ani v bankovní databázi Bankscope. Z tohoto důvodu bude finanční skupina UniCredit SpA vyřazena z dalšího posuzování. Dílčím cíle této práce je komparace vybraných finančních ukazatelů velkých českých bank a jejich zahraničních vlastníků, proto bude z další analýzy vyřazena i UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. Dalším důvodem pro tento krok je fakt, že UniCredit působí v České republice teprve od konce roku 2007, proto není možné zajistit adekvátní časovou řadu sledovaných hodnot.

Doplnění chybějících hodnot

I přes pečlivý sběr dat z různých zdrojů, se nepodařilo spolehlivě sesbírat všechna sledovaná data u všech bank. Chybějící data bylo nutné nahradit pomocí vhodného doplňujícího modelu.

Koncentrace trhu za rok 2001 – 2003 byla doplněna pomocí regresní analýzy lineární funkce v programu Excel, jehož výstupy jsou zobrazeny v příloze A. Pomocí regresní analýzy lineární funkce byly doplněny i data týkající se velikosti Société Générale za roky 2001 – 2005.

Tato práce má za cíl posoudit ziskovost velkých českých bank a jejich zahraničních vlastníků ve třech etapách, tedy před ekonomickou krizí, během krize a v období po skončení krize. Při doplnění chybějících hodnot u dat, které nevykazují lineární posloupnost, byly chybějící údaje doplněny průměrnými hodnotami se zohledněním třech sledovaných fází a průměry byly vypočítány pro každou etapu zvlášť. Tímto způsobem byly doplněny chybějící hodnoty ROE a ROA u Société Générale za roky 2001 – 2005 a hodnoty poměru rizikových úvěrů na aktivech, poměru nákladů a výnosů a hodnoty úrokové marže u Erste Bank za roky 2001 - 2003.

Úpravy doplnění chybějících hodnot vychází z předpokladu, že banky, v době za kterou nejsou dostupná data, vykazovaly průměrné hodnoty odpovídajícího období. Provedením těchto úprav bylo dosaženo kompletních dat sledovaných proměnných u všech analyzovaných bank za stanovené období.

5.4 Analýza ziskovosti jednotlivých bank

Následující analýza se týká jednotlivých posuzovaných bank, tedy České spořitelny, a.s. Československé obchodní banky a.s., Komerční banky a.s., Erste Group AG, KBC Bank NV a Société Générale.

5.4.1 Korelační analýza jednotlivých bank

Tato metoda slouží pro zjištění těsnosti závislosti dvou náhodných spojitých proměnných. Dvě veličiny jsou korelované, jestliže určité hodnoty jedné veličiny mají tendenci se vyskytovat společně s určitými hodnotami druhé veličiny. Jde tu tedy o dvoustranný reciproční vztah dvou náhodných proměnných X a Y , kdy nemá smysl uvažovat, že jedna z proměnných je závislá a druhá nezávislá; obě jsou závislé vzájemně. Pro kvantitativní vyjádření těsnosti vztahu dvou korelovaných veličin byla navržena řada koeficientů, které se liší podle typů proměnných, pro které se používají. Pro korelaci mezi dvěma spojitými náhodnými proměnnými X a Y je nejdůležitější a nejčastěji používanou mírou síly vztahu **Pearsonův korelační koeficient**, který použijeme pro analýzu vzájemné závislosti vysvětlujících proměnných u analýzy ziskovosti. Podmínkou použití Pearsonova korelačního koeficientu je přitom normální rozdělení obou náhodných proměnných X a Y , tato podmínka je u námi sledovaných dat splněna. Korelační koeficient může nabývat hodnot v intervalu $\langle -1; +1 \rangle$. Čím větší je absolutní hodnota Pearsonova korelačního koeficientu, tím těsnější je korelace mezi oběma proměnnými. Kladný korelační koeficient vyjadřuje pozitivní korelaci mezi veličinami, záporný korelační koeficient

vyjadřuje negativní korelaci obou veličin. Pokud je hodnota korelačního koeficientu rovna nule, korelační závislost mezi veličinami neexistuje.

Korelační analýza pomocí Pearsonova korelačního koeficientu byla provedena v programu Excel. Korelační analýza poukázala na nezvykle velkou závislost mnoha proměnných u všech sledovaných bank. V následující tabulce 8 je uveden výsledek korelační analýzy pro vysvětlující proměnné u České spořitelny, a.s.

Tabulka 8 - Korelační analýza faktorů ovlivňujících ziskovost u České spořitelny, a.s.

Česká spořitelna, a.s.	Velikost	Kapitál. průměrnost	Rizikové úvěry / aktiva	Náklady / výnosy	Úroková marže	Koncentrace trhu	Inflace	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
Velikost	1,0000									
Kapitálová průměrnost	0,0005	1,0000								
Rizikové úvěry / aktiva	-0,2950	0,5345	1,0000							
Náklady / výnosy	-0,9655	-0,0408	0,3575	1,0000						
Úroková marže	0,8493	-0,2008	-0,1730	-0,8292	1,0000					
Koncentrace trhu	-0,9121	-0,1365	0,2819	0,9286	-0,7368	1,0000				
Inflace	0,0263	-0,1844	0,4744	0,1249	0,1764	-0,0475	1,0000			
HDP	0,9893	-0,0531	-0,3592	-0,9553	0,8367	-0,9271	0,0175	1,0000		
Daňové sazby	-0,9798	-0,0637	0,2470	0,9722	-0,8519	0,9475	-0,0304	0,9671	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,7284	-0,2449	0,5199	0,8345	-0,4710	0,7964	0,4302	0,7257	0,7584	1,0000

Zdroj: Vlastní zpracování v programu Excel. Data z výročních zpráv ČS, a.s., OECD, Eurostat.

Korelační analýza vymezuje závislost převyšující 0,9 v absolutní hodnotě u deseti posuzovaných dvojic. Největší Pearsonův korelační koeficient je u velikosti banky a HDP státu, dále u velikosti banky a výši daňových sazeb a také u poměru nákladů a výnosů banky a daňových sazeb. Dalších pět dvojic proměnných vykazuje závislost v rozmezí 0,8 až 0,9 v absolutní hodnotě. Pro další analýzu je třeba vždy jednu ze vzájemně závislých proměnných vynechat, jelikož její trend je již zobrazen v trendu druhé proměnné z korelované dvojice proměnných. Ponecháním obou závislých by mohlo způsobit zkreslení další analýzu.

Podobnou závislost vykazují i korelační analýzy ostatních sledovaných bank, jejichž výstupy jsou zobrazeny v příloze B. Domnívám se, že hlavní příčinou takto vysokého počtu korelovaných proměnných není jejich přímá vzájemná vazba, ale nízký počet pozorování. Vzhledem ke krátké historii českého tržního bankovníctví byl počet pozorování omezen na 13, což není dostačující pro adekvátní kvalifikované závěry.

Nicméně pro další posuzování budou vynechány korelované proměnné s mírou korelace v absolutní hodnotě vyšší než 0,9 bodu, tedy následující vzájemně korelované veličiny:

U **České spořitelny, a.s.** – vynechána velikost, HDP na obyvatele, míra daňové sazby a koncentrace trhu. Všechny vynechané veličiny jsou zde korelovány s poměrem nákladů k výnosům.

U **Československé obchodní banky a.s.** byly vynechány velikost, HDP, daňové sazby a poměr nákladů k výnosům, a to z důvodu zastoupení trendu v úrokové marži.

V případě **Komerční banky a.s.** nebudou do další analýzy zařazeny velikost, daňové sazby, poměr nákladů k výnosům a koncentrace trhu. Vynechané veličiny mají více jak 90 % zastoupení ve vývoji HDP.

U **Erste bank** byly vynechány jen tři proměnné, a to podíl rizikových úvěrů na celkových aktivech, poměr nákladů k výnosům a koncentrace trhu. Trend těchto veličin je zastoupen v trendu kapitálové přiměřenosti, úrokové marži a HDP.

U **belgické KBC** došlo k vyřazení poměru nákladů k výnosům, koncentrace trhu a podílu rizikových úvěrů na celkových aktivech, z důvodu korelace ukazatele HDP na obyvatele.

V případě **Société Générale** nebudou dále posuzovány veličiny velikost, podíl rizikových úvěrů na celkových aktivech, koncentrace trhu, HDP a úroková marže. Důvodem je korelace k míře daňových sazeb. Domnívám se, že jedním z důvodů silné korelace u více ukazatelů Société Générale je nutnost doplnění chybějících hodnot jako průměrů ostatních bank, které bylo právě v případě této banky nejmarkantnější.

5.4.2 Regresní analýza jednotlivých bank

Regresní analýza představuje statistickou metodu, jejímž cílem je určit statistický vztah jedné nebo několika nezávislých neboli vysvětlujících číselných proměnných x k jedné číselné závislé proměnné y . Podstatou řešení regresní analýzy je stanovit nejvhodnější tvar regresního modelu (tedy určit příslušnou rovnici, která bude popisovat závislost Y na X), dále stanovit jeho parametry (stanovit konkrétní hodnoty parametrů β), stanovit statistickou významnost modelu (tj. zda model podstatným způsobem přispěje ke zpřesnění odhadu závisle proměnné) a výsledky dané modelem interpretovat z hlediska zadání.

Výsledná funkce regresního modelu je zapsaná pomocí vzorce, jež je obdobou vzorce pro funkci jednoduché lineární regrese, a to:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n + \varepsilon_i \quad (9)$$

kde Y je závisle proměnná, $\beta_0, \beta_i \ i = 1, \dots, n$ jsou regresní koeficienty (též parciální regresní koeficienty), $X_i \ i = 1, \dots, n$ jsou hodnoty nezávislé veličiny a ε_i je náhodná složka $i = 1, \dots, n$

Koeficienty regresní funkce jsou stanoveny metodou nejmenších čtverců. Provedení samotné regresní analýzy je podmíněno splněním předpokladů (Adamec, 2013):

- Absence multikolinearity;
- Normalita náhodné složky;
- Homoskedasticita náhodné složky;
- Vztahy mezi nezávislými proměnnými a závisle proměnnou jsou lineární;
- Náhodné složky jsou nekorelované.

Data zkoumaná v této práci splňují uvedené předpoklady, což bylo ověřeno potřebnými testy v softwarovém programu Statistica 12, jejichž výstupy pro předpoklady analýzy jsou zobrazeny v příloze C.

Pro potřeby této práce využijeme regresní analýzu k nalezení vhodných vysvětlujících proměnných a jejich dosazení do lineárního modelu tak, abychom dokázali definovat faktory, které ovlivňují ziskovost vybraných bank. To vše v softwaru Statistica 12 a na hladině významnosti $p=0,05$, tedy s 95% pravděpodobností správného rozhodnutí analýzy.

Po vynechání korelovaných veličin a splnění předpokladů je možné přistoupit k vlastní regresní analýze, stanovení vysvětlujících proměnných, které mají vliv na vysvětlovanou proměnnou, tedy na ziskovost bank a následně stanovení vhodné funkce vysvětlujících proměnných.

Jak již bylo uvedeno u korelační analýzy, počet pozorování u jednotlivých bank je značně omezen časovou řadou, která je odvislá od krátké historie moderního českého bankovníctví. Domnívám se, že tento fakt je hlavním důvodem toho, proč se na hladině významnosti 0,05 nepodařilo kvalifikovaně vytvořit vhodné matematické modely určující ziskovost bank ani vhodné vysvětlující proměnné. Výjimkou je pouze potvrzení vlivu míry inflace a výše úrokové sazby centrální banky na ukazatel rentability aktiv u Československé obchodní banky a.s. a také vliv kapitálové přiměřenosti a koncentrace trhu na ukazatel rentability vlastního kapitálu u Sociétés Générale. Výstupy z regresní analýzy jednotlivých bank jsou předmětem následujících tabulek.

Tabulka 9 zachycuje regresní analýzu ČSOB, která potvrzuje proměnné míru inflace a výši úrokových sazeb CB jako významný parametr při výkladu ukazatele rentability aktiv.

Tabulka 9 - Regresní analýza ROA Československé obchodní banky a.s.

Výsledky regrese se závislou proměnnou ROA v %, ČSOB						
R= ,90287354 R2= ,81518063 Upravené R2= ,63036126						
F(6,6)=4,4107 p<,04692 Směrod. chyba odhadu : ,12722						
N=13	b*	Sm.chyba (z b*)	b	Sm.chyba (z b)	t(6)	p-hodn.
Abs. člen			-2,07365	2,040194	-1,01640	0,348658
Kap. přiměřenost	0,14760	0,539063	0,01166	0,042573	0,27381	0,793415
Riz. úvěry/aktiva	-0,43568	0,480863	-0,24713	0,272757	-0,90603	0,399838
Úroková marže	0,37075	0,399816	0,16647	0,179515	0,92731	0,389546
Koncentrace trhu	1,01470	0,551480	0,00292	0,001589	1,83995	0,115386
Inflace	0,91649	0,307094	0,11735	0,039322	2,98440	0,024497
Úrokové sazby CB	-1,32596	0,484021	-0,20233	0,073858	-2,73947	0,033760

Zdroj: Vlastní zpracování v softwarovém programu Statistica 12. Data čerpána z výročních zpráv ČSOB, a.s. a z databázi OECD a Eurostatu.

Z dat regresní analýzy můžeme sestavit jednoduchý matematický model, který je odhadován jako 90% vhodný a vysvětlující 81 % problému vysvětlení ukazatele rentability aktiv.

$$ROA = 0,117 * \text{míra inflace} - 0,202 * \text{míra úrokové sazby CB} + \varepsilon_i, \quad (10)$$

kde: ε_i je náhodná složka $i = 1, \dots, n$.

Prokázání vlivu vysvětlujících proměnných na vysvětlovanou při analýze s malým počtem pozorování je velmi obtížné, proto považují prokázání vlivu alespoň u dvou veličin jako úspěšné.

Tabulka 10 - Regresní analýza ROE Société Générale.

Výsledky regrese se závislou proměnnou ROE v %, Sociéte Générale						
R= ,96148958 R2= ,92446221 Upravené R2= ,87050665						
F(5,7)=17,134 p<,00084 Směrod. chyba odhadu: 2,6609						
N=13	b*	Sm.chyba (z b*)	b	Sm.chyba (z b)	t(7)	p-hodn.
Abs. člen			58,01710	87,74496	0,66120	0,529637
Kap. přiměřenost	0,487506	0,190518	3,47754	1,35903	2,55885	0,037615
Inflace	-0,023435	0,188340	-0,26756	2,15027	-0,12443	0,904472
Daňové sazby	-0,357728	0,277674	-4,11955	3,19765	-1,28831	0,238586
Úrokové sazby CB	0,392712	0,196224	2,51776	1,25803	2,00134	0,085450
Koncentrace trhu	1,016437	0,422124	0,07686	0,03192	2,40791	0,046918

Zdroj: Vlastní zpracování v programu Statistica 12. Data čerpána z výročních zpráv banky a z databázi OECD a Eurostat.

U francouzské Société Générale se i přes velmi krátke sledovan  období podařilo nalézt vhodn  model vysvětlující rentabilitu vlastního kapitálu. N zk y počet do analýzy zařazených vysvětlujících proměnných je dán nejen vylou en m vz jemn  korelovaných vysvětlujících proměnných, kterými byl hrub y dom c y produkt a velikost banky, ale takže nezařazen m chybějících dat u vysvětlujících proměnných. Z důvodu absolutn  absence dat týkající se poměru rizikových úvěrů na aktivech, poměru nákladů k výnosům a dat týkajících se  rokov  marře, nebyly tyto ukazatele do analýzy zařazeny. Analýzou byl prokázán vliv hodnot proměnných kapit lov  přiměřenosti a koncentrace trhu na ukazatel rentability vlastního kapitálu ve sledovan m období u Société Générale. Model vysvětluje 92 % rentability vlastního kapitálu ve sledovan m období, a analýzou byla oceněna 96% vhodnost modelu.

$$ROE = 3,477 * \textit{kapit lov  přiměřenosti} - 0,077 * \textit{koncentrace trhu} + \varepsilon_i, \quad (11)$$

kde: ε_i je n hodn  slořka $i = 1, \dots, n$.

I kdyř se analýzou jednotlivých bank při tak n zk m pozorov n i podařilo statisticky prokázat vliv kapit lov  přiměřenosti, koncentrace trhu, míry inflace a míry úrokových sazeb centřaln  banky na ukazatele ziskovosti, přesto vřak uveden  závěry nepovařuji, vzhledem ke kr tk  časov  řad , za adekv tn  a domnívám se, ře by bylo vhodné analýzu zopakovat s delř m časov m odstupem, kdy budou k dispozici dalř  pozorování.

Abychom analýzu mohli op řit o soubor s v tř m počtem pozorování, budeme se dále zabývat analýzou vřech vybraných bank sou asn ,  imř získáme jak si vřeobecn y model, kter y bude vyjadřovat vazbu mezi vysvětlujícími proměnnými a ukazateli ziskovosti bank.

5.5 Analýza ziskovosti vřech vybraných evropských bank

Cílem následující analýzy je stanovit prom nn , kter  mají prokazateln y vliv na vývoj ukazatelů ziskovosti evropských bank a n sledn  sestavit model ukazatelů ziskovosti evropských bank. Zahrnut m do analýzy vřech sledovaných bank dořlo k nav řen i počtu pozorování z původních 13 na 78 pozorování.

5.5.1 Korelační analýza vybraných evropských bank

Pomocí Pearsonova korelačního koeficientu budeme hledat vzájemnou korelaci mezi vysvětlujícími proměnnými, tak abychom vytvořili podmínky pro následnou regresní analýzu. Pearsonovy korelační koeficienty byly opět vypočítány pomocí korelační analýzy v programu Excel, jehož výstupy jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 11 - Korelační analýza vybraných evropských bank

Data za všechny sledované banky	Velikost	Kapitál. průměrnost	Rizikové úvěry / aktiva	Náklady / výnosy	Úroková marže	Koncentrace trhu	Inflace	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
Velikost	1,0000									
Kap. průměrnost	-0,2083	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	0,3528	0,2931	1,0000							
Náklady / výnosy	0,3598	-0,3019	0,1479	1,0000						
Úroková marže	-0,6609	0,3013	-0,0013	-0,7061	1,0000					
Koncentrace trhu	0,1726	-0,2352	-0,2756	0,1014	-0,1764	1,0000				
Inflace	-0,1412	-0,0637	0,0887	-0,0547	0,2052	0,0708	1,0000			
HDP	0,8501	-0,0926	0,3688	0,0099	-0,4309	-0,1101	-0,1336	1,0000		
Daňové sazby	0,4822	-0,3058	0,2008	0,8458	-0,7664	0,2343	-0,1858	0,1521	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,0483	-0,4205	-0,1108	0,5818	-0,2837	0,1474	0,3004	-0,3475	0,4095	1,0000

Zdroj: Vlastní zpracování v programu Excel. Data čerpána z výročních zpráv sledovaných bank a databázi OECD, Eurostat.

Korelační analýza proměnných všech sledovaných bank neobsahuje žádnou závislost přesahující hodnotu 0,9 Pearsonova korelačního koeficientu. Pouze u dvou dvojic můžeme konstatovat závislost přesahující v absolutní hodnotě 0,8, a uvedené koeficienty jsou v tabulce 9 zvýrazněny. Jednou ze vzájemně korelovaných dvojic je velikost banky a hrubý domácí produkt, druhou jsou daňové sazby a poměr nákladů k výnosům. Pro další analýzu proto budou ze základního souboru vynechány hodnoty týkající se velikosti bank a hodnoty poměru nákladů k výnosům.

5.5.2 Regresní analýza vybraných evropských bank

Po vynechání korelovaných proměnných byl datový soubor podroben vícerozměrné regresní analýze v softwarovém programu Statistica 12, výstupy z něj jsou zobrazeny v následujících tabulkách. Tabulka 12 obsahuje vícerozměrnou regresní analýzu vysvětlující ukazatel rentability vlastního kapitálu a tabulka 13 zobrazuje výstupy vícerozměrné regresní analýzy pro ukazatel rentability aktiv všech sledovaných bank.

U obou ukazatelů ziskovosti bylo regresí prokázáno, že poměr rizikových úvěrů na aktiva a výše úrokové marže zásadním způsobem ovlivňují ziskovost sledovaných bank v letech 2001 – 2013. Oproti tomu se nepodařilo statisticky potvrdit vliv kapitálové přiměřenosti, koncentrace trhu ani míry inflace na žádný ze sledovaných ukazatelů ziskovosti.

Tabulka 12 - Regresní analýza ROE

Výsledky regrese se závislou proměnnou ROE v % R=0,7443582, R2 = 0,5540691, p = 1,171 E-09						
N=78	b*	Sm.chyba (z b*)	b	Sm.chyba (z b)	t(69)	p-hodn.
Abs. člen			7,79776	16,10582	0,48416	0,629807
Kap. přiměřenost	0,139449	0,107255	0,42439	0,32642	1,30016	0,197871
Riz. úvěry/aktiva	-0,505253	0,124560	-5,19337	1,28032	-4,05630	0,000129
Úroková marže	0,417125	0,179082	4,81338	2,06650	2,32924	0,022781
Koncentrace trhu	-0,080415	0,090409	-0,00139	0,00156	-0,88945	0,376853
Inflace	-0,027896	0,095419	-0,18891	0,64616	-0,29235	0,770895
HDP	-0,131166	0,141568	-0,00016	0,00017	-0,92653	0,357401
Daňové sazby	0,056117	0,171687	0,08029	0,24563	0,32686	0,744766
Úrokové sazby CB	0,307522	0,125244	2,22735	0,90713	2,45538	0,016597

Zdroj: Vlastní zpracování v programu Statistica 12. Data čerpána z výročních zpráv sledovaných bank, OECD, Eurostat.

Ukazatel rentability vlastního kapitálu sledovaných bank je dle provedené regresní analýzy zásadním způsobem negativně ovlivňován poměrem rizikových úvěrů k aktivům, tedy růst této hodnoty negativně ovlivňuje rentabilitu vlastního kapitálu. Pozitivní vliv na ROE mají míra úrokové marže a míra úrokové sazby centrální banky, tedy jejich růst pozitivně ovlivňuje růst ukazatele rentability vlastního kapitálu. Matematicky se dá model vysvětlující rentabilitu vlastního kapitálu vybraných bank interpretovat pomocí následujícího vzorce:

$$ROE = 4,81338 * X_1 - 5,19337 * X_2 + 2,22735 * X_3 + \varepsilon_i, \quad (12)$$

kde: X_1 je míra úrokové marže, X_2 je poměr rizikových úvěrů k aktivům, X_3 je míra úrokových sazeb centrálních bank a ε_i je náhodná složka $i = 1, \dots, n$.

Uvedený model byl statistickou analýzou vyhodnocen s 91% vhodností volby modelu a vysvětluje 84 % problému vysvětlení ukazatele rentability vlastního kapitálu.

Tabulka 13 - Regresní analýza ROA

Výsledky regrese se závislou proměnnou ROA v % R= 0,91746866 R2= 0,84174874, p-hodnota = 1,17042 E-24						
N=78	b*	Sm.chyba (z b*)	b	Sm.chyba (z b)	t(69)	p-hodn.
Abs. člen			2,512499	0,666709	3,76851	0,000343
Kap. přiměřenost	0,042270	0,063894	0,008939	0,013512	0,66156	0,510456
Riz. úvěry/aktiva	-0,277639	0,074203	-0,198305	0,053000	-3,74165	0,000374
Úroková marže	0,281078	0,106682	0,225385	0,085544	2,63473	0,010389
Koncentrace trhu	0,050950	0,053858	0,000061	0,000065	0,94599	0,347455
Inflace	0,055549	0,056843	0,026140	0,026748	0,97725	0,331860
HDP	-0,429796	0,084334	-0,000037	0,000007	-5,09634	0,000003
Daňové sazby	-0,281730	0,102277	-0,028009	0,010168	-2,75459	0,007508
Úrokové sazby CB	-0,065646	0,074610	-0,033040	0,037551	-0,87986	0,381989

Zdroj: Vlastní zpracování v programu Statistica 12. Data z výročních zpráv sledovaných bank, OECD, Eurostat.

Ukazatel rentability aktiv sledovaných bank je pozitivně ovlivňován mírou úrokové marže, tedy růst úrokové marže vede k růstu ukazatele ROA. Negativně je ROA ovlivňován poměrem rizikových úvěrů k aktivům, hodnotou HDP na obyvatele a výší daňových sazeb pro výpočet daně z příjmu finančních společností. Růst těchto faktorů vede ke snížení ukazatele rentability aktiv sledovaných bank. Matematicky se dá model interpretovat pomocí následující rovnice:

$$ROA = 0,225385 * X_1 - 0,198305 * X_2 - 0,000037 * X_3 - 0,028009 * X_4 + \varepsilon_i, \quad (12)$$

kde: X_1 je míra úrokové marže, X_2 je poměr rizikových úvěrů k aktivům, X_3 je HDP na obyvatele, X_4 je míra daňových sazeb a ε_i je náhodná složka $i = 1, \dots, n$.

Uvedený model byl statistickou analýzou vyhodnocen s 91% vhodností volby modelu a vysvětluje 84 % problému vysvětlení ukazatele rentability vlastního kapitálu.

Provedené analýzy obou významných ukazatelů ziskovosti, tedy rentability vlastního kapitálu i rentability aktiv u všech sledovaných bank potvrdily statisticky významný vliv následujících proměnných na ukazatele ziskovosti vybraných evropských bank:

- **Úroková marže** – potvrzen pozitivní vliv na ukazatele rentability vlastního kapitálu i na i ukazatele rentability aktiv. Je možno úrokovou marži tedy považovat za velmi významnou pro ziskovost bank.

- **Poměr rizikových úvěrů k aktivům** – potvrzen negativní vliv na oba sledované ukazatele, tedy na ROE i na ROA. Poměr rizikových úvěrů k aktivům je v odborných studiích (např. Andru a Mendese, 2002) používán jako náhrada za riziko. Je možno tedy označit riziko za významný determinant ziskovosti bank.
- **Hrubý domácí produkt na obyvatele** – potvrzen negativní vliv na rentabilitu aktiv. Vliv na rentabilitu vlastního kapitálu nebyl shledán jako statisticky významný.
- **Daňové sazby** – potvrzen negativní vliv míry daňových sazeb na ukazatel ROA. Nebyl však prokázán statisticky významný vliv na ukazatele ROE. Tyto závěry jsou v souladu s odbornými zahraničními studiemi, kdy Huizing (1999) dokázal vliv zdanění bank na ziskovost, kdežto další autoři došli k závěru, že tento vliv je velmi malý. Blíže je daná problematika uvedena v kapitole 4.4.
- **Úrokové sazby centrální banky** – potvrzen pozitivní vliv na rentabilitu vlastního kapitálu, nikoliv na rentabilitu celkových aktiv.

Při interpretaci výsledků analýzy je třeba brát v úvahu, že analýza vycházela z velmi krátké časové řady. Proto by bylo vhodné provést analýzu s odstupem několika let, až bude možné získat kvalitní datový soubor s minimálně 20 pozorováními. Poté budou závěry jistě relevantnější a s větší vypovídací schopností.

5.6 Shrnutí zjištěných skutečností

V kapitole 5 je prakticky řešena analýza ziskovosti vybraných evropských bank. V prvních dvou podkapitolách jsou stanovena východiska, ze kterých následující analýza vychází. Představeny jsou zde velké české banky a jejich mateřské banky, které byly zařazeny do následné analýzy, tedy Česká spořitelna a.s. s rakouskou Erste Group Bank AG, Československá obchodní banka, a.s. s belgickou KBC Bank NV, Komerční banka, a.s. s francouzskou Société Générale a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. s italskou UniCredit SpA. Posledně jmenovaná dvojice bank však byla v následujících krocích, v důsledku nedostatku zveřejňovaných potřebných informací, z analýzy vyloučena.

Jako endogenní proměnné byly zvoleny dva nejobvyklejší ukazatele ziskovosti, tedy rentabilita vlastního kapitálu a rentabilita celkových aktiv. Snahou následné analýzy bylo určit, které z determinantů uvedených v kapitole 4.4 můžeme potvrdit jako ukazatele s významným vlivem na ziskovost vybraných evropských bank. Do analýzy byly jako exogenní proměnné zvoleny velikost banky, kapitálová přiměřenost banky, poměr rizikových úvěrů k aktivům, úroková marže,

poměr nákladů k výnosům, koncentrace trhu, inflace, hrubý domácí produkt na obyvatele, daňová sazba a úroková sazba centrální banky. Analyzovaná časová řada obsahuje data za roky 2001 – 2013.

Ne všechny zkoumané banky veřejně poskytují všechna sledovaná data za celé posuzované období, proto bylo třeba doplnit některé chybějící hodnoty, a to buď pomocí vzorce regresní analýzy pro lineární funkce, nebo jako průměrné hodnoty ostatních sledovaných bank za tři různá časová období, tedy před, během a po skončení finanční krize. Tím jsme získali kompletní datovou základnu pro analýzu.

Původní záměr analyzovat ziskovost každé sledované banky jednotlivě je realizován v kapitole 5.4. Data byla nejprve podrobena korelační analýze, abychom omezili vliv korelovaných veličin. V důsledku malého počtu pozorování, které vycházejí z krátké historie moderního českého bankovníctví, se však jevil velký počet vzájemně korelovaných veličin. I když byly silně korelované veličiny vynechány, přesto následující regresní analýza ziskovosti jednotlivých evropských bank nebyla schopna poskytnout adekvátní odpověď na otázku, které veličiny vysvětlují ziskovost jednotlivých bank. Výjimkou je pouze potvrzení vlivu míry inflace a výše úrokové sazby na ukazatele rentability aktiv u ČSOB a vliv kapitálové přiměřenosti a koncentrace trhu na ukazatel rentability vlastního kapitálu u Sociétés Générale.

Abychom eliminovali problém analýzy v důsledku malého počtu pozorování, byla další analýze podrobena kompletní data za všechny sledované banky současně. Vhodnost tohoto kroku byla potvrzena již korelační analýzou, která neurčila ani jeden pár veličin, které by vykazovaly více jak 90% shodu v trendu. Pouze u dvou párů proměnných shledala více jak 80% shodu v trendu. V důsledku vzájemné korelace, proto byly z další analýzy vyřazeny hodnoty týkající se velikosti bank a poměru nákladů k výnosům.

Následná regresní analýza prokázala pozitivní vliv výše **úrokové marže** a negativní **vliv poměru rizikových úvěrů k aktivům** na oba ukazatele ziskovosti, můžeme je tedy označit za velmi významné determinanty ziskovosti sledovaných bank. U rentability vlastního kapitálu byl dále prokázán pozitivní vliv míry **úrokových sazeb centrálních bank**, a u rentability aktiv byly prokázány negativní vlivy výše **hrubého domácího produktu na obyvatele** a výše **daňových sazeb**.

6 Komparace vybraných finančních ukazatelů u zvolených bank

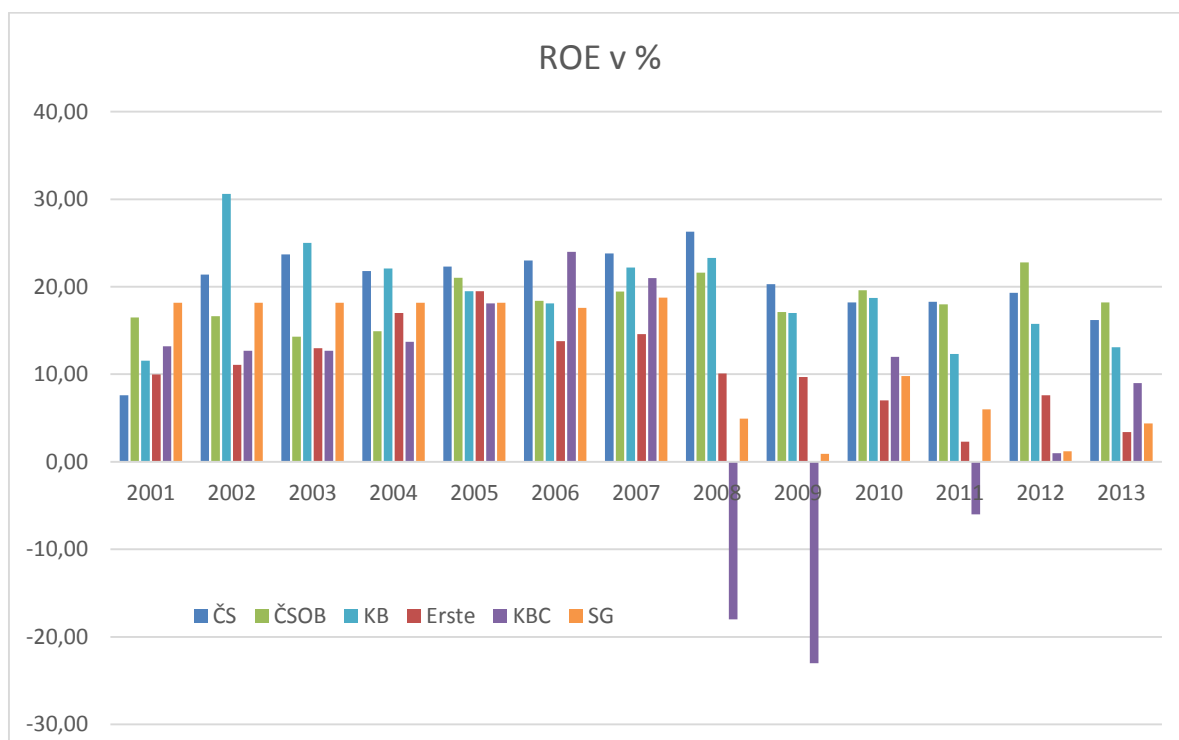
Komparaci ukazatelů ziskovosti budou podrobeny velké české banky a jejich zahraniční vlastníci, kteří uveřejňují sledované finanční ukazatele. Jedná se tedy stejně jako u předešlé analýzy o Českou spořitelnu, a.s. a Erste bank AG, Československou obchodní banku a.s. a KBC Bank NV, Komerční banku a.s. a Société Générale. Při komparaci budou zohledňovány tři různé etapy. První před finanční krizí zahrnuje roky 2001-2007. Druhé období spadá do doby finanční krize a bude vymezeno lety 2008 – 2009. Třetí etapa bude řešit období po skončení finanční krize, tedy roky 2010 a 2013.

6.1 Komparace rentability vlastního kapitálu sledovaných bank

Přehled o vývoji rentability vlastního kapitálu u jednotlivých bank ilustruje následující graf a podrobnější informace jsou obsahem tabulky v příloze D.

Z následujícího grafu je patrné, že v **době před finanční krizí** byla rentabilita vlastního kapitálu všech sledovaných bank v celku stabilní a bez nějakých zásadních výkyvů. Nejnižší hodnotu vykazovala v roce 2001 Česká spořitelna, která však v tomto roce procházela transformací, jako nová dceřiná společnost rakouské Erste Bank AG.

Graf 7 - Rentabilita vlastního kapitálu sledovaných evropských bank, v %.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z výročních zpráv sledovaných bank.

Ovšem již v následujícím roce ROE České spořitelny vzrostlo na více jak 20 %, zároveň pokleslo úrokové riziko zastoupené poměrem rizikových úvěrů k aktivům o více jak 1 %. Což potvrzuje závěry z regresní analýzy, která určila determinanty ukazatelů ziskovosti. V době před finanční krizí významně vybočuje z průměru ještě údaj Komerční banky a.s. za rok 2002, kdy ROE atakovala hranici 30 %. Domnívám se, že tento velký zisk mohl být do značné míry zapříčiněn vstupem zahraničního vlastníka v přechozím roce. O zbývajících údajích za období do roku 2007 nevykazuje žádné abnormality, můžeme je tedy nazvat stabilním obdobím.

Rok 2008 je spojen se začátkem **finanční krize**, což českým bankám nezpůsobilo zásadní problémy, ale krize se zobrazila především v ziskovosti ostatních evropských sledovaných bank. Z období let 2008 -2011 vykazovala KBC dokonce ztrátu, a to dosti významnou. V roce 2009 dosáhla ztráta z vlastního kapitálu dokonce 23 %. Ve stejném období dosahovala její česká dceřiná společnost zisku ve výši přesahující 17 %. Stejně tak Česká spořitelna dosahovala v období krize ROE kolem 20 %, kdežto rakouské Erste bank kleslo ROE pod 10 %. Obdobný byl i vývoj v Komerční bance a Société Générale. Francouzské matce kleslo ROE dokonce pod 1 %, ale česká dcera v té době dosahovala více jak 17% rentability vlastního kapitálu.

Období po skončení finanční krize je krátké na určení nějakého trendu, kterým se ziskovost vyvíjí. Můžeme však konstatovat, žádná banka již nebyla ztrátová. S výjimkou KBC ale nedochází ani k výraznějšímu růstu ziskovosti. Přesto můžeme konstatovat, že od vypuknutí finanční krize dosahují české banky výrazně lepších výsledků než jejich evropské mateřské společnosti.

6.2 Komparace rentability aktiv sledovaných bank

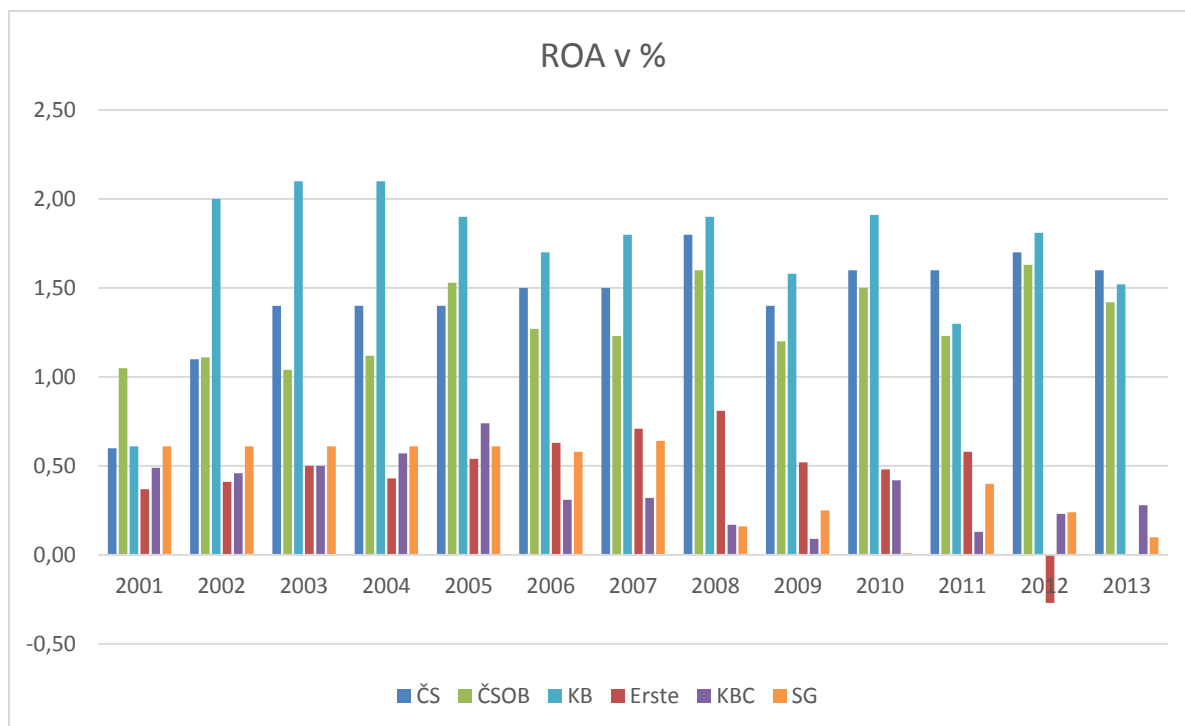
Přehled o vývoji rentability vlastního kapitálu u jednotlivých bank ilustruje následující graf 8 a podrobnější informace jsou obsahem tabulek v příloze D.

Na ukazateli rentability aktiv je ještě výrazněji patrné, že české banky dosahují dlouhodobě většího zisku než evropské banky, které jsou jejich vlastníky. Zatím co ROA mateřských společností se dlouhodobě pohybuje kolem 0,5 %, tak jejich české dceřiné společnosti nezdědka atakují 1,5 % ROA. Dle mezinárodních standardů uvedených v tabulce 6, tedy můžeme ziskovost mateřských společností označit za slabou, kdežto ziskovost českých dcer za velmi dobrou.

Rentabilita aktiv českých bank, nevykazuje výrazné rozdíly v jednotlivých sledovaných etapách, můžeme ji označit za vyrovnanou u všech tří sledovaných bank a především za stabilní bez výkyvů způsobených finanční krizí.

Ostatní evropské banky však vliv finanční krize zobrazený v rentabilitě aktiv značně pocítily. Zajímavostí je, že zatímco u ROE nabývala minusových hodnot KBC, tak u ROA vykazuje minusovou či nulovou hodnotu Erste bank. A to dokonce ani ne v době trvání finanční krize, ale až čtyři roky po jejím vypuknutí, tedy v době, kterou řadíme do etapy po finanční krizi.

Graf 8 - Rentabilita aktiv sledovaných evropských bank, v %.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z výročních zpráv sledovaných bank.

6.3 Komparace vybraných determinantů ziskovosti

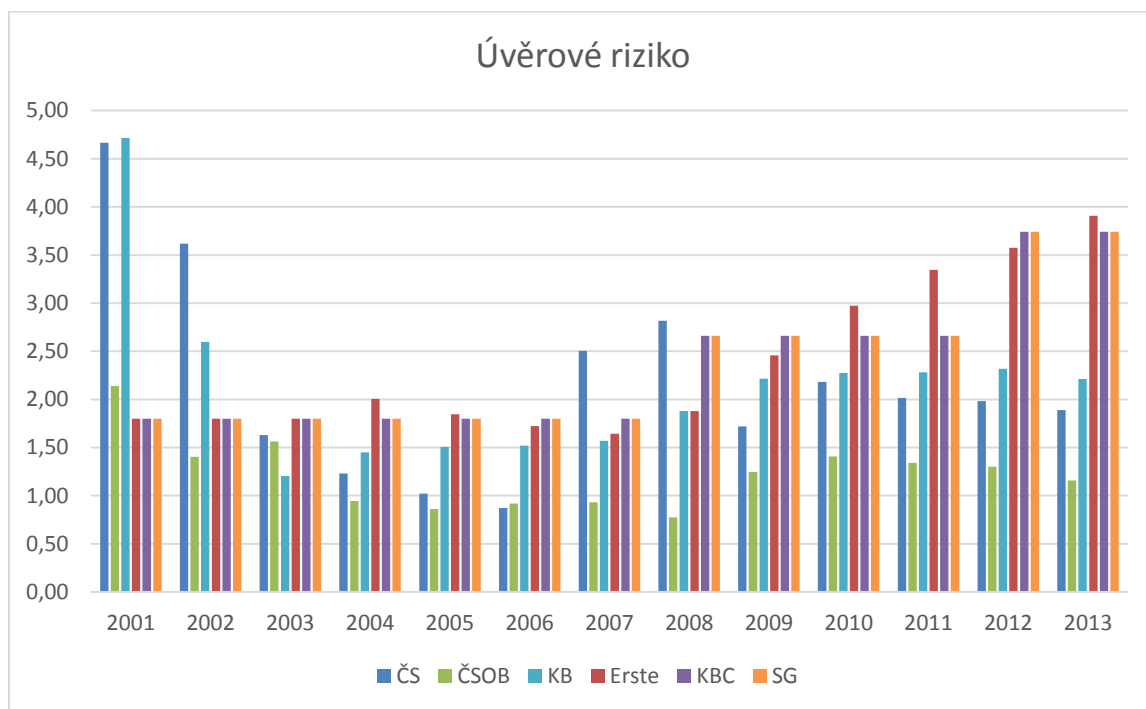
Komparaci vybraných determinantů ziskovosti budou podrobeny ukazatele, které byly regresní analýzou v kapitole 6 vyhodnoceny jako významné determinanty obou ukazatelů ziskovosti, tedy ukazatele rentability aktiv a ukazatele rentability vlastního kapitálu.

Provedená analýza označila jako jeden z důvodů poklesu ROE i ROA v průběhu finanční krize nárůst **úvěrové rizikovosti**. Pokles ziskovosti definované pomocí ukazatelů ROE a ROA je výraznější především u mateřských společností českých bank.

Vývoj úvěrové rizikovosti zastoupené poměrem rizikových úvěrů na celkových aktivech banky je zobrazen v následujícím grafu 9. V grafu je patrné, že od vypuknutí finanční krize došlo ze skupiny sledovaných ke zvýšení úvěrové rizikovosti především u zahraničních bank. V letech 2002 bylo vysoké úvěrové riziko u České spořitelny, a.s. a u Komerční banky a.s., které byly

v té době těsně po vstupu zahraničních vlastníků. V následujících letech, ale české banky vykazují nižší úvěrové riziko než jejich zahraniční vlastníci, a tento trend trvá i po roce 2008.

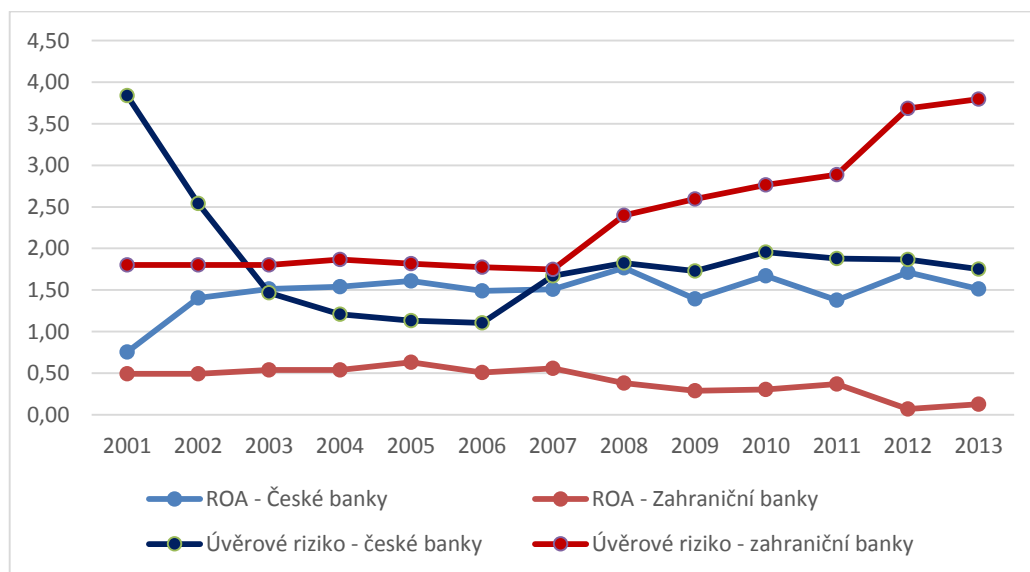
Graf 9 - Úvěrová rizikovost sledovaných evropských bank, v %.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z výročních zpráv sledovaných bank.

Ještě přehlednější ilustraci vztahu mezi úvěrovým rizikem a ziskovostí poskytuje graf 10, který zobrazuje průměrné hodnoty ROA a úvěrového rizika, vyjádřeného poměrem rizikových úvěrů na celkových aktivech, českých sledovaných bank a jejich zahraničních vlastníků.

Graf 10 - Vývoj ROA a úvěrového rizika sledovaných bank, v %.

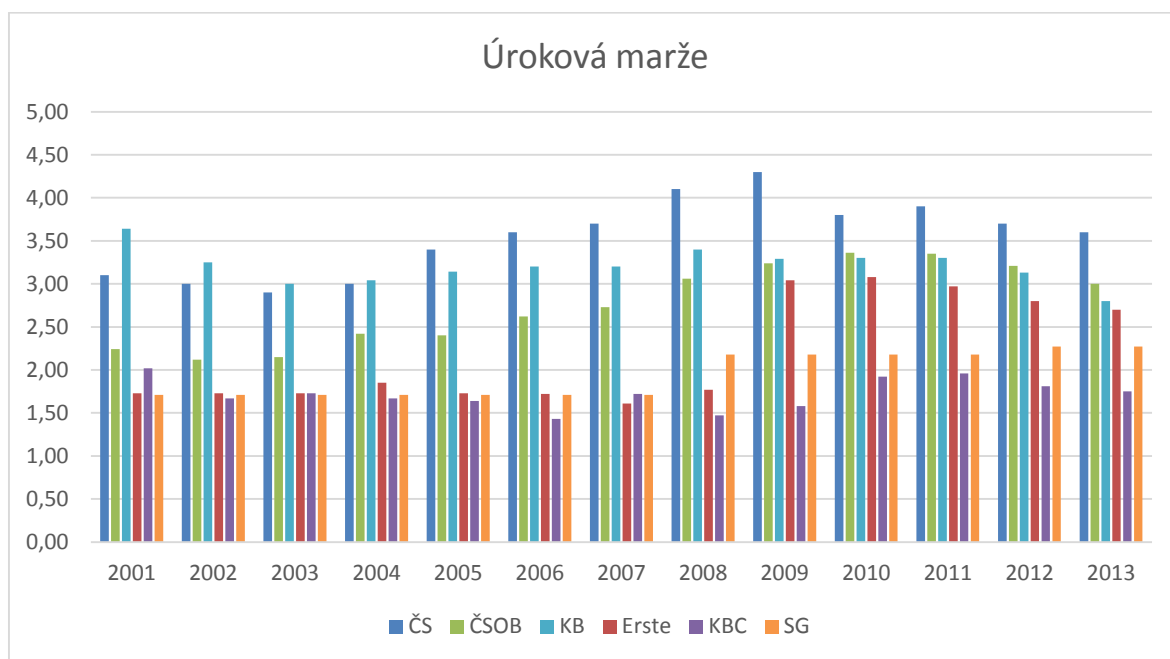

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z výročních zpráv sledovaných bank.

Patrná je vazba, kdy na začátku sledovaného období české banky vykazovaly vysokou úvěrovou rizikovost a nízkou ziskovost. Od roku 2003 můžeme oba ukazatele označit za vyrovnané a stabilní. Oproti tomu průměr obou ukazatelů za sledované zahraniční banky můžeme za stabilní označit jen do roku 2008. Počátek finanční krize přináší mateřským společnostem českých bank prudký nárůst úvěrové rizikovosti a zároveň pokles ziskovosti. Což odpovídá dosud zjištěným skutečnostem.

Další proměnnou, která byla regresní analýzou provedenou v této práci posouzena jako ovlivňující ziskovost bank, je **úroková marže**. Přehled o vývoji této veličiny je uveden v grafu 11. Z grafu je patrná výrazně vyšší úroková marže u českých bank, a to po celé sledované období. Zajímavostí je jistě fakt, že jejich mateřské společnosti po vypuknutí hospodářské krize zvýšily své úrokové marže. Vzhledem k poklesu ziskovosti, který vyjadřují grafy 7 a 8, však můžeme konstatovat, že vliv úrokové marže nedokázal v tomto případě vyrovnat negativní vliv ostatních faktorů, které ovlivňují ziskovost bank.

Graf 11 - Vývoj úrokové marže u sledovaných bank, v %.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z výročních zpráv sledovaných bank.

Provedená komparace vybraných finančních ukazatelů potvrdila závěry regresní analýzy z kapitoly 6, kdy byly jako dva nejdůležitější determinanty ziskovost označeny úroková marže a úvěrové riziko. Jejich vliv je patrný především od začátku finanční krize. Ziskovost českých bank byla i v době krize výrazně vyšší než u jejich mateřských společností, což bylo jistě podmíněno i vyšší úrokovou marží a nižším úvěrovým rizikem.

6.4 Shrnutí zjištěných skutečností

Šestá kapitola této práce byla věnována komparaci vybraných finančních ukazatelů u zvolených bank. Všechny předpoklady pro komparaci vychází ze závěrů předchozích kapitol, tedy opět byly do komparace zařazeny tři velké české banky, Česká spořitelna, a.s., Československá obchodní banka a.s., Komerční banka a.s. a jejich zahraniční vlastníci Erste bank AG, KBC Bank NV a Société Générale. Při komparaci byly zohledňovány tři časové úseky. Roky 2001 – 2007 představují období před finanční krizí, roky 2008 – 2011 období finanční krize a roky 2012 a 2013 období po finanční krizi. Jak však ukázala následná komparace, zásadní rozdíl v trendu sledovaných ukazatelů můžeme spatřovat hlavně v první etapě oproti následujícím dvěma etapám.

Komparaci byly podrobeny nejen oba ukazatele ziskovosti, rentabilita vlastního kapitálu i rentabilita aktiv, ale i jejich společné determinanty, jejichž vliv na oba ukazatele byl potvrzen regresní analýzou v kapitole 5. Komparace tedy zahrnuje i vývoj úrokové marže a úvěrového rizika, které je zde zastoupeno poměrem rizikových úvěrů na celkových aktivech bank.

Komparace rentability vlastního kapitálu i rentability aktiv ukázaly, že české banky dosahovaly nejhorších výsledků v roce 2001, ve kterém však procházely transformací na podmínky jejich nových vlastníků, jelikož všechny v letech 1999 - 2001 získaly své nové vlastníky a v jejich držení jsou dodnes. V dalších letech však již dosahovaly velmi dobrých až excelentních výsledků a jejich ukazatele ziskovosti vykazovaly i více jak dvojnásobnou rentabilitu oproti jejich mateřským společnostem. Tento trend byl ještě umocněn nástupem finanční krize, která mateřské společnosti českých bank zasáhla velmi výrazněji, než jejich české dcery. Nejhorších výsledků pro své akcionáře dosahovala KBC, která v letech 2008, 2009 a 2011 vykazovala záporné hodnoty rentability vlastního kapitálu. Ukazatele rentability aktiv se zápornou hodnotou dosáhla také Erste, a to v roce 2012. Z čeho vyplývá, že mateřské společnosti se ještě s důsledky finanční krize zcela nevypořádaly a ani období po krizi pro ně neznamená uspokojivé výsledky. Oproti tomu české banky dosahují stabilně velmi dobrých výsledků.

Jako jednu z příčin uvedeného vývoje ziskovosti vybraných bank můžeme bezesporu potvrdit úvěrové riziko, jen bylo zastoupené poměrem rizikových úvěrů na aktivech potvrzeno i provedenou analýzou. Zatímco české banky si i v době krize a po ní udrželi poměr rizikových úvěrů na aktivech do 2 %, tak u zahraničních bank můžeme spatřovat skokový nárůst tohoto ukazatele v době krize i po ní. Čímž se nám jen potvrzují předchozí zjištěné skutečnosti.

Závěr

Diplomová práce se věnuje analýze a srovnání ziskovosti vybraných evropských bank se zaměřením na vybrané české banky a jejich zahraniční vlastníky. V této diplomové práci jsme řešili ziskovosti bank a determinanty, které ziskovost bank ovlivňují. Nastínění teoretických problémů spojených se ziskovostí a řízením banky, která chce být v konkurenčním prostředí úspěšná a dosahovat uspokojivých hospodářských výsledků, nám pomohlo pochopit souvislosti potřebné k mezinárodnímu srovnání bank. Napomohla nám k tomu i kapitola čtvrtá kapitola, která definuje ukazatele a determinanty ziskovosti. V důsledku toho jsme došli k výsledkům tří českých bank a tří jejich zahraničních vlastníků, které byly podrobeny regresní analýze a následné vzájemné komparaci vybraných finančních ukazatelů.

Pomocí regresní analýzy jsme definovali determinanty, které ovlivňují ziskovost bank. Provedení této analýzy bylo komplikováno krátkou časovou řadou zdrojových dat, která je zapříčiněna krátkou historií českého moderního bankovníctví. I přes tato omezení se podařilo definovat determinanty pro oba ukazatele ziskovosti, tedy pro rentabilitu aktiv i rentabilitu vlastního kapitálu. Na základě dat šesti sledovaných bank za období 2001 až 2013, jsme regresní analýzou identifikovali dva hlavní determinanty obou ukazatelů, a to míru úrokové marže a úvěrové riziko definováno jako poměr rizikových úvěrů na celkových aktivech. Dle provedené analýzy byla shledána jako významná také míra sazeb centrálních bank pro rentabilitu vlastního kapitálu. Pro rentabilitu aktiv byla potvrzena významnost hodnoty hrubého domácího produktu na obyvatele a výše daňové sazby vztahující se k příjmům z bankovního podnikání.

Poslední kapitola je věnována komparaci ukazatelů rentability a jejich hlavních determinantů u sledovaných bank v době před, během a po finanční krizi. Z uvedených ukazatelů je patrné, že s výjimkou prvních let po vstupu zahraničního vlastníka do českých bank jsou české banky velmi stabilní, co do ukazatelů ziskovosti i jejich hlavních determinantů. Můžeme tedy konstatovat, že české banky zvládly finanční krizi velmi uspokojivě a během ní i po jejím skončení dosahují velmi dobrých výsledků. Oproti tomu jejich zahraniční vlastníci pocítili důsledky finanční krize velmi výrazně. Nejhorším výsledkem můžeme nazvat zápornou hodnotu rentability vlastního kapitálu výši 23 % u KBC v roce 2009, nebo také zápornou hodnotu rentability celkových aktiv u Erste Bank v roce 2012. Oproti tomu ani nejhorší výsledky českých bank neklesly pod 10 % u rentability vlastního kapitálu a pod 1,3 % u rentability aktiv.

Celkově tedy můžeme potvrdit obecně známou domněnku, že české banky zvládly finanční krizi lépe než jejich mateřské společnosti z Rakouska, Belgie či Francie.

Použitá literatura

- [1.] **Adamec, V. 2013.** *Ekonometrie I.* Brno : Mendelova univerzita, 2013. ISBN 978-80-7375-703-8.
- [2.] **Athanasoglou, P., Brissimis, S.N., Delis, M.D. 2006.** Bank-specific, industry-specific and macroeconomic. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money.* Athens, Greece : Elsevier, 2006.
- [3.] **Bankovnictví. 2014.** Vstoupit či nevstoupit do bankovní unie? *www.bankovnictvionline.cz* [online] 29. srpna 2014. [citace: 20. února 2015] Dostupné z: <http://www.bankovnictvionline.cz/top-clanek/vstoupit-ci-nevstoupit-do-bankovni-unie>.
- [4.] **ČBA. 2015.** Bankovní sektor. *Česká bankovní asociace* [online] 2015. [citace: 20. února 2015]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/bankovni-sektor>.
- [5.] **Černohorská, L. 2015.** Komplexní pohled do bankovního světa. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-863-3.
- [6.] **Černohorský, J., Teplý, P. 2011.** *Základy financí.* 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011. str. 304. ISBN 978-80-247-3669-3.
- [7.] **Česká spořitelna, a.s. 2015.** O nás. *Česká spořitelna* [online]. [citace: 15. března 2015]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/banka?_nfpb=true&_pageLabel=subportal03&docid=internet/cs/subportal03.xml.
- [8.] —. Výroční zprávy za roky 2001- 2013. *Česká spořitelna* [online]. [citace: 25. února 2015]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/banka?_nfpb=true&_pageLabel=downloads_subportal03&rootId=10&slnod=17.
- [9.] **Československá obchodní banka a.s.** Výroční zprávy za roky 2001-2013. *ČSOB* [online]. [citace: 25. února 2015]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Vztahy-k-investorum/Stranky/Vyrocní-a-pololetní-zpravy.aspx>.
- [10.] —. O společnosti ČSOB. *ČSOB.* [Online] 2015. [Citace: 20. března 2015]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/O-CSOB/Profil-CSOB/Stranky/default.aspx>.

- [11.] **ČNB. 2015.** Databáze ARAD. *Česká národní banka* [online] 2015. [Citace: 10. března 2015]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>.
- [12.] —. **2015.** Měnová politika. *Česká národní banka* [online] 2015. [citace: 3. února 2015]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/.
- [13.] —. **2015.** Základní ukazatele o sektorech finančního trhu: Metodika. *Česká národní banka*. [online] 2015. [Citace: 6. března 2015]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/icd_bs_cs.pdf.
- [14.] —. **2014.** *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2013*. Praha : Česká národní banka, 2014. ISBN: 978-80-87225-54-7.
- [15.] **Dietrich, A., Wanzenried, G. 2011.** Determinants of bank profitability before and during the crisis: Evidence from Switzerland. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*. Zug, Switzerland : Lucerne University of Applied Sciences and Arts, Institute of Financial Services IFZ, 2011. Sv. 2011, 21.
- [16.] **Erste Bank AG.** Timeline - Expansion. *Erste Group*. [Online] [Citace: 26. února 2015]. Dostupné z: <https://www.erstegroup.com/de/Ueber-uns/Expansion>.
- [17.] —. Výroční zprávy za roky 2001-2013 [online]. [Citace: 26. února 2015.] Dostupné z: <https://www.erstegroup.com/en/Investors/Reports>.
- [18.] **Hefferman, S. 2005.** *Modern Banking*. London : John Wiley and Sons, 2005. str. 716. ISBN 0-470-09500-8.
- [19.] **Hrdý, M. 2002.** *Oceňování bank*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002. str. 141. ISBN 80-245-0424-3.
- [20.] —. **2005.** *Oceňování finančních institucí*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2005. str. 216. ISBN 80-247-0938-4.
- [21.] **Huerta de Soto, J. 2009.** *Peníze, banky a hospodářské krize*. [překl.] M. a kol. Froněk. 1. vyd. . Praha : ASPI, a.s., 2009. str. 908. ISBN 978-0-945466-39-0.
- [22.] **Kašparovská V., Toman P., Laštůvková J. 2014.** *Bankovníctví II, Vybrané kapitoly z bankovního řízení*. Brno : Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-128-4.

- [23.] **Kašparovská, V. 2006.** *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2006. str. 339. ISBN 80-717-9381-7.
- [24.] **Komerční banka, 2015.** O nás. *Komerční banka* [online] 2015. [vitace: 20. března 2015]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/cs/o-bance/o-nas/zakladni-informace.shtml>.
- [25.] **KBC Bank NV.** Výroční zprávy za roky 2001-2013 [online]. [citace: 27. února 2015]. Dostupné z: https://www.kbc.com/MISC/D9e01/Homepagina_KBCCOM_Engels/investor_relations/annual_reports.
- [26.] —. **2015.** Group Profile. *KBC* [online] 2015. [oitace: 20. března 2015]. Dostupné z: https://www.kbc.com/MISC/D9e01/Homepagina_KBCCOM_Engels/group_profile/strategy.
- [27.] **Komerční banka a.s.** Výroční zprávy za roky 2001-2013. *Komerční banka* [online]. [citace: 26. února 2015]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/cs/o-bance/tiskove-centrum/povinne-uverejnovane-informace/vysledky-hospodareni.shtml>.
- [28.] **Polidar, V. 1995.** *Management bank a bankovních obchodů*. Praha : Ekopress, 1995. ISBN 901-991-0-0.
- [29.] **Polouček, S. 2006.** *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2006. str. 716. ISBN 80-717-9462-7.
- [30.] **Půlpánová, S. 2007.** *Komerční bankovníctví v České republice*. Praha : Oeconomia - Praha, 2007. ISBN 978-80-245-1180-1.
- [31.] **Ráčzová, A. 2007.** *Hospodaření a zisovost bank v ČR. DP*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2007. ISBN neuvedeno.
- [32.] **Revenda, Z. 2012.** *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualizované vyd. Praha : Management Press, 2012. str. 423. ISBN 978-80-7261-240-6.
- [33.] **Revenda, Z., a kol. 2013.** *Peníze a zlato*. 2. akutalizované vyd. Praha : Management Press, s.r.o., 2013. str. 269. ISBN 978-820-7261-260-4.
- [34.] **Říha, A. 2014.** *Analýza retailového bankovníctví v České republice a Rakousku. DP*. Brno : Masarykova univerzita, 2014. Neuvedeno.

- [35.] **Société Générale.** Výroční zprávy za roky 2001-2013 [online]. [citace: 27. února 2015]. Dostupné z: <http://www.societegenerale.com/en/measuring-our-performance/information-and-publications/financial-results>.
- [36.] **Staník, J. 2014.** Proč jsou české banky tak ziskové?. *Bankovníctví*. 2014, 5.
- [37.] **UniCredit. 2015.** Our Identity. *UniCredit Group* [online]. [citace: 20. března 2015]. Dostupné z: <https://www.unicreditgroup.eu/en/banking-group/our-identity.html>.
- [38.] **Wernz, J. 2014.** *Bank management and Control*. Berlin : Springer - Verlag, 2014. ISBN 978-3-642-40373-6.
- [39.] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších předpisů.
- [40.] **Ziegler, K., a kol. 2006.** *Finanční řízení bank*. Praha : Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2006. ISBN 978-80-7265-192-4.

Seznam příloh

Příloha A - Analýzy pro doplnění chybějících pozorování s lineárním trendem

Příloha B – Korelační analýzy

Příloha C – Předpoklady pro regresní analýzu

Příloha D – Vybrané finanční ukazatele

Příloha A

Analýzy pro doplnění chybějících pozorování s lineárním trendem

Regresní analýza pro doplnění chybějících dat koncentrace trhu v České republice.

VÝSLEDEK		pro koncentraci trhu v ČR v závislosti na rok						
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,90307							
Hodnota spolehlivosti R	0,815535							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,792477							
Chyba <u>stř.</u> hodnoty	27,12999							
Pozorování	10							
ANOVA								
					Významnost			
	Rozdíl	SS	MS	F	F			
Regrese	1	26032,61	26032,61	35,36865	0,000343			
Rezidua	8	5888,291	736,0364					
Celkem	9	31920,9						
	Koeficienty	Chyba <u>stř.</u> hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 95,0%	Horní 95,0%
Hranice	36731,36	5999,222	6,122688	0,000282	22897,13	50565,59	22897,13	50565,59
Soubor X 1	-17,7636	2,986914	-5,94715	0,000343	-24,6515	-10,8758	-24,6515	-10,8758

Regresní analýza pro doplnění chybějících dat koncentrace trhu v Rakousku.

VÝSLEDEK		pro koncentraci rakouského trhu v závislosti na rok						
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,910476							
Hodnota spolehlivosti R	0,828967							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,807588							
Chyba <u>stř.</u> hodnoty	30,98538							
Pozorování	10							
ANOVA								
					Významnost			
	Rozdíl	SS	MS	F	F			
Regrese	1	37227,35	37227,35	38,77469	0,000252			
Rezidua	8	7680,752	960,0939					
Celkem	9	44908,1						
	Koeficienty	Chyba <u>stř.</u> hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 95,0%	Horní 95,0%
Hranice	43130,11	6851,76	6,294749	0,000234	27329,92	58930,3	27329,92	58930,3
Soubor X 1	-21,2424	3,411378	-6,22693	0,000252	-29,1091	13,3758	-29,1091	13,3758

Regresní analýza pro doplnění chybějících dat koncentrace trhu v Belgii.

VÝSLEDEK		pro koncentraci belgického trhu v závislosti na rok						
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,969798							
Hodnota spolehlivosti R	0,940508							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,933072							
Chyba <u>stř.</u> hodnoty	113,9977							
Pozorování	10							
ANOVA								
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Významnost</i>			
					<i>F</i>			
Regrese	1	1643568	1643568	126,4723	3,51E-06			
Rezidua	8	103963,9	12995,48					
Celkem	9	1747532						
	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba <u>stř.</u> hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 95,0%</i>	<i>Horní 95,0%</i>
Hranice	285144,3	25208,18	11,31158	3,36E-06	227014,2	343274,5	227014,2	343274,5
Soubor X 1	-141,145	12,55074	-11,246	3,51E-06	-170,088	-112,203	-170,088	-112,203

Regresní analýza pro doplnění chybějících dat koncentrace trhu ve Francii.

VÝSLEDEK		pro koncentraci francouzského trhu v závislosti na roku						
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,976973							
Hodnota spolehlivosti R	0,954477							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,948786							
Chyba <u>stř.</u> hodnoty	17,42251							
Pozorování	10							
ANOVA								
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Významnost</i>			
					<i>F</i>			
Regrese	1	50914,55	50914,55	167,7337	1,2E-06			
Rezidua	8	2428,352	303,5439					
Celkem	9	53342,9						
	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba <u>stř.</u> hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 95,0%</i>	<i>Horní 95,0%</i>
Hranice	50544,91	3852,619	13,11962	1,08E-06	41660,75	59429,06	41660,75	59429,06
Soubor X 1	-24,8424	1,918155	-12,9512	1,2E-06	-29,2657	-20,4191	-29,2657	-20,4191

Regresní analýza pro doplnění chybějících dat velikosti Société Générale.

VÝSLEDEK		pro velikost trhu v závislosti na roku						
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,88058							
Hodnota spolehlivosti R	0,77542							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,73799							
Chyba stř. hodnoty	936,0577							
Pozorování	8							
ANOVA								
					<i>Významnost</i>			
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>F</i>			
Regrese	1	18151955	18151955	20,71659	0,003885			
Rezidua	6	5257224	876204					
Celkem	7	23409179						
	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stř. hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 95,0%</i>	<i>Horní 95,0%</i>
Hranice	-1303993	290246	-4,49271	0,004136	-2014199	-593786	2014199	-593786
Soubor X 1	657,4111	144,4368	4,551548	0,003885	303,9869	1010,835	303,9869	1010,835

Příloha B

Korelační analýzy

Výstupy z korelační analýzy v programu Excel pro vysvětlující proměnné za Českou spořitelnu, a.s.

ČS	Velikost	Kapitál. průměř.	Rizikové úvěry / aktiva	Náklady / výnosy	Úroková marže	Koncentr. trhu	Inflace	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
Velikost	1,0000									
Kapitál. průměř.	0,0005	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	-0,2950	0,5345	1,0000							
Náklady / výnosy	-0,9655	-0,0408	0,3575	1,0000						
Úroková marže	0,8493	-0,2008	-0,1730	-0,8292	1,0000					
Koncentrace trhu	-0,9121	-0,1365	0,2819	0,9286	-0,7368	1,0000				
Inflace	0,0263	-0,1844	0,4744	0,1249	0,1764	-0,0475	1,0000			
HDP	0,9893	-0,0531	-0,3592	-0,9553	0,8367	-0,9271	0,0175	1,0000		
Daňové sazby	-0,9798	-0,0637	0,2470	0,9722	-0,8519	0,9475	-0,0304	-0,9671	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,7284	-0,2449	0,5199	0,8345	-0,4710	0,7964	0,4302	-0,7257	0,7584	1,0000

Výstupy z korelační analýzy v programu Excel pro vysvětlující proměnné za Československou obchodní banku, a.s.

ČSOB	Velikost	Kapitál. průměř.	Rizikové úvěry / aktiva	Náklady / výnosy	Úroková marže	Koncentr. trhu	Inflace	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
Velikost	1,0000									
Kapitál. průměř.	0,2502	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	-0,3102	0,6897	1,0000							
Náklady / výnosy	-0,9365	-0,1762	0,4362	1,0000						
Úroková marže	0,9311	0,3299	-0,2158	-0,9302	1,0000					
Koncentrace trhu	-0,9085	-0,2578	0,3304	0,8752	-0,8881	1,0000				
Inflace	-0,0393	-0,4323	-0,1067	0,0551	0,0444	-0,0475	1,0000			
HDP	0,9748	0,1240	-0,4342	-0,9589	0,9212	-0,9271	0,0175	1,0000		
Daňové sazby	-0,9714	-0,2939	0,2915	0,9514	-0,9795	0,9475	-0,0304	-0,9671	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,7787	-0,4478	0,2300	0,7538	-0,7082	0,7964	0,4302	-0,7257	0,7584	1,0000

Výstupy z korelační analýzy v programu Excel pro vysvětlující proměnné za Komerční banku, a.s.

<i>KB</i>	<i>Velikost</i>	<i>Kapitál. průměř.</i>	<i>Rizikové úvěry / aktiva</i>	<i>Náklady / výnosy</i>	<i>Úroková marže</i>	<i>Koncentr. trhu</i>	<i>Inflace</i>	<i>HDP</i>	<i>Daňové sazby</i>	<i>Úrokové sazby CB</i>
Velikost	1,0000									
Kapitál. průměř.	0,0670	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	-0,1350	0,3958	1,0000							
Náklady / výnosy	-0,9161	0,0266	0,4322	1,0000						
Úroková marže	-0,1990	-0,1245	0,6608	0,2762	1,0000					
Koncentrace trhu	-0,9342	-0,1648	0,1754	0,8739	0,2983	1,0000				
Inflace	0,0284	-0,3943	0,3643	0,1215	0,5698	-0,0475	1,0000			
HDP	0,9844	-0,0298	-0,2663	-0,9492	-0,2354	-0,9271	0,0175	1,0000		
Daňové sazby	-0,9752	-0,1199	0,1124	0,9338	0,1224	0,9475	-0,0304	-0,9671	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,7422	-0,4618	0,3386	0,7958	0,5377	0,7964	0,4302	-0,7257	0,7584	1,0000

Výstupy z korelační analýzy v programu Excel pro vysvětlující proměnné za Erste Group.

<i>Erste</i>	<i>Velikost</i>	<i>Kapitál. průměř.</i>	<i>Rizikové úvěry / aktiva</i>	<i>Náklady / výnosy</i>	<i>Úroková marže</i>	<i>Koncentr. trhu</i>	<i>Inflace</i>	<i>HDP</i>	<i>Daňové sazby</i>	<i>Úrokové sazby CB</i>
Velikost	1,0000									
Kapitál. průměř.	0,7268	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	0,7441	0,9368	1,0000							
Náklady / výnosy	-0,6408	-0,6095	-0,7957	1,0000						
Úroková marže	0,5447	0,6403	0,8495	-0,9337	1,0000					
Koncentrace trhu	-0,7491	-0,6404	-0,8067	0,9240	-0,8688	1,0000				
Inflace	0,0148	0,2629	0,1607	0,0471	-0,1001	-0,0473	1,0000			
HDP	0,8309	0,6887	0,7896	-0,8460	0,7383	-0,9477	0,1863	1,0000		
Daňové sazby	-0,6607	-0,3569	-0,4454	0,6679	-0,4890	0,7501	-0,1059	-0,8330	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,5688	-0,7225	-0,8697	0,7256	-0,8582	0,7503	0,0576	-0,6158	0,2846	1,0000

Výstupy z korelační analýzy v programu Excel pro vysvětlující proměnné za KBC.

<i>KBC</i>	<i>Velikost</i>	<i>Kapitál. průměř.</i>	<i>Rizikové úvěry / aktiva</i>	<i>Náklady / výnosy</i>	<i>Úroková marže</i>	<i>Koncentr. trhu</i>	<i>Inflace</i>	<i>HDP</i>	<i>Daňové sazby</i>	<i>Úrokové sazby CB</i>
Velikost	1,0000									
Kapitál. průměř.	-0,0303	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	-0,2341	0,5157	1,0000							
Náklady / výnosy	-0,4652	-0,4299	-0,6325	1,0000						
Úroková marže	-0,5089	0,4173	0,1751	0,3813	1,0000					
Koncentrace trhu	-0,0384	-0,5879	-0,9022	0,8059	-0,1112	1,0000				
Inflace	0,2020	-0,0069	0,0470	0,0867	0,1115	-0,0562	1,0000			
HDP	0,1640	0,5375	0,8543	-0,8051	0,0749	-0,9650	0,1257	1,0000		
Daňové sazby	-0,4994	-0,2693	-0,3432	0,7522	0,3122	0,6180	-0,0466	-0,6008	1,0000	
Úrokové sazby CB	0,3509	-0,6167	-0,7911	0,4854	-0,2883	0,7804	0,1145	-0,6382	0,3744	1,0000

Výstupy z korelační analýzy v programu Excel pro vysvětlující proměnné za Société Générale.

<i>SG</i>	<i>Velikost</i>	<i>Kapitál. průměř.</i>	<i>Rizikové úvěry / aktiva</i>	<i>Náklady / výnosy</i>	<i>Úroková marže</i>	<i>Koncentr. trhu</i>	<i>Inflace</i>	<i>HDP</i>	<i>Daňové sazby</i>	<i>Úrokové sazby CB</i>
Velikost	1,0000									
Kapitál. průměř.	0,0990	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	0,8823	0,2474	1,0000							
Náklady / výnosy	-0,3045	0,2495	-0,0418	1,0000						
Úroková marže	0,9162	0,1243	0,9203	-0,4292	1,0000					
Koncentrace trhu	-0,9684	-0,2913	-0,8766	0,2355	-0,8847	1,0000				
Inflace	-0,5864	0,4686	-0,6321	-0,0492	-0,5510	0,4495	1,0000			
HDP	0,9553	0,1523	0,8263	-0,3393	0,8797	-0,9629	-0,5190	1,0000		
Daňové sazby	-0,8130	0,0005	-0,5619	0,3427	-0,6422	0,8282	0,3914	0,8726	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,7015	-0,4742	-0,7911	0,2103	-0,7967	0,7200	0,1560	0,5845	0,3656	1,0000

Výstupy z korelační analýzy v programu Excel pro vysvětlující proměnné za všechny sledované banky.

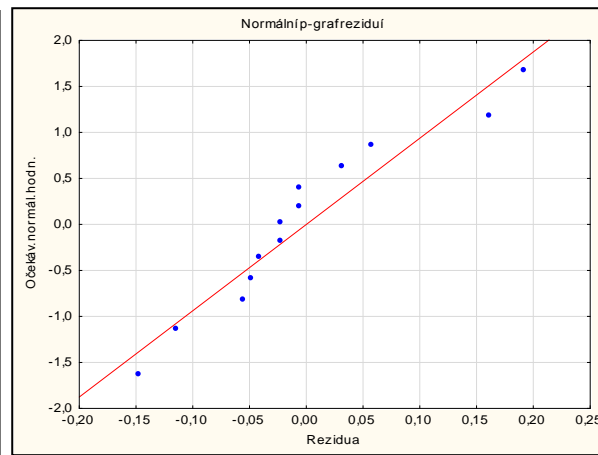
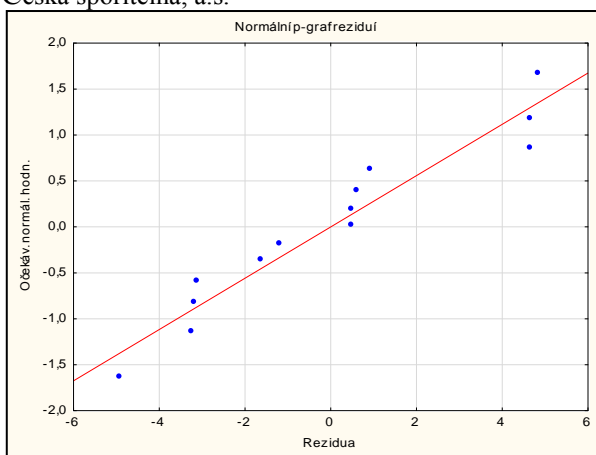
<i>Všechny sledované banky</i>	<i>Velikost</i>	<i>Kapitál. průměr.</i>	<i>Rizikové úvěry / aktiva</i>	<i>Náklady / výnosy</i>	<i>Úroková marže</i>	<i>Koncentr. trhu</i>	<i>Inflace</i>	<i>HDP</i>	<i>Daňové sazby</i>	<i>Úrokové sazby CB</i>
Velikost	1,0000									
Kapitál. průměr.	-0,2083	1,0000								
Riz. úvěry / aktiva	0,3528	0,2931	1,0000							
Náklady / výnosy	0,3598	-0,3019	0,1479	1,0000						
Úroková marže	-0,6609	0,3013	-0,0013	-0,7061	1,0000					
Koncentrace trhu	0,1726	-0,2352	-0,2756	0,1014	-0,1764	1,0000				
Inflace	-0,1412	-0,0637	0,0887	-0,0547	0,2052	0,0708	1,0000			
HDP	0,8501	-0,0926	0,3688	0,0099	-0,4309	-0,1101	-0,1336	1,0000		
Daňové sazby	0,4822	-0,3058	0,2008	0,8458	-0,7664	0,2343	-0,1858	0,1521	1,0000	
Úrokové sazby CB	-0,0483	-0,4205	-0,1108	0,5818	-0,2837	0,1474	0,3004	-0,3475	0,4095	1,0000

Příloha C

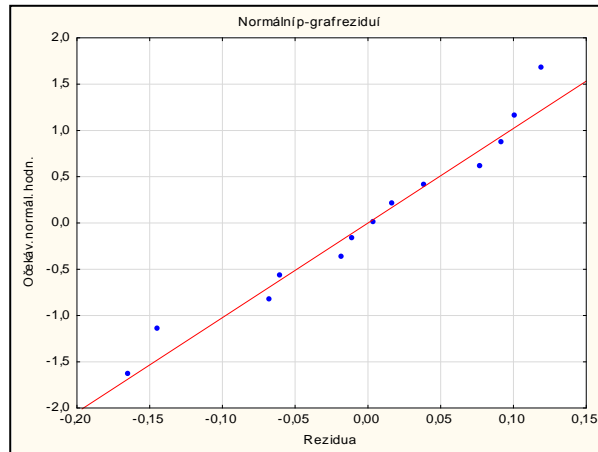
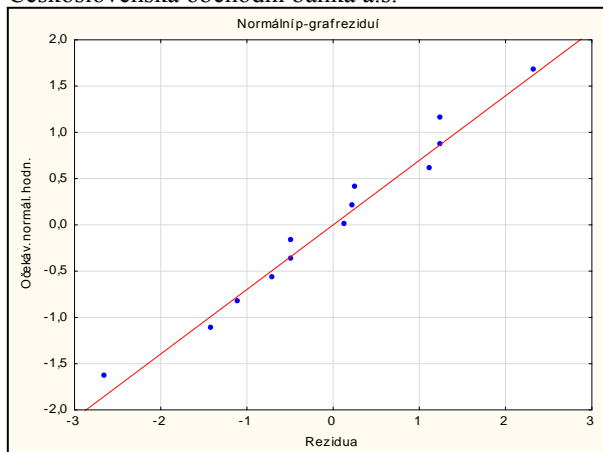
Předpoklady pro regresní analýzu

Testování normality – levý graf vždy zobrazuje hodnoty pro ROE a pravý graf pro ROA.

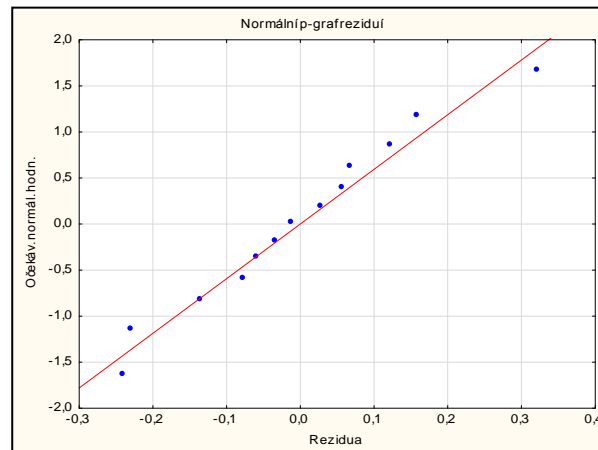
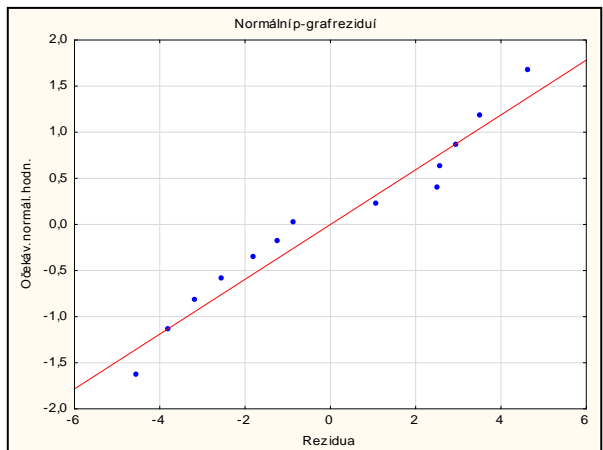
Česká spořitelna, a.s.

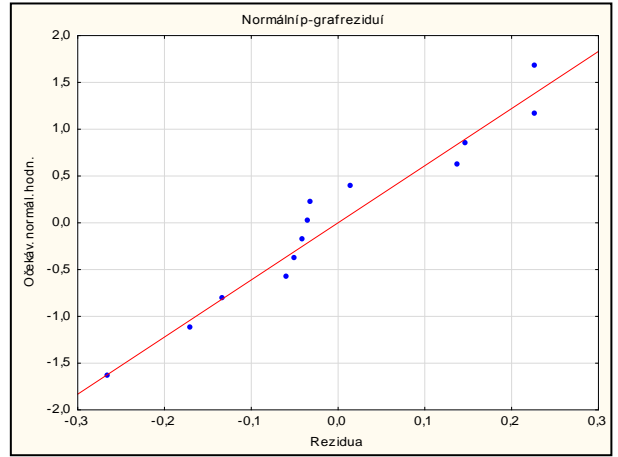
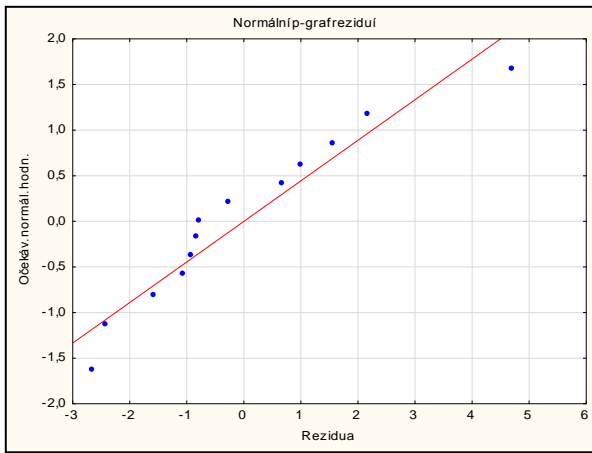
Československá obchodní banka a.s.

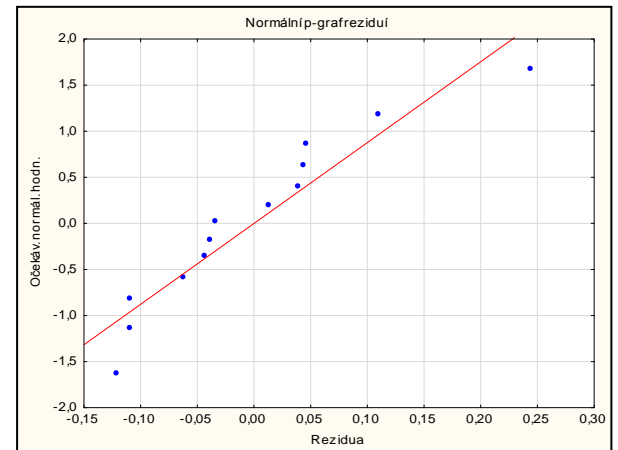
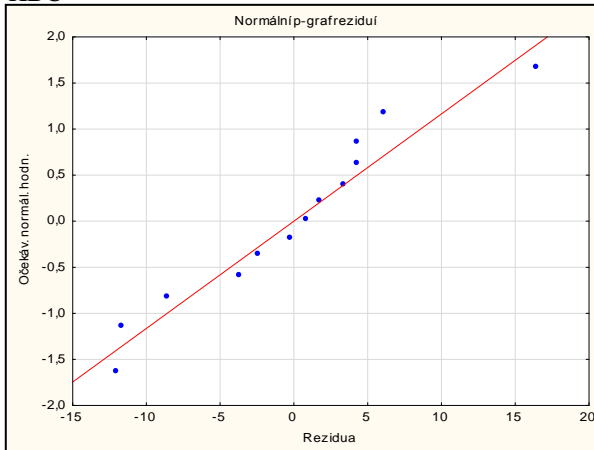
Komerční banka a.s.

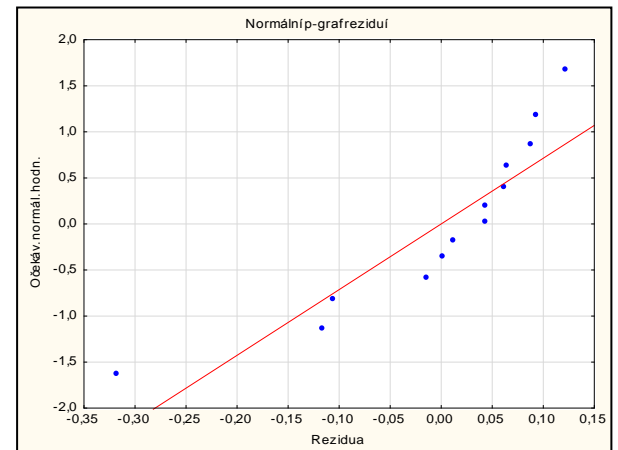
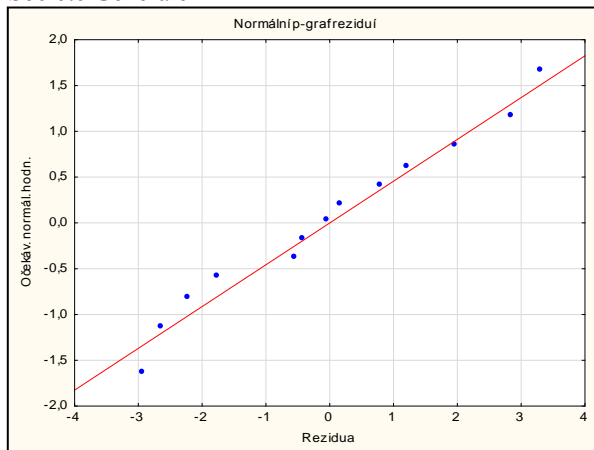
Erste Group

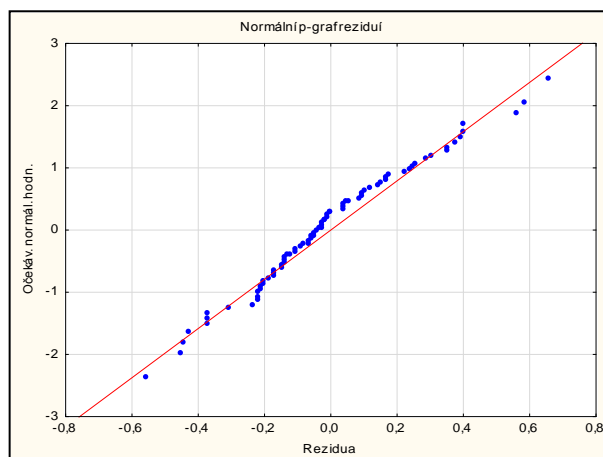
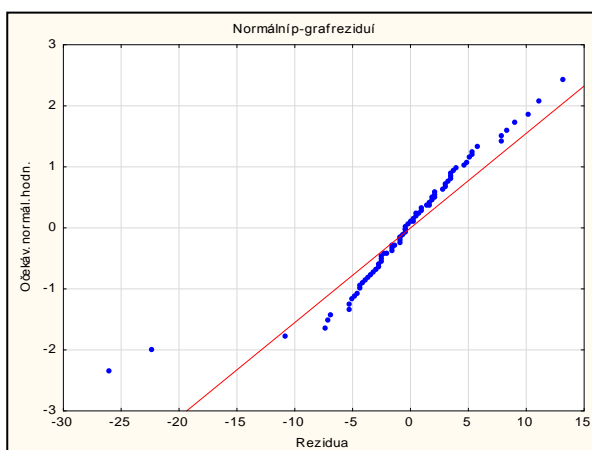
KBC

Société Générale

Souhrnná data za všechny sledované banky

Test autokorelace – Durbin-Watsonův test pro hladinu významnosti 0,05.

Banka	Vysvětlovaná proměnná	Durbin-Watson (d)	dolní mez (dl)	horní mez (du)
ČS	ROE	1,773906	0,328	2,692
	ROA	2,234037	0,328	2,692
ČSOB	ROE	2,414585	0,328	2,692
	ROA	2,511909	0,328	2,692
KB	ROE	1,776950	0,328	2,692
	ROA	2,622927	0,328	2,692
Erste	ROE	2,356872	0,147	3,266
	ROA	2,339278	0,147	3,266
KBC	ROE	1,476508	0,230	2,985
	ROA	1,876391	0,230	2,985
SG	ROE	1,759923	0,445	2,390
	ROA	1,934849	0,445	2,390
Všechny	ROE	1,361617	1,397	1,901
	ROA	1,238072	1,397	1,901

Příloha D

Vybrané finanční ukazatele sledovaných bank

Česká spořitelna, a.s.							
Rok	ROE v %	ROA v %	Úvěrové riziko	Úroková marže	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
2001	7,60	0,60	4,66	3,10	17 633	31,00	4,75
2002	21,40	1,10	3,62	3,00	18 311	31,00	2,75
2003	23,70	1,40	1,63	2,90	19 593	31,00	2,00
2004	21,80	1,40	1,23	3,00	20 970	28,00	2,50
2005	22,30	1,40	1,02	3,40	22 237	28,00	2,00
2006	23,00	1,50	0,87	3,60	24 350	26,00	2,50
2007	23,80	1,50	2,51	3,70	26 622	24,00	3,50
2008	26,30	1,80	2,82	4,10	26 994	21,00	2,25
2009	20,30	1,40	1,72	4,30	26 895	20,00	1,00
2010	18,20	1,60	2,18	3,80	26 941	19,00	0,75
2011	18,30	1,60	2,01	3,90	28 602	19,00	0,75
2012	19,30	1,70	1,98	3,70	28 679	19,00	0,05
2013	16,20	1,60	1,89	3,60	29 028	19,00	0,05

Erste Bank AG							
Rok	ROE v %	ROA v %	Úvěrové riziko	Úroková marže	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
2001	9,97	0,37	1,80	1,73	29 849	34,00	3,25
2002	11,09	0,41	1,80	1,73	31 261	34,00	2,75
2003	12,99	0,50	1,80	1,73	32 212	34,00	2,00
2004	17,00	0,43	2,01	1,85	33 820	34,00	2,00
2005	19,50	0,54	1,85	1,73	34 702	25,00	2,25
2006	13,80	0,63	1,72	1,72	37 653	25,00	3,50
2007	14,60	0,71	1,64	1,61	39 240	25,00	4,00
2008	10,10	0,81	1,88	1,77	41 151	25,00	2,50
2009	9,70	0,52	2,46	3,04	40 642	25,00	1,00
2010	7,00	0,48	2,97	3,08	41 816	25,00	1,00
2011	2,30	0,58	3,35	2,97	44 045	25,00	1,00
2012	7,60	-0,27	3,57	2,80	44 892	25,00	0,75
2013	3,40	0,00	3,91	2,70	45 093	25,00	0,35

ČSOB							
Rok	ROE v %	ROA v %	Úvěrové riziko	Úroková marže	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
2001	16,49	1,05	2,14	2,24	17 633	31,00	4,75
2002	16,65	1,11	1,40	2,12	18 311	31,00	2,75
2003	14,30	1,04	1,56	2,15	19 593	31,00	2,00
2004	14,93	1,12	0,95	2,42	20 970	28,00	2,50
2005	21,01	1,53	0,86	2,40	22 237	28,00	2,00
2006	18,41	1,27	0,92	2,62	24 350	26,00	2,50
2007	19,47	1,23	0,93	2,73	26 622	24,00	3,50
2008	21,60	1,60	0,77	3,06	26 994	21,00	2,25
2009	17,10	1,20	1,25	3,24	26 895	20,00	1,00
2010	19,60	1,50	1,41	3,36	26 941	19,00	0,75
2011	18,00	1,23	1,34	3,35	28 602	19,00	0,75
2012	22,80	1,63	1,30	3,21	28 679	19,00	0,05
2013	18,20	1,42	1,16	3,00	29 028	19,00	0,05

KBC							
Rok	ROE v %	ROA v %	Úvěrové riziko	Úroková marže	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
2001	13,20	0,49	1,80	2,02	29 152	40,20	3,25
2002	12,70	0,46	1,80	1,67	30 720	40,20	2,75
2003	12,70	0,50	1,80	1,73	31 017	34,00	2,00
2004	13,70	0,57	1,80	1,67	31 959	34,00	2,00
2005	18,10	0,74	1,80	1,64	33 022	34,00	2,25
2006	24,00	0,31	1,80	1,43	35 186	34,00	3,50
2007	21,00	0,32	1,80	1,72	36 634	34,00	4,00
2008	-18,00	0,17	2,66	1,47	37 964	34,00	2,50
2009	-23,00	0,09	2,66	1,58	37 764	34,00	1,00
2010	12,00	0,42	2,66	1,92	39 346	34,00	1,00
2011	-6,00	0,13	2,66	1,96	41 214	34,00	1,00
2012	1,00	0,23	3,74	1,81	41 684	34,00	0,75
2013	9,00	0,28	3,74	1,75	41 866	34,00	0,35

Komerční banka a.s.							
Rok	ROE v %	ROA v %	Úvěrové riziko	Úroková marže	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
2001	11,56	0,61	4,72	3,64	17 633	31,00	4,75
2002	30,60	2,00	2,60	3,25	18 311	31,00	2,75
2003	25,00	2,10	1,20	3,00	19 593	31,00	2,00
2004	22,10	2,10	1,45	3,04	20 970	28,00	2,50
2005	19,50	1,90	1,51	3,14	22 237	28,00	2,00
2006	18,10	1,70	1,52	3,20	24 350	26,00	2,50
2007	22,20	1,80	1,57	3,20	26 622	24,00	3,50
2008	23,30	1,90	1,88	3,40	26 994	21,00	2,25
2009	17,01	1,58	2,21	3,29	26 895	20,00	1,00
2010	18,73	1,91	2,27	3,30	26 941	19,00	0,75
2011	12,31	1,30	2,28	3,30	28 602	19,00	0,75
2012	15,77	1,81	2,32	3,13	28 679	19,00	0,05
2013	13,09	1,52	2,21	2,80	29 028	19,00	0,05

Société Générale							
Rok	ROE v %	ROA v %	Úvěrové riziko	Úroková marže	HDP	Daňové sazby	Úrokové sazby CB
2001	18,18	0,61	1,80	1,71	27 439	36,40	3,25
2002	18,18	0,61	1,80	1,71	28 523	35,40	2,75
2003	18,18	0,61	1,80	1,71	28 110	35,40	2,00
2004	18,18	0,61	1,80	1,71	29 056	35,40	2,00
2005	18,18	0,61	1,80	1,71	30 398	35,00	2,25
2006	17,60	0,58	1,80	1,71	32 311	34,40	3,50
2007	18,76	0,64	1,80	1,71	34 064	34,40	4,00
2008	4,94	0,16	2,66	2,18	35 170	34,40	2,50
2009	0,90	0,25	2,66	2,18	34 837	34,40	1,00
2010	9,80	0,01	2,66	2,18	35 896	34,40	1,00
2011	6,00	0,40	2,66	2,18	37 350	34,40	1,00
2012	1,20	0,24	3,74	2,27	37 347	34,40	0,75
2013	4,40	0,10	3,74	2,27	37 556	34,40	0,35